

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ
& ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

**ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ 2014-2020
ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ 1: ΑΝΑΛΥΣΗ – ΣΤΟΧΟΘΕΣΙΑ	1
1.1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ, ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ, ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ, ΜΕ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟΥΣ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΧΩΡΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	2
1.1.1. Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	2
1.1.2. ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ	5
1.1.3. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ	5
1.2. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2014-20	20
1.3. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2014-20	26
1.4. ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ, ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ, ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΕΩΝ	29
Θ.Σ. 1. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ	29
Θ.Σ. 2. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ, ΧΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	30
Θ.Σ. 3. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ (ΓΙΑ ΤΟ ΕΓΤΑΑ), ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ (ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΘΑ)	31
Θ.Σ. 4. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΧΑΜΗΛΩΝ ΕΚΠΟΜΠΩΝ ΡΥΠΩΝ ΣΕ ΌΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ	34
Θ.Σ. 5. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΣΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ.	38
Θ.Σ. 6. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ	38
Θ.Σ. 7. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΩΝ ΒΙΩΣΙΜΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ ΣΥΜΦΟΡΗΣΗΣ ΣΕ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	41
Θ.Σ. 8. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ	43
Θ.Σ. 9. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΈΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ	45
Θ.Σ. 10. ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΣΤΙΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΣΤΗ ΔΙΑ ΒΪΟΥ ΜΑΘΗΣΗ	47
Θ.Σ. 11. ΒΕΛΤΪΩΣΗ ΤΗΣ ΘΕΣΜΙΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΪΚΗΣΗΣ	48
1.5. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2014-20: ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ	49
ΕΝΟΤΗΤΑ 3: ΧΩΡΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ	55
3.1. Η ΧΩΡΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	56
3.2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	62
3.2.1. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	62
3.2.2. ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΤΑ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	65

ΕΝΟΤΗΤΑ 1: ΑΝΑΛΥΣΗ - ΣΤΟΧΟΘΕΣΙΑ

1.1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ, ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ, ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ, ΜΕ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟΥΣ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΧΩΡΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

1.1.1. Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Ο Τουρισμός αντιπροσωπεύει περίπου το 16% της ελληνικής οικονομίας, συνυπολογίζοντας την άμεση (8%) και έμμεση (8%) συνεισφορά του στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία¹ σε ετήσια βάση. Ο Τομέας έχει αυξηθεί εδώ και μια δεκαετία, αλλά το 70% αυτής της αύξησης τροφοδοτείται από την εγχώρια ζήτηση. Σύμφωνα με άλλη εκτίμηση, η συνολική συνεισφορά του Τουρισμού στο ΑΕΠ της Χώρας ανέρχεται στο 15,8% του ΑΕΠ (έναντι 25,4% της Μάλτας, 18,2% της Κύπρου και 9,9% της Τουρκίας, 2010), ενώ η άμεση συνεισφορά του Τομέα ανέρχεται σε 5,64 % (έναντι 13,0% της Μάλτας, 6,0 της Κύπρου και 4,0% της Τουρκίας)².

Το μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης της χώρας μας, παρά τις συνεχείς παρεμβάσεις εκσυγχρονισμού, παραμένει παραδοσιακό και στρεβλό. Η Ελλάδα, συνεισφέρει στο σύνολο των αφίξεων στην Ε.Ε κατά 2,36% - 2,61%, ήτοι σε ποσοστά μικρότερα από εκείνα της Ολλανδίας (2,96% - 3,09%), της Αυστρίας (3,87% - 4,05%), ενώ βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με τη Σουηδία (2,50% - 2,59%).

Με βάση το «μοντέλο τουρισμού διακοπών» που έχει εγκαθιδρυθεί στη χώρα, πάνω από το 50% των αφίξεων αυτών περιορίζεται στο 3^ο τρίμηνο του έτους. Η απάντηση σε αυτή την παραδοσιακή προσέγγιση της τουριστικής ανάπτυξης συνδέεται με την αναδιάρθρωση του μοντέλου τουριστικής ανάπτυξης της χώρας με νέες μορφές και υπηρεσίες εκτός του τουρισμού διακοπών (λ.χ. συνεδριακός τουρισμός, θρησκευτικός τουρισμός, ιαματικός τουρισμός, αστικός τουρισμός και city break, κ.λπ.), αλλά και αναβαθμισμένες υπηρεσίες στο πλαίσιο του τουρισμού διακοπών, όπως ο θαλάσσιος τουρισμός σε συνδυασμό με υποδομές Μαρίνων 3^{ης} και 4^{ης} γενεάς, οι κρουαζιέρες, ο αγροτουρισμός, ο καταδυτικός τουρισμός κ.ο.κ.

Η συνολική συνεισφορά του Τουρισμού στην απασχόληση ανέρχεται σε 18,4% (έναντι 26,1% της Μάλτας, 19,6% της Κύπρου και 8,1% της Τουρκίας), ενώ η άμεση συνεισφορά του τομέα στην απασχόληση ανέρχεται σε 8,0% (έναντι 14,0% της Μάλτας, 6,9% της Κύπρου και 2,2% της Τουρκίας). Η συνεισφορά του Τουρισμού στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας είναι σε υψηλότερα επίπεδα και από χώρες όπως η Γαλλία (4,5%), η Ιταλία (3,7%) και η Ισπανία (2,43%). Η συνεισφορά αυτή αναδεικνύει την υψηλή παραγωγικότητα του τουρισμού, ιδιαίτερα συγκρινόμενη με ανταγωνίστριες χώρες, με ταυτόχρονη όμως εξάρτηση της απασχόλησης από συγκεκριμένους κλάδους και εξάρτηση του ίδιου του Τομέα από συγκεκριμένες «παραδοσιακές» αγορές επισκεπτών. Σημειώνεται ότι διεθνώς

---

¹ Η Ελλάδα 10 Χρόνια Μπροστά: Προσδιορίζοντας το νέο Εθνικό Μοντέλο Ανάπτυξης McKinsey & Company, 2011

² WTTC, Travel & Tourism Economic Impact 2011 (μέσω εκτιμήσεων του Δορυφόρου Λογαριασμού Τουρισμού - Tourism Satellite Accounts - TSAs)

ο κλάδος του τουρισμού ορίζεται σαν «Τουρισμός και συνοδευτικές υπηρεσίες μεταφορών» (Travel & Tourism).

Οπωσδήποτε, παρά τη μεγάλη σημασία του τουρισμού για την οικονομία της χώρας, ο δείκτης «τουριστική ένταση» (επισκέπτες ανά 1000 μόνιμους κατοίκους) δεν είναι εξαιρετικά υψηλός, όπως υποδεικνύει ο ακόλουθος χάρτης.

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΝΤΑΣΗ ΣΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ, 2006-2009³

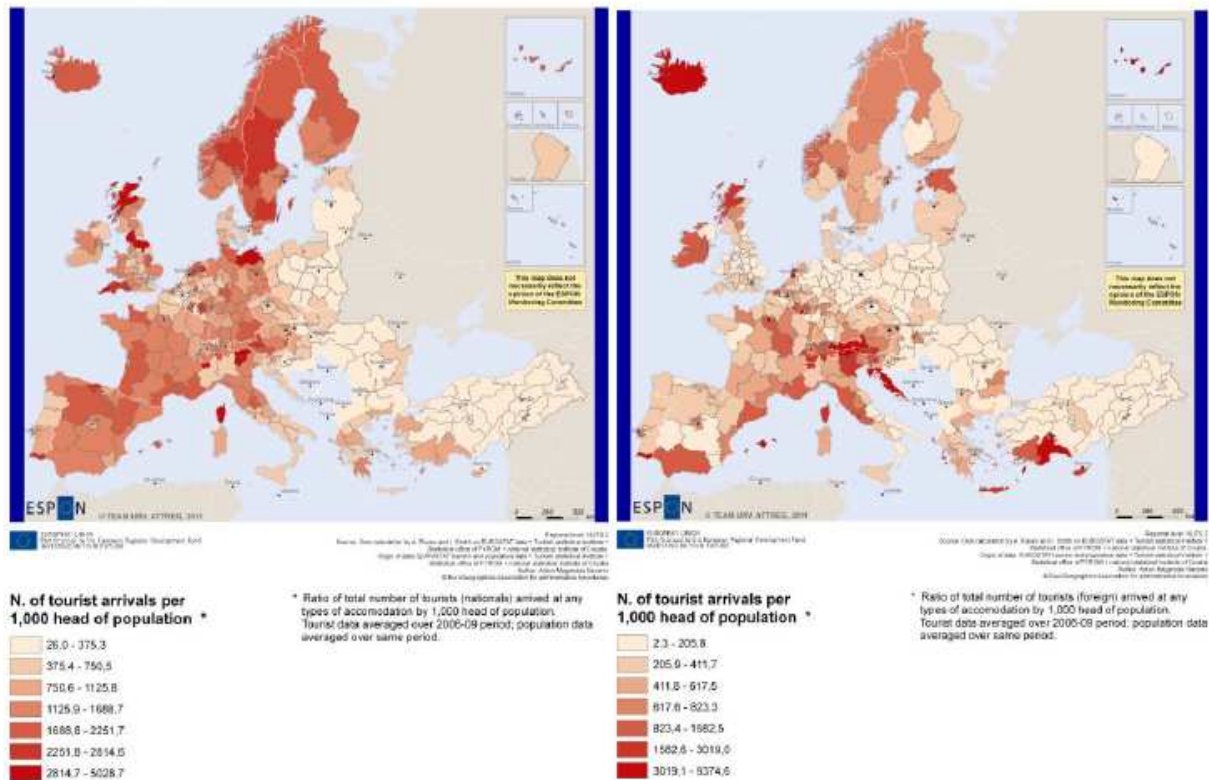

Figure 9 a-b: National (a) and foreign (b) tourists per 1,000 head of population, 2006-09

Κατά συνέπεια, ο Τουρισμός αναδεικνύεται σαν «ατμομηχανή» της οικονομίας, με ισχυρές διακλαδικές επιδράσεις και με σημαντικά περιθώρια βελτίωσης και ανάπτυξης. Πρόσφατη μελέτη του Παγκοσμίου Συμβουλίου Τουρισμού (WTTC) εκτιμά τις ακόλουθες προοπτικές για τον Τομέα, με χρονικό ορίζοντα το 2021 ως εξής:

- Ετήσια αύξηση 2012-2021 της άμεσης συνεισφοράς του Τουρισμού στο ΑΕΠ κατά 4% (έναντι 4,8% της Κύπρου, 4,5% της Μάλτας και 4,2% της Τουρκίας),
- Ετήσια αύξηση της συνολικής συνεισφοράς του Τουρισμού στο ΑΕΠ κατά 4% (έναντι 4,5% της Κύπρου, 4,3% της Μάλτας και 4,3% της Τουρκίας),
- Ετήσια αύξηση 2012-2021 της άμεσης συνεισφοράς του Τουρισμού στην Απασχόληση κατά 1,9% (έναντι 2,7% της Τουρκίας, 2,7% της Μάλτας και 2,3% της Κύπρου).
- Ετήσια αύξηση της συνολικής συνεισφοράς του Τουρισμού στην συνολική Απασχόληση κατά 2,1% (έναντι 2,0% της Μάλτας, 1,8% της Κύπρου και 1,7% της Τουρκίας).

³ ESPON, ATTREG Project, Final Report, 2013

Προκύπτει ότι κατά την επόμενη 10ετία, ο Τουρισμός μπορεί να συμβάλει καθοριστικά στην ανάταση της Ελληνικής Οικονομίας, με συγκεκριμένες πολλαπλασιαστικές επιδόσεις σε περιφερειακή κλίμακα και ιδίως στην απασχόληση, η οποία λόγω της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, πλήττεται με ιδιαίτερη ένταση.

Ο Τουρισμός συνδέεται οριζόντια με τις περισσότερες οικονομικές δραστηριότητες, ενώ έχει σαφή χωρική διάσταση. Ο εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Διοίκησης αναμένεται να επηρεάσει θετικά την προσέλκυση τουριστικών επενδύσεων και την ευέλικτη και εύρυθμη λειτουργία της τουριστικής αγοράς, προς όφελος των επιχειρήσεων και των καταναλωτών των πάσης φύσεως τουριστικών υπηρεσιών. Ήδη, οι ελληνικές αρχές συνεργάζονται με τον ΟΟΣΑ σε δύο φιλόδοξα έργα ευρείας εμβέλειας⁴:

- Μείωση του διοικητικού φόρτου σε 13 τομείς, όπως περιγράφονται στο Μνημόνιο Συνεννόησης. Από το εν λόγω έργο θα προκύψουν συστάσεις για τη μείωση του εν λόγω φόρτου κατά 25%.
- Λεπτομερής αναθεώρηση του κανονιστικού πλαισίου σε 4 κύριους τομείς της ελληνικής οικονομίας (υλικά κατασκευής, επεξεργασία τροφίμων, τουρισμός και λιανικό εμπόριο) προκειμένου να εντοπιστούν οι κανονιστικές διατάξεις που παρακωλύουν τον ανταγωνισμό, περιορίζουν την πρόσβαση στην αγορά και διατηρούν τις τιμές σε τεχνητά υψηλό επίπεδο.

Επιπρόσθετα, προωθούνται ρυθμίσεις για την προσέλκυση νέων μορφών τουρισμού, όπως είναι ο τουρισμός υγείας, ο ιατρικός τουρισμός, ιαματικός κλπ. Για παράδειγμα, στο πλαίσιο της Δημόσιας Υγείας, η Ελλάδα έχει υπογράψει Μνημόνιο Συνεννόησης με τη Γερμανία (Φεβρουάριος 2012) και συγκρότησε μια Επιτελική Επιτροπή Μεταρρύθμισης της Υγείας (Σεπτέμβριος 2012) για την εποπτεία, τον συντονισμό και την παρακολούθηση της μεταρρύθμισης σε ζητήματα που άπτονται στη νοσοκομειακή διαχείριση, στην πρωτοβάθμια ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και στον τουρισμό υγείας. Η πρωτοβάθμια περίθαλψη, ο τουρισμός υγείας και οι ανθρωπίνι πόροι του ΕΣΥ (σε συντονισμό με τη διαδικασία διοικητικής μεταρρύθμισης) ορίστηκαν πρόσφατα ως νέοι τομείς στους οποίους θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση. Κράτη Μέλη και άλλοι φορείς με συναφή εμπειρία κλήθηκαν να ανταλλάξουν τις βέλτιστες πρακτικές τους σε διάφορα πεδία της τουριστικής πολιτικής, όπως οι πολιτικές τοποθέτησης τουριστικών επενδύσεων, η πιστοποίηση της ποιότητας των ξενοδοχείων ή η τουριστική εκπαίδευση.

Επίσης, στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης προβλέπονται παρεμβάσεις (Πυλώνας 1 του Οδικού Χάρτη) για τη δικτύωση μεταξύ του τουρισμού και της περιφερειακής – τοπικής παραγωγής αγροτικών κ.α. προϊόντων.

Με βάση τις τρέχουσες δημοσιονομικές εξελίξεις και την βαθύτερη του αναμενόμενου ύφεση της ελληνικής οικονομίας, είναι πρόδηλα αποδεκτό, τόσο από τους φορείς άσκησης πολιτικής, όσο και από της τουριστική αγορά, το γεγονός ότι η τουριστική δραστηριότητα δύναται να αποτελέσει παράγοντα ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας. Η συμβολή του τουρισμού ως οικονομική, παραγωγική και κοινωνική δραστηριότητα κρίνεται σημαντική, οφειλόμενη κυρίως στην υψηλή απόδοση των τουριστικών επενδύσεων, ως επενδύσεις εντάσεως κεφαλαίου και εργασίας. Η προστιθέμενη αξία του τομέα για την οικονομία, καταγράφεται ως μια εκ των σημαντικότερων με υψηλό περιφερειακό πολλαπλασιαστή της άμεσης και έμμεσης τουριστικής δαπάνης. Ο πολλαπλασιαστής αυτός δύναται να αυξηθεί στην περίπτωση που αυξηθούν σημαντικά οι εγχώριες εισροές στις τουριστικές επενδύσεις και στην τουριστική κατανάλωση.

---

⁴ Ομάδα Δράσης για την Ελλάδα (TASK FORCE) - Τριμηνιαία έκθεση της Ομάδας Δράσης για την Ελλάδα, Δεκέμβριος 2012.

1.1.2. ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ

Η απώλεια ανταγωνιστικότητας στον τομέα του τουρισμού χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα ανησυχητική από την Επιτροπή σύμφωνα με το «Position Paper για την ανάπτυξη του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης και τα προγράμματα της Περιόδου 2014-2020 για την Ελλάδα».

Το ίδιο κείμενο, που αποτελεί στρατηγικό πλαίσιο σχεδιασμού των νέων προγραμμάτων, επισημαίνει μεταξύ άλλων σε σχέση με τον τουρισμό:

- Η έλλειψη διατροφικότητας και διασύνδεσης των μερών του μεταφορικού συστήματος επηρεάζει την ανταγωνιστικότητα του τουριστικού τομέα. Ιδιαίτερα επενδύσεις για τη στήριξη της θαλάσσιας συνδετικότητας και πολυτροπικότητας, όπως εγκαταστάσεις ελλιμενισμού, λιμενικές υποδομές και συγκοινωνιακές συνδέσεις με την ενδοχώρα πρέπει να συνεχιστούν προκειμένου να αυξηθεί περαιτέρω η ανταγωνιστικότητα και τα έσοδα από τον τουριστικό τομέα. Όσον αφορά τις παράκτιες περιοχές, η κατασκευή των σχετικών υποδομών για ιστιοφόρα και γιοτ κρουαζιέρας έχει ιδιαίτερη σημασία. Το ίδιο ισχύει και για επενδύσεις σε τερματικούς σταθμούς των κρουαζιερόπλοιων (ικανότητας ελλιμενισμού και συναφών λιμενικών εγκαταστάσεων), σε εναρμόνιση με τον στόχο της χώρας για την προσέλκυση κρουαζιερόπλοιων είτε για επίσκεψη είτε για χρήση της Ελλάδα, ως Home Port.
- Η «βελτίωση της αποδοτικότητας των πόρων και η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής συνδέονται στρατηγικά με την ανάπτυξη του τουριστικού τομέα καθώς νέες βόρειες περιοχές αναμένεται να αυξήσουν την ελκυστικότητά τους ως παραθεριστικοί προορισμοί. Ο τουρισμός αποτελεί κύριο πεδίο εφαρμογής των προγραμμάτων ενεργειακής αποδοτικότητας και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Ενέργειες όπως ο πράσινος τουρισμός καλούνται να συνεχιστούν.
- Ο Τουρισμός περιλαμβάνεται στους τομείς που διαθέτουν συγκριτικό πλεονέκτημα και καλύτερες προοπτικές εξέλιξης. Σε αυτούς τους τομείς έμφαση πρέπει να δοθεί στην ανάπτυξη καινοτόμων και ανταγωνιστικών προϊόντων. Με αυτή την στόχευση οι περιφερειακές πολιτικές θα πρέπει να εστιάσουν στην δημιουργία ενός μικρού αριθμού πόλων ανάπτυξης / πόλεις ή περιοχές «αριστείας».
- Σε επίπεδο ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας είναι ιδιαίτερα σκόπιμη η ενίσχυση της «μπλε οικονομίας» και η ανάπτυξη του θαλάσσιου και παράκτιου τουρισμού ως κύριου στόχου των προγραμμάτων διασυνοριακής συνεργασίας

Για την υλοποίηση των παραπάνω είναι αναγκαίος ο σχεδιασμός μιας στρατηγικής που θα αναπτύσσει συνέργιες μεταξύ των τομέων του πολιτισμού, του τουρισμού, της επιχειρηματικότητας και της εκπαίδευσης και η επένδυση σε νέες τεχνολογίες με στόχο την βελτίωση της αποδοτικότητας (value for money) και την τοποθέτηση της Ελλάδας ως τουριστικό προορισμό υψηλής ποιότητας που στοχεύει σε βιώσιμους τύπους τουριστικής ανάπτυξης.

1.1.3. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού τομέα αποτελεί διαρκή στόχο του αναπτυξιακού προγραμματισμού στην Ελλάδα και κύριο μέσο για την εκπλήρωση των στόχων σύγκλισης και συνοχής με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιχειρησιακά Προγράμματα, Μέτρα ή Δράσεις για την τουριστική ανάπτυξη έχουν υλοποιηθεί σε όλες τις Προγραμματικές Περιόδους, χωρίς ωστόσο να έχουν πάντοτε ενιαίο σχεδιασμό ή διαρκείς δομές προγραμματισμού. Η έλλειψη αυτή προφανώς

επηρεάζει την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των εκάστοτε επιλογών διαμορφώνεται ιστορικά σε συσχέτιση με τον τρόπο διακυβέρνησης του τομέα που μεταβάλλεται συνεχώς καθ' όλη την διάρκεια των τεσσάρων ως σήμερα Προγραμματικών Περιόδων (Γενική Γραμματεία, Υφυπουργείο, Υπουργείο). Σε μικρότερο βαθμό αλλά επίσης σημαντική για τον προγραμματισμό υπήρξε και η κατάτμηση των υπηρεσιών σχεδιασμού και υλοποίησης: ενδεικτικά αναφέρονται οι διαφορετικές αρμοδιότητες κατά περιόδους του ΕΟΤ, η για περιορισμένο διάστημα λειτουργία Περιφερειακών Διευθύνσεων Τουρισμού, οι κατά καιρούς αλλαγές στις αρμοδιότητες δημοσίων φορέων που καλούνται να υλοποιήσουν τον σχεδιασμό υποδομών (π.χ. οι αρμοδιότητες διαχείρισης λιμενικών ζωνών μεταξύ Λιμενικών Ταμείων και ΟΤΑ), η απουσία ως πολύ πρόσφατα δομών όπως οι Φορείς Διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών κ.α. Οι συνεχείς αυτές διαφοροποιήσεις καθιστούν επιτακτική τη συνοπτική έστω αποτίμηση της ως τώρα εμπειρίας, των αποτελεσμάτων και των επιπτώσεων των προηγούμενων περιόδων ώστε αφενός να βελτιωθούν επιτυχημένες δράσεις και να αναγνωριστούν ελλείψεις - αστοχίες, αφετέρου να τεκμηριωθούν οι νέες στρατηγικές επιλογές και στόχοι.

1^η ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (1989-93)

Το 1ο ΚΠΣ διαμορφώθηκε σε δύο σκέλη εθνικό, περιφερειακό. Το πρώτο σκέλος αποτελούνταν από Άξονες Προτεραιότητας, οι οποίοι αποτελούσαν ταυτόχρονα και διακριτά Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα. Ο Τουρισμός αποτέλεσε ένα από αυτά με τον τίτλο «Ισόρροπη Ανάπτυξη του Τουρισμού». Η χρηματοδοτική βαρύτητα του ΕΠ ήταν ελάχιστη καθώς οι διατιθέμενοι κοινοτικοί πόροι ανέρχονταν μόλις στο 1,6% του συνολικού Πλαισίου. Οι στόχοι του προγράμματος που είχαν τεθεί ήταν οι εξής:

- Αποθάρρυνση της υπερβολικής συγκέντρωσης τουριστικών μονάδων σε κορεσμένες περιοχές και ενθάρρυνση των τουριστικών επενδύσεων σε περιοχές που δεν έχουν αξιοποιήσει τους τουριστικούς τους πόρους.
- Ενθάρρυνση της δημιουργίας μεγάλων μονάδων υψηλής κατηγορίας και αποθάρρυνση των μικρών και χαμηλής κατηγορίας, εκτός ορισμένων εξαιρέσεων όταν αυτές είναι δικαιολογημένες.
- Ενθάρρυνση της κατασκευής βασικών τουριστικών υποδομών και εγκαταστάσεων.

Το ΕΠ περιελάμβανε δύο υποπρογράμματα (ΕΤΠΑ και ΕΚΤ) και επικεντρώθηκε στη χρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων (Ν. 1892/90), στη χρηματοδότηση ελαφράς υποδομής (π.χ. μονοπάτια), στην κατάρτιση και σε δράσεις οργάνωσης του ΕΟΤ. Κύρια αποτελέσματα υπήρξαν η αύξηση του συνολικού δυναμικού των τουριστικών κλινών κατά 16.987 κλίνες ήτοι κατά 3,4% (1995)⁵ και παράλληλα η άμεση αύξηση της τουριστικής απασχόλησης κατά 3.100 νέες θέσεις εργασίας. Επίσης, το Υποπρόγραμμα II (ΕΚΤ) είχε σαν άμεσο αποτέλεσμα την κατάρτιση περίπου 15.000 εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα και περίπου 1.500 στις δημόσιες Τουριστικές επιχειρήσεις και στον ΕΟΤ. Στην περίοδο αυτή βαριές γενικές ή και ειδικές τουριστικές υποδομές (λιμάνια, αεροδρόμια ή μαρίνες, αναπλάσεις) δεν συνδέονται προγραμματικά με την τουριστική πολιτική και υλοποιούνται από άλλα προγράμματα. Παράλληλα η ανάδειξη και προστασία τουριστικών πόρων υλοποιείται κυρίως από τα Προγράμματα ή Υποπρογράμματα Πολιτισμού και Περιβάλλοντος.

2^η ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (1994-99)

Στο 2^ο ΚΠΣ ο τομέας του Τουρισμού συνδέεται σε Επιχειρησιακό επίπεδο με αυτόν του Πολιτισμού και

---

⁵ ΣΕΤΕ, 2000, «Ο τουρισμός και τα κοινοτικά πλαίσια στήριξης, προτάσεις για το Γ' ΚΠΣ»

μαζί με άλλους παραγωγικούς τομείς εντάσσονται στον Αξονα Προτεραιότητας «Ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα του οικονομικού ιστού». Το «ΕΠ Τουρισμός – Πολιτισμός» έχει ακόμη μικρή χρηματοδοτική βαρύτητα (1,8 % στο σύνολο του ΚΠΣ, εκ των οποίων μόνο 50% αφορούν στον τουρισμό). Ο κύριος στόχος που τέθηκε για το Υποπρόγραμμα Τουρισμός είναι η εξασφάλιση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος στη διεθνή αγορά και περιλαμβάνει δράσεις όπως:

- βελτίωση των υπαρχουσών γενικών και ειδικών υποδομών
- αύξηση της ευαισθησίας για διαφύλαξη περιβάλλοντος με την προώθηση έργων περιβαλλοντικής αξιοποίησης εθνικών δρυμών, ορεινών όγκων κλπ.
- βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των τουριστικών δραστηριοτήτων του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα με εντατικοποίηση της προσπάθειας για καλύτερη σχέση ποιότητας και τιμής πώλησης του προϊόντος, με παράλληλη αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού
- ανανέωση του τουριστικού προϊόντος μέσω εναλλακτικών μορφών
- μείωση της εποχικότητας, εκσυγχρονισμός μονάδων, δημιουργία συνεδριακών κέντρων και λοιπών εγκαταστάσεων για αθλητικό τουρισμό, τουρισμό υγείας κ.α..

Από πλευράς υποδομών στο ΕΠ Τουρισμός – Πολιτισμός εντάσσεται στο πλαίσιο του Μέτρου 1.1 (θαλάσσιος τουρισμός) ένας σημαντικός αριθμός μαρίνων, αγκυροβολίων και έργων λιμενικών βελτιώσεων με στόχο την δημιουργία λειτουργικού δικτύου. Συνολικά υλοποιήθηκαν 4 μαρίνες (Θάσου, Ζακύνθου, Ικαρίας και Αργοστολίου) και 12 έργα καταφυγίων τουριστικών σκαφών (Βαθύ Ιθάκης, Αγ. Ευφημία Κεφαλονιάς, Καρλόβασι, Μούδρος, Κάλυμνος, Τσουτσουρας Ηρακλείου, Καψάλι Κυθήρων), ενώ άλλες 14 μαρίνες υλοποιήθηκαν από τα ΠΕΠ. Αντίστοιχα στο Μέτρο 1.2 (Ορεινός, οικολογικός, πολιτιστικός τουρισμός) υλοποιήθηκαν πάνω από 25 έργα που αφορούσαν κατά κύριο λόγο σε μονοπάτια, διαδρομές, καταφύγια.

Το Πρόγραμμα περιελάμβανε επίσης χρηματοδότηση τουριστικών επενδύσεων στον Αναπτυξιακό Νόμο. Εκτιμάται ότι υλοποιήθηκαν 125 επενδύσεις με τις οποίες εκσυγχρονίστηκαν περίπου 29.500 κλίνες και δημιουργήθηκαν άλλες 850 σε τουριστικά καταλύματα από μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτισμάτων.

Κύριο μεγάλο έργο της περιόδου ήταν η έναρξη της ΠΟΤΑ Μεσσηνίας η οποία ωστόσο δεν ολοκληρώθηκε στο πλαίσιο του 2^{ου} ΚΠΣ (μεταφέρθηκε στο 3^ο και εν τέλει απεντάχθηκε), ενώ οι επενδύσεις σε ειδικές τουριστικές υποδομές περιελάμβαναν 24 έργα (συνεδριακά κέντρα, λιμένες αναψυχής, κέντρα θαλασσοθεραπείας, υδροθεραπευτήρια).

Πέρα από την ένταξη της τουριστικής υποδομής, το 2^ο ΚΠΣ περιελάμβανε και τις πρώτες ενισχύσεις προς ΜΜΕ εκτός Αναπτυξιακού Νόμου, που περιελάμβαναν επίσης για πρώτη φορά και επιχειρήσεις πλέον αυτών της φιλοξενίας και αφορούσαν μάρκετινγκ και προγράμματα προβολής, ανάπτυξη τεχνολογίας, δικτύωση. Συνολικά εντάχθηκαν 160 επιχειρήσεις από τις οποίες 66 ήταν τουριστικά γραφεία, γραφεία εκμίσθωσης αυτοκινήτων, εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής. Το Ε.Π. περιείχε και δράσεις ΕΚΤ, κυρίως σε προγράμματα επιμόρφωση που υλοποιήθηκαν μέσω Κ.Ε.Κ.

3^η ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (2000-6)

Κατά την 3^η Προγραμματική Περίοδο, ο τομέας διακρίθηκε από τον Πολιτισμό και προσαρτήθηκε στο πολυτομεακό Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα 2000-6, ακολουθώντας την προσάρτηση του φορέα διοίκησης του στο Υπουργείο Ανάπτυξης. Παράλληλα, σημαντικό ή και ίδιο έργο διανέμεται στα ΠΕΠ αλλά και στην (ενισχυμένη ως προς τον ολοκληρωμένο χαρακτήρα της) Πολιτική Αγροτικής Ανάπτυξης με κύρια μέσα την ΚΠ Leader + και τα ΟΠΑΑΧ.

ΕΠ Ανταγωνιστικότητα 2000-6

Η υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης από το ΕΠΑΝ 2000-6 υλοποιήθηκε με τρεις κύριες δέσμες δράσεων:

- εκσυγχρονισμός της ανωδομής σε γ' τάξης και άνω και ενίσχυση επιχειρηματικών σχεδίων με το Μέτρο 2.2
- δημιουργία ειδικής τουριστικής υποδομής (Άξονας 5)
- κατάρτιση και επαγγελματική εκπαίδευση (Μέτρο 8.1.).

Το Μέτρο 2.2. περιελάμβανε:

Δράση 2.2.1. Ποιοτικός εκσυγχρονισμός ξενοδοχείων & κάμπινγκ γ' τάξης και άνω βάσει Ν. 2601/98 και Ν. 3299/04: δημόσια δαπάνη 73,8 εκ. €)

Δράση 2.2.2: Ποιοτικός εκσυγχρονισμός ξενοδοχείων, κάμπινγκ και ενοικιαζομένων επιπλωμένων δωματίων και διαμερισμάτων που δεν υπάγονται στο Ν.2601/98: υλοποιήθηκε από τους ΕΦΔ του ΥΠΑΝ ανά Περιφέρεια, με σημαντική επιτυχία ως προς την συμμετοχή. Δημόσια δαπάνη (64,28 εκ. €).

Δράση 2.2.3: Επιχειρηματικά σχέδια ΜΜΕ όλων των τουριστικών κλάδων, για συνδυασμένες οργανωτικές δράσεις (συνενώσεις και συνεργασίες, επιχειρηματικές δικτυώσεις - clustering, βελτίωση σχετικής θέσης των ΜΜΕ στην αγορά, διείσδυση σε νέες αγορές, εισαγωγή νέων τεχνολογιών κ.λπ.) και παραγωγή νέων προϊόντων / υπηρεσιών ή ποιοτική αναβάθμιση υφισταμένων, απόκτηση brand name και 2 cluster (ΕΛΑΝΕΤ, Κρήτη).

Δράση 2.2.4: Ίδρυση, επέκταση, αναβάθμιση ξενοδοχειακών μονάδων που υπάγονται στο Ν.2601/98 και στο Ν.3299/04. Προστέθηκε το 2005 προκειμένου να μεταφερθούν επενδύσεις ίδρυσης, επέκτασης και αναβάθμισης ξενοδοχειακών μονάδων που ενισχύονται βάσει των διατάξεων του Ν.2601/98.

Συνολικά τα επενδυτικά σχέδια που ενισχύθηκαν στο Πλαίσιο του Μέρους 2.2. σύμφωνα με την έκθεση εκτέλεσης του ΕΠΑΝ 2000-2006 είχαν τα εξής αποτελέσματα:

- 124 μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες αναβάθμισαν τις υποδομές τους (32.502 κλίνες) και δημιούργησαν 1780 νέες θέσεις εργασίας (Δράση 2.2.1) και 89 ξενοδοχειακές μονάδες ολοκλήρωσαν επενδύσεις ίδρυσης, επέκτασης και αναβάθμισης βάσει του Ν.2601/98 (1.400 κλίνες) και δημιούργησαν 800 νέες θέσεις εργασίας (Δράση 2.2.4)
- 3.500 περίπου τουριστικά καταλύματα και camping με συνολική δυναμικότητα σε κλίνες / θέσεις περίπου 83.000, που δεν εντάσσονται στον αναπτυξιακό νόμο, εκσυγχρόνισαν τις υποδομές και βελτίωσαν τις υπηρεσίες τους.
- 616 ΜΜΕ όλων των κλάδων ολοκλήρωσαν επιχειρηματικά σχέδια με συνδυασμένες οργανωτικές δράσεις
- Ολοκληρώθηκαν 276 επενδύσεις ίδρυσης ή επέκτασης -εκσυγχρονισμού μονάδων μέσω των οποίων δημιουργήθηκαν 4000 νέες θέσεις εργασίας.

Ο Άξονας Προτεραιότητας 5 είχε ως στρατηγικό στόχο τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος και προβολή της χώρας ως τουριστικού προορισμού. Ο Άξονας δομήθηκε σε 3 Μέτρα :

Μέτρο 5.1: Ενίσχυση εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής. Περιελάμβανε ιδιωτικές επενδύσεις ειδικής τουριστικής υποδομής για ανάπτυξη θεματικού τουρισμού μέσω του

Αναπτυξιακού Νόμου, δημόσιας δαπάνης 41,5 εκ. €.

Μέτρο 5.2: Ολοκληρωμένες δράσεις εναλλακτικού τουρισμού – Τουριστική προβολή. Περιελάμβανε 4 δράσεις με αντικείμενο α) δημιουργία δικτύων εναλλακτικού τουρισμού μέσα από κοινή ανάδειξη πολιτιστικών πόρων («πρόγραμμα κάστρων περίπλους»), β) προγράμματα προβολής ειδικών μορφών τουρισμού (ΕΟΤ), γ) συνέχιση της υποστήριξης του δικτύου Μαρινών (η δράση με τελικό δικαιούχο τον ΕΟΤ, αφορούσε: Καταφύγια τουριστικών σκαφών σε Νέο Κλήμα Σκοπέλου, Πόρο, Μπενίτσες Κερκύρας, Κουφονήσια - Αγκυροβόλια σε Νέα Επίδαυρο, Χαλκίδα), δ) υλοποίηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων πιλοτικού χαρακτήρα υπερτοπικής και διαπεριφερειακής εμβέλειας και πρότυπων οικοτουριστικών υποδομών (Οικοτουριστικές Διαδρομές Πελλάνας Λακωνίας, νομού Ηρακλείου, Εύβοιας, Αλοννήσου, Σαντορίνης, νομού Ρεθύμνης, Φαραγγιού Οινόης – Μαραθώνα - δημιουργία Κέντρου Ενημέρωσης στο Σουφλί, περιπτέρου ενημέρωσης στο Φαράγγι Δημοσάρ).

Μέτρο 5.3: Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και επενδύσεις αξιοποίησης εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Στο πλαίσιο του Αξονα 5 συνολικά υλοποιήθηκαν 17 επενδύσεις ειδικής τουριστικής υποδομής (ιδιωτικά αγκυροβόλια, συνεδριακά κέντρα, γήπεδα γκολφ, κέντρα θαλασσοθεραπείας, χιονοδρομικά, κέντρα αθλητικού τουρισμού), ενισχύθηκαν 502 επιχειρήσεις για την ελληνική κουζίνα και την απόκτηση σήματος ΕΟΤ και 37 προτάσεις Επιχειρηματικότητας Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού, αναδείχθηκαν 14 κάστρα στη Διαδρομή «Κάστρων Περίπλους», αναδείχθηκαν 3 διατηρητέα παραδοσιακά σκάφη για προβολή της Ναυπηγικής Τέχνης, χρηματοδοτήθηκε Πρόγραμμα προβολής στις μεγάλες χώρες της Δυτικής Ευρώπης και οι διοργανώσεις της Παγκόσμιας Ημέρας Τουρισμού 2005 και 2006, αναδείχθηκαν 11 ιστορικές τοποθεσίες στη Διαδρομή «Στα Βήματα του Αποστόλου Παύλου», ολοκληρώθηκαν παρεμβάσεις οικοτουρισμού σε 8 περιοχές της χώρας και δημιουργήθηκαν 6 Αγκυροβόλια με 388 θέσεις ελλιμενισμού τουριστικών σκαφών.

Ο Αξονας Προτεραιότητας 8 του ΕΠΑΝ 2000-6 περιελάμβανε τις συνοδευτικές δράσεις κατάρτισης που περιελάμβαναν:

Δράση 8.1.3: Αναμόρφωση και εκσυγχρονισμός των προγραμμάτων σπουδών της τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης-Πιλοτικές εφαρμογές, με τις Πράξεις: «Καινοτόμα προγράμματα συμπληρωματικής κατάρτισης και εξειδίκευσης για απόφοιτους τουριστικής εκπαίδευσης», «Πιλοτικές Εφαρμογές προγραμμάτων ΙΕΚ του ΟΤΕΚ», «Πιλοτικές Εφαρμογές προγραμμάτων Ξεναγών του ΟΤΕΚ», «Προώθηση πιλοτικών εφαρμογών των νέων προγραμμάτων ΙΕΚ Ιαματικού Τουρισμού του ΟΤΕΚ», «Προώθηση πιλοτικών εφαρμογών των νέων προγραμμάτων τμημάτων ΙΕΚ Ορεινού Τουρισμού Συνοδός Βουνού του ΟΤΕΚ», «Προώθηση πιλοτικών εφαρμογών - Εκμάθηση Ορολογίας Σπάνιων Γλωσσών σε Διπλωματούχους Ξεναγούς», «Επιμόρφωση ιδιοκτητών - εργαζομένων σε ταξί»

Δράση 8.1.4: Σύνδεση της κατάρτισης με την παραγωγή, με δύο πράξεις με Τελικό Δικαιούχο τον ΟΤΕΚ: «Χορήγηση Υποτροφιών Εξωτερικού σε σπουδαστές Τουριστικής Εκπαίδευσης» και «Διασύνδεση της τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας- Γραφεία διασύνδεσης».

Δράση 8.1.5: Δράσεις κατάρτισης στο πλαίσιο ολοκληρωμένων σχεδίων εξυπηρέτησης των στόχων της τουριστικής πολιτικής, όπως αυτοί αναφέρονται στο ΕΠΑΝ: «Πρόγραμμα κατάρτισης - μετεκπαίδευσης εργαζομένων και εποχιακά ανέργων εμπειροτεχνών, με προοπτική τον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών στον τομέα του Τουρισμού» και «Ανάπτυξη και υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης σε

μείζονος σημασίας παρεμβάσεις στο πλαίσιο δικτύων τουριστικού ενδιαφέροντος»

Δράση 8.1.6: Κατάρτιση εργαζομένων στον Τουριστικό Τομέα για ανάπτυξη Επιχειρηματικότητας: συμπληρωματικές δράσεις κατάρτισης στα έργα της δράσης 2.2.3

Περιφερειακά ΕΠ 2000-6

Δράσεις παρόμοιου χαρακτήρα με το ΕΠΑΝ, αλλά περιφερειακής εμβέλειας χρηματοδοτήθηκαν και από τα ΠΕΠ. Συνολικά τα έργα τουρισμού στα ΠΕΠ 2000-2006 μπορούν να αναλυθούν ως εξής:

Επιχειρηματικότητα - Ανταγωνιστικότητα

Στον τομέα της επιχειρηματικότητας – ανταγωνιστικότητας των τουριστικών επιχειρήσεων μέσω των ΠΕΠ υλοποιήθηκαν δράσεις ποιοτικού εκσυγχρονισμού καταλυμάτων. Σε αντίθεση με το ΕΠΑΝ τα ΠΕΠ επικεντρώθηκαν αρχικά τουλάχιστον σε εγκαταστάσεις που δεν υπαγόταν στον Αναπτυξιακό Νόμο ωστόσο στην πορεία και ιδιαίτερα κατά τις τελευταίες αναθεωρήσεις των προγραμμάτων υπήρξαν πράξεις που μεταφέρθηκαν από το ΕΠΑΝ προς ορισμένα ΠΕΠ προκειμένου να απορροφήσουν την κατά τόπους υπερδέσμευση του τομειακού προγράμματος. Οι δράσεις υλοποιήθηκαν με ΕΦΔ Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα (καθεστώς *de minimis*) ή τις ΔΙΣΑ (έργα του Αναπτυξιακού Νόμου). Η κατανομή πόρων ήταν ισοδύναμη αυτής του ΕΠΑΝ και οι ενισχύσεις αφορούσαν κατά κύριο λόγο μονάδες μαζικού τουρισμού ή κλασικού ξενοδοχειακού τύπου (πόλης), αλλά ωστόσο σε όλα τα ΠΕΠ εντάχθηκαν και έργα ενίσχυσης «Εναλλακτικών Τουριστικών Επενδύσεων σε αγροτικές / ορεινές περιοχές» που υλοποιήθηκαν μέσω των Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου (Ο.Π.Α.Α.Χ.). Η ενίσχυση εναλλακτικών τουριστικών επενδύσεων δεν περιελάμβανε αποκλειστικά χρηματοδότηση καταλυμάτων αλλά και άλλες δραστηριότητες (αναψυκτήρια, εστίαση, παροχή υπηρεσιών).

Αξίζει να σημειωθεί ότι σε ορισμένες Περιφέρειες μικρός αριθμός πράξεων που αναφέρονται στα μέτρα της επιχειρηματικότητας στον Τουρισμό αφορούσαν επιχειρηματικά σχέδια δικτύωσης τουριστικών επιχειρήσεων. Τα έργα αυτά δεν παρακολουθήθηκαν με δείκτες.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΜΕΣΩ ΠΕΠ 2000-6 (πηγή: Εκθέσεις Εκτέλεσης ΠΕΠ)

	Πληρωμές (ΔΔ)	Μονάδες	Νέες /Αναβαθμισμένες Κλίνες
Κ. Μακεδονία	59,7 (31,8)	307	11.261
Αν. Μακεδονία - Θράκη	65,7 (30)	213	2.185
Δ. Μακεδονία	11,0		
Ήπειρος	30,3 (13,4)	153	2.478
Θεσσαλία	63,2		
Ιόνια Νησιά	73,6 (23,8)	363	19.193
Δυτ. Ελλάδα	39,8		
Στερεά Ελλάδα	47,4		
Αττική	42,8		
Πελοπόννησος	70,5		
Β. Αιγαίο	75,3	50	
Ν. Αιγαίο	118,4 (53,9)	488	24.557
Κρήτη	87,8		

Ειδική Τουριστική Υποδομή

Τα έργα μπορούν να ομαδοποιηθούν σε δύο κατηγορίες πράξεων: α) κατασκευή / επισκευή / επέκταση τουριστικών λιμενικών εγκαταστάσεων και β) διάνοιξη μονοπατιών / κατασκευή καταφυγίων.

Στην πρώτη κατηγορία, υλοποιήθηκαν κυρίως έργα βελτιώσεων ή δημιουργίας υποδομής σε τουριστικές περιοχές όπως Πλαταμώνας, Σιθωνία (Νικήτη και Όρμος Παναγιάς), Αργοστόλι και Φρίκες Ιθάκης, Αμφιλοχία. Το κόστος των έργων κυμάνθηκε από 1,3 ως 2,5 εκ. €. Μεγαλύτερου προϋπολογισμού ήταν τα έργα Μαρινών Μυτιλήνης και Λευκάδας (έργα γέφυρες). Στην δεύτερη κατηγορία υλοποιήθηκαν συνολικά 25 έργα στις Περιφέρειες Αν. Μακεδονίας -Θράκης, Δ. Μακεδονίας, Θεσσαλίας, Ν. Αιγαίου και Κρήτης. Επιπλέον τα έργα «Οικοτουριστικών λιμναίων υποδομών Πολύφυτου», «Ανάδειξη φαραγγίων Λαγκάδας και Ελισσώνα» και «Ανάπλαση μονοπατιών στο Κατάκολο».

Προβολή – Μελέτες

Κάθε περιφέρεια υλοποίησε με υποστήριξη του ΠΕΠ τουλάχιστον ένα πρόγραμμα προβολής το οποίο περιελάμβανε παραγωγή υλικού, συμμετοχή σε εκθέσεις Ελλάδας και Εξωτερικού και προωθητικές ενέργειες (διαφημίσεις, φιλοξενία δημοσιογράφων κ.ο.κ.). Το κόστος των προγραμμάτων προβολής εκτιμάται ότι ανήλθε στα 28 εκ. €, εκ των οποίων 10 το πρόγραμμα προβολής της Αττικής που συνδέθηκε με την συγκυρία εκδήλωσης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004. Σε αρκετές περιφέρειες χρηματοδοτήθηκαν από την Τεχνική Βοήθεια μελέτες τουριστικής ανάπτυξης για συγκεκριμένες περιοχές ή εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Ο βαθμός αξιοποίησης τους δεν μπορεί να εκτιμηθεί.

Κατάρτιση – εκπαίδευση

Καταρτίσεις υλοποιήθηκαν κυρίως στο πλαίσιο των πράξεων ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας.

Γενικά συμπεράσματα

Στο πλαίσιο του 3^{ου} ΚΠΣ κύριο αποτέλεσμα για τον τομέα ήταν η ποιοτική αναβάθμιση της ξενοδοχειακής υποδομής. Η αναβάθμιση συνοδεύτηκε από μια ολοκληρωμένη μεταρρύθμιση των προτύπων ποιότητας για το σύνολο των καταλυμάτων σε συμφωνία με τα καθιερωμένα διεθνή πρότυπα. Η αλλαγή από το σύστημα των τάξεων σε αυτό των αστερών και των κλειδιών αποτρέπει την απευθείας σύγκριση ωστόσο από τα διαθέσιμα στοιχεία προκύπτει ότι δημιουργήθηκαν ή αναβαθμίστηκαν σε ανώτερες ποιοτικά κατηγορίες περισσότερες από 220.000 κλίνες (176.000 από το ΕΠΑΝ και τα 5 ΠΕΠ για τα οποία υπάρχουν απολογιστικά στοιχεία). Το πλήθος αυτό αντιστοιχεί σε περίπου 20% των κλινών που υπήρχαν την περίοδο ενεργοποίησης του προγράμματος. Η ποιοτική αναβάθμιση δεν αφορούσε μόνο καταλύματα αλλά και την παροχή υπηρεσιών, δικτύωση, επιχειρηματική οργάνωση, διάδοση της ελληνικής κουζίνας, δεξιότητες επαγγελματιών ομάδων κ.α.

Στον τομέα των ειδικών υποδομών πλέον των Μαρινών / τουριστικών αγκυροβολίων που συνεχίστηκαν από την προηγούμενη περίοδο μέσω του ΕΠΑΝ υλοποιήθηκε μικρός αριθμός ιδιωτικών επενδύσεων. Σε σχέση με τις ειδικές μορφές τουρισμού κύρια κατεύθυνση των πόρων ήταν προς αυτή του οικολογικού / περιηγητικού τουρισμού, όπου από το ΕΠΑΝ χρηματοδοτήθηκαν κυρίως θεματικά εστιασμένα και χωρικά συγκεκριμένα έργα, ενώ από τα ΠΕΠ οι χρηματοδοτήσεις είχαν περισσότερο οριζόντιο χαρακτήρα.

ΤΡΕΧΟΥΣΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (2007-13)

Στην τρέχουσα περίοδο δεν υπάρχει ουσιαστική διαφοροποίηση ως προς την τοποθέτηση του τουρισμού στο πλαίσιο του επιχειρησιακού σχεδιασμού της αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας. Σε τομεακό επίπεδο ο τουρισμός εντάσσεται στο νέο ΕΠ Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα (ΕΠΑΕ ή

ΕΠΑΝ II), υπάρχουν ωστόσο τρεις σημαντικές διαφορές σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο που προκαλούν σημαντικές διαφοροποιήσεις στο σχεδιασμό και την διαχείριση των δράσεων:

- Για πρώτη φορά υπάρχουν περιφέρειες που δεν εντάσσονται στον 1^ο Στόχο των Διαρθρωτικών Ταμείων, με αποτέλεσμα να διαθέτουν «κλειδωμένους» πόρους και να χρηματοδοτούνται μόνο από τα ΠΕΠ. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα υιοθέτηση περίπλοκου συστήματος εκχωρήσεων και δέσμευση του συνόλου των πόρων προς τις τομεακές πολιτικές, για τα έργα ενισχύσεων.
- Τα μέτρα των κρατικών ενισχύσεων που υπήρχαν στο 3^ο ΚΠΣ «συγχωνεύονται», με ΕΦΔ τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αλλά χωρίς τομεακή διάκριση και κύκλους, με αποτέλεσμα να είναι δύσκολος ο εντοπισμός των ενισχύσεων για τον τουρισμό και η αποτίμηση της αποτελεσματικότητάς τους. Παράλληλα, για την κάλυψη εξειδικευμένων αναγκών (στοχευμένων δράσεων) ενίσχυσης τουριστικών επενδύσεων (π.χ. «Πράσινο τουρισμός») δημιουργούνται ειδικά καθεστώτα που ωστόσο είναι ελάχιστα ευέλικτα και μάλλον αποσπασματικά καθώς δεν έχουν συνεχή μορφή (κύκλους ή ανοικτές προσκλήσεις).
- Βάσει του Κανονισμού τα προγράμματα της περιόδου 2007-13 είναι μονοταμειακά, γεγονός που λειτουργεί απορρυθμιστικά για τον τομέα του τουρισμού στον οποίο οι ενισχύσεις προέρχονται και από τα τέσσερα Διαρθρωτικά Ταμεία (με σημαντική συνεισφορά των Ταμείων του αγροτικού χώρου

Data source: DG REGIO SFC2007

May 2010

Tourism						
Objective	Community Amount (€)	Tourism amount (€)	Tourism	of which:		
				Promotion of natural assets	Protection and development of natural heritage	Improve tourist services
Convergence	281,316,597,521	4,895,850,510	1.7%	0.3%	0.4%	1.1%
Regional Competitiveness and Employment	55,173,775,952	844,853,399	1.5%	0.3%	0.5%	0.7%
European Territorial Cooperation	7,831,459,588	583,689,841	7.5%	1.7%	2.0%	3.8%
TOTAL	344,321,833,061	6,324,393,750	1.8%	0.3%	0.4%	1.1%

Country	Community Amount (€)	Tourism amount (€)	Tourism	of which:		
				Promotion of natural assets	Protection and development of natural heritage	Improve tourist services
Bulgaria	6,673,628,244	95,105,713	1.4%	0.3%	0.9%	0.3%
Belgique-België	2,063,500,766	31,854,367	1.5%	0.7%	0.4%	0.4%
Ceska Republika	26,302,604,484	691,670,382	2.6%	0.3%	0.2%	2.1%
Danmark	509,577,239	12,254,216	2.4%	1.2%	1.2%	
Deutschland	25,488,616,290	361,190,285	1.4%	0.2%	0.2%	0.9%
Eesti	3,403,459,881	104,284,636	3.1%	0.4%	0.4%	2.3%
Ellada	20,210,261,445	172,062,500	0.9%	0.1%	0.2%	0.6%
España	34,657,733,981	467,702,448	1.3%	0.2%	0.2%	1.0%
France	13,449,221,051	269,499,640	2.0%	0.4%	0.8%	0.9%
Ireland	750,724,742	3,500,000	0.5%		0.5%	
Italia	27,965,315,403	898,154,296	3.2%	0.4%	0.9%	2.0%
Kypros	612,434,992					
Latvija	4,530,447,634	42,373,529	0.9%			0.9%
Lietuva	6,775,492,823	116,466,288	1.7%	1.1%	0.6%	
Luxembourg (Grand-Duche)	50,487,332					
Magyarország	24,921,148,600	447,751,022	1.8%	0.7%	0.5%	0.7%
Malta	840,123,051	24,230,000	2.9%	2.3%	0.5%	0.1%
Nederland	1,660,002,737	30,196,000	1.8%	0.1%	0.9%	0.8%
Österreich	1,204,478,581	13,026,229	1.1%	0.0%	0.2%	0.9%
Polska	65,221,852,992	979,107,024	1.5%	0.1%	0.2%	1.2%
Portugal	21,411,560,512	231,619,724	1.1%	0.6%	0.2%	0.3%
România	19,213,036,712	358,815,896	1.9%	0.3%	0.6%	0.9%
Slovenija	4,101,048,636	79,894,658	1.9%	1.0%	0.2%	0.8%
Slovenska Republika	11,360,619,950	114,008,240	1.0%		0.4%	0.6%
Suomi/Finland	1,595,966,044	50,984,067	3.2%	0.2%	0.8%	2.3%
Sverige	1,626,091,888	23,602,773	1.5%	0.5%	0.4%	0.5%
United Kingdom	9,890,937,463	121,349,976	1.2%	0.3%	0.6%	0.3%
EU cross-border cooperation	7,831,459,588	583,689,841	7.5%	1.7%	2.0%	3.8%
TOTAL	344,321,833,061	6,324,393,750	1.8%	0.3%	0.4%	1.1%
EU 12	173,955,897,999	3,053,707,388	1.8%	0.3%	0.3%	1.1%
EU 15	162,534,475,474	2,686,996,521	1.7%	0.3%	0.4%	0.9%
EU 27	336,490,373,473	5,740,703,909	1.7%	0.3%	0.4%	1.0%

Στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο (όπως και στις προηγούμενες), ο προγραμματισμός επενδύσεων στον τομέα του τουρισμού (εκτός δράσεων γενικής επιχειρηματικότητας – ανταγωνιστικότητας) παραμένει χαμηλός. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΓΔ Περιφερειακής Πολιτικής που παρουσιάζονται στον παραπάνω πίνακα, η Ελλάδα είναι μετά την Ιρλανδία και μαζί με την Λιθουανία οι χώρες με την μικρότερη τοποθέτηση πόρων στους Κωδικούς Θεματικής Προτεραιότητας που σχετίζονται με τον τουρισμό.

Οι κυριότερες δράσεις στον τομέα που υλοποιούνται στην τρέχουσα περίοδο παρουσιάζονται ομαδοποιημένες κατά αντικείμενο.

Έργα τουριστικών υποδομών

Ο γενικός στόχος είναι η συμπλήρωση και αναβάθμιση των δημόσιων τουριστικών υποδομών για την ανάπτυξη του τουριστικού κλάδου και την αξιοποίηση του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος, η ανάπτυξη πυρήνων και πόλων τουριστικής ανάπτυξης και η δημιουργία ενός κατάλληλου και υγιούς εξωτερικού περιβάλλοντος, που να στηρίζει σταθερά την ανάπτυξη της τουριστικής επιχειρηματικότητας και να αυξάνει την ελκυστικότητα της χώρας ως τουριστικού προορισμού. Στο πλαίσιο αυτό υλοποιήθηκαν ή υλοποιούνται δράσεις που αφορούν στις ακόλουθες κατηγορίες παρεμβάσεων:

- Δημιουργία πυρήνων και πόλων τουριστικής ανάπτυξης στο πλαίσιο θεματικών ενοτήτων (πολιτισμός, μνημεία, θρησκεία, φυσιολατρία, τοπικά προϊόντα, αθλητικές δραστηριότητες αναψυχής κ.α.) εθνικής, περιφερειακής, διαπεριφερειακής και τοπικής σημασίας. Παραδείγματα: Ανάπλαση παραλίμνιου χώρου Περάματος Ιωαννίνων, Διαμόρφωση χώρων Κυανής Ακτής και Κάστρου Παντοκράτορα Πρέβεζας, Ανάπλαση παλαιάς Ηλεκτρικής στις Αρχάνες, Κέντρο πληροφόρησης και ερμηνείας Δήμου Αν. Μάνης, Κέντρο προβολής αγροτικής ιστορίας και δρόμων της θάλασσας στην Αν. Πελοπόννησο, Επικούρειο Πολιτιστικό Κέντρο Σάμου κ.α..
- Ανάδειξη οικοτουριστικών, ορειβατικών, πολιτιστικών διαδρομών. Παραδείγματα: Οικοτουριστικές διαδρομές σε Βυτίνα, Σκόπελο, Ιθάκη, Κεφαλονιά – Ορειβατικές διαδρομές και βελτίωση καταφυγίων σε Όλυμπο και Αστράκα (Τύμφη) – Ανάδειξη / ανάπλαση μονοπατιών γύρω από το Μικρό Θέατρο Παλαιάς Επιδαύρου, κ.α. για την ανάπτυξη των ειδικών μορφών Περιηγητικού / Φυσιολατρικού, Ορειβατικού και Πολιτιστικού Τουρισμού.
- Δημιουργία ζωνών ελλιμενισμού σκαφών για την πύκνωση του δικτύου θαλάσσιων διαδρομών (τουριστικά καταφύγια, αγκυροβόλια κ.λπ.). Παραδείγματα: Καταφύγια τουριστικών σκαφών σε Πέδι Σύμης, Μαραθόκαμπο Σάμου, Βολισσό Χίου και Λιμενάρια Θάσου, που υλοποιούνται από τον ΕΟΤ.
- Δημιουργία θεματικών Μουσείων ανάδειξης πολιτιστικής και ιστορικής ταυτότητας και τουριστικής αξιοποίησης πολιτιστικού αποθέματος. Παραδείγματα: Αποκατάσταση Οικίας – Μουσείου Βενιζέλου στη Χαλέπα, Μουσείο Μαστίχας Χίου, Μουσείο Αργυροτεχνίας Ιωαννίνων, Μουσείο Ναυπηγικών – Ναυτικών Τεχνών Αιγαίου στη Σάμο, Μουσείο Προβιομηχανικού Πολιτισμού και Τουριστικής Προβολής Μετσόβου, Ολοκλήρωση Πολιτιστικού Κέντρου – Μύλου Παππά στη Λάρισα, Ολοκλήρωση ανάπλασης Μύλου Ματσόπουλου στα Τρίκαλα, Μουσείο γεωλογικών σχηματισμών Μετεώρων κ.α..
- Αποκατάσταση, αξιοποίηση, αναβάθμιση δημόσιων τουριστικών ακινήτων. Παραδείγματα, τα έργα επί ακινήτων διαχείρισης ΕΤΑΔ που υλοποιούνται από τον ίδιο φορέα: Ηλεκτροφωτισμός Φρουρίου Σπιναλόγκας, Αποκατάσταση - ανάδειξη συγκροτήματος Αχίλλειου, Εκσυγχρονισμός αναβατήρων Χιονοδρομικού Κέντρου Παρνασσού, Πάρκο Οικοανάπτυξης Ιαματικών Πηγών Καϊάφα, Αποκατάσταση και ανάδειξη σπηλαίων και κτιριακών εγκαταστάσεων Δηρού, Προστασία και αναβάθμιση ακινήτων στο Παλιούρι και στο Φανάρι.

Οι παραπάνω δράσεις υλοποιούνται κυρίως μέσω του Ε.Π.Α.Ε. και σε μικρότερο βαθμό των Π.Ε.Π. με φορείς υλοποίησης Ε.Ο.Τ. την ΕΤ.Α.Δ. Α.Ε. κατά κύριο λόγο, αλλά και Ο.Τ.Α. (Περιφέρειες, Δήμους) ή εποπτευόμενα Ν.Π.Ι.Δ. Ο συνολικός προϋπολογισμός για τα 51 ενταγμένα έργα, τον Ιανουάριο του 2013, ανέρχεται σε € 164.016.500.

**ΜΑΡΙΝΕΣ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ/ ΑΓΚΥΡΟΒΟΛΙΑ
ΠΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΑ ΔΙΑΦΘΡΩΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΔΟ (1994-2013)**

Δράσεις αξιοποίησης ΤΠΕ

Αποσκοπούν στην προβολή του ελληνικού τουρισμού και διακρίνονται σε:

- Δράσεις δημιουργίας ψηφιακού περιβάλλοντος ανάδειξης βασικών συστατικών στοιχείων του ελληνικού πολιτισμού και του τουριστικού προϊόντος της χώρας.
- Δράσεις δημιουργίας υπηρεσιών δημόσιας διοίκησης για πολίτες και επιχειρήσεις που είναι πλήρως διαθέσιμες ηλεκτρονικά.

Οι δράσεις αξιοποιούν χρηματοδότηση του ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» (Ε.Π.Ψ.Σ.) και το σημαντικότερο είναι ο της διαδραστικός δικτυακός τόπος του Ε.Ο.Τ. με δικαιούχο την Κοινωνία της Πληροφορίας ΑΕ μέσω προγραμματικής σύμβασης με το Υπουργείο.

Παρεμβάσεις του Αναπτυξιακού Νόμου.

Σύμφωνα με την Ενδιάμεση αξιολόγηση του ΕΠΑΝ II (Παραδοτέο Γ' 9/2012) στο πλαίσιο του Αναπτυξιακού Νόμου έχουν ενταχθεί συνολικά 1.171 επενδυτικά σχέδια, στο σύνολο των Περιφερειών της χώρας. Ο προϋπολογισμός των σχεδίων αυτών ανέρχεται σε 1.620.331.026,54 €, το μεγαλύτερο τμήμα του οποίου αφορά σε επενδύσεις στον τομέα του τουρισμού.

Ειδικότερα:

Ως τα μέσα του 2012 οι παρεμβάσεις του Αναπτυξιακού Νόμου στον Τομέα του Τουρισμού περιλαμβάνουν 422 ενταγμένα έργα, στο σύνολο των Περιφερειών της χώρας, συνολικού προϋπολογισμού 778.311.171,7 €. Την περίοδο εκείνη είχαν ολοκληρωθεί 179 έργα (42,4% των ενταγμένων). Της Περιφέρειας Μεταβατικής Στήριξης έχει ενταχθεί το 29,9% των έργων, ενώ το υπόλοιπο 70,1% αφορούσε έργα της 8 Περιφέρειας του Στόχου Σύγκλιση.

Όπως είναι αναμενόμενο, δύο Περιφέρειες με έντονη ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο προϋπολογισμό των ενταγμένων έργων. Στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου εντάσσεται το 7,6% του συνολικού αριθμού των ενταγμένων έργων και το 20,8% του προϋπολογισμού που αντιστοιχεί σε αυτά, ενώ στην Περιφέρεια Κρήτης το 9,5% του αριθμού των έργων και το 13,8% του προϋπολογισμού των εντάξεων. Υψηλή είναι και η συμμετοχή στον προϋπολογισμό των ενταγμένων έργων της Περιφέρειας Πελοποννήσου (12,3%), Ηπείρου (11,7%) και Ιονίων Νήσων (11,2%), ενώ η μικρότερη συμμετοχή αφορά της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, Αττικής, αλλά και τη νησιωτική περιφέρεια του Βορείου Αιγαίου (1,4% του συνολικού προϋπολογισμού των έργων)

Ως προς το μέγεθος των επενδύσεων τα μεγαλύτερα επενδυτικά σχέδια στον τομέα του τουρισμού υλοποιούνται της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου (μέσος προϋπολογισμός 5.055.075 €), Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης (2.842.849 €) και Κρήτης (2.682.043 €), ενώ τα μικρότερα στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου (662.098 €).

Νεότερα στοιχεία (2/2013) που αφορούν το ΕΠΑΝ II (δεν υλοποιούνται από το Πρόγραμμα έργα τουρισμού με εκχώρηση από της Περιφέρειας Μεταβατικής Στήριξης στο πλαίσιο του Αναπτυξιακού Νόμου) αναφέρουν την ένταξη 294 έργων που **υλοποιούνται μέσω του ΕΠΑΝ II** (έναντι 182 έργων στο τέλος του β' εξαμήνου του 2012 σύμφωνα με την Ενδιάμεση Αξιολόγηση Του ΕΠΑΝ II). Ο προϋπολογισμός αυτών των έργων ανέρχεται σε 530 εκ €, ενώ οι δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί αντιστοιχούν στο 63,2% του προϋπολογισμού. Έχει ολοκληρωθεί το 44,5% των ενταγμένων έργων. Πρόκειται για έργα που υλοποιούνται στο σύνολο της σε Περιφέρειες του Στόχου της Σύγκλισης, κυρίως δε της Πελοποννήσου (30,5% - έναντι 20,4% το β' εξάμηνο του 2012) Περιφέρειες Κρήτης (22% του προϋπολογισμού των ενταγμένων έργων), των Ιονίων Νήσων (18,0%), της ΑΜΘ (10%) και της Ηπείρου (9,3%).

Κρατικές ενισχύσεις εκτός Αναπτυξιακού Νόμου (ΕΠΑΕ και ΠΕΠ «μεταβατικών» Περιφερειών)

Για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των τουριστικών επιχειρήσεων, υλοποιούνται δύο ειδών Δράσεις: κλασικού τύπου «ενισχύσεις επιχειρήσεων» στο ΕΠΑΕ για τις Αμιγούς Στόχου Σύγκλισης Περιφέρειες και στα 5 ΠΕΠ για της μεταβατικές Περιφέρειες. Έχουν οριζόντιο χαρακτήρα, υλοποιούνται με ΕΦΔ τον ΕΦΕΠΑΕ και είναι κοινές ως προς τις διαδικασίες ένταξης στους τομείς Μεταποίησης – Τουρισμού – Εμπορίου – Υπηρεσιών. Στόχος παραμένει η ποιοτική αναβάθμιση των τουριστικών μονάδων που διαθέτουν καταλύματα. Επιπροσθέτως, στο ΕΠΑΕ και στα 5 ΠΕΠ των μεταβατικών Περιφερειών υλοποιούνται στοχευμένες δράσεις ενισχύσεων για ειδικές κατηγορίες:

- ΠΡΑΣΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ: Πρόγραμμα χρηματοδοτούμενο από το ΕΠΑΕ. Στο πλαίσιο του υλοποιούνται ήδη επενδυτικά σχέδια 227 επιχειρήσεων με συνολικό επιχορηγούμενο

προϋπολογισμό € 32 εκ. (κρατική ενίσχυση € 13 εκ.). Τα επενδυτικά σχέδια αφορούν σε όλους της τύπους υφιστάμενων καταλυμάτων (Ξενοδοχεία, Campings, Ενοικιαζόμενα Δωμάτια και Διαμερίσματα) που λειτουργούσαν πριν από την 01.01.2009 και περιλαμβάνουν δράσεις που στοχεύουν στην λειτουργία των επιχειρήσεων με γνώμονα της αρχές της προστασίας του περιβάλλοντος και της αειφόρου ανάπτυξης. Ειδικότερα συμβάλλουν στην ανάπτυξη και εφαρμογή συστημάτων εξοικονόμησης νερού, βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης και αξιοποίησης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, ολοκληρωμένης διαχείρισης απορριμμάτων, επεξεργασίας και διάθεσης υγρών αποβλήτων, στην ενσωμάτωση περιβαλλοντικά / ενεργειακά φιλικών τεχνολογιών και μηχανολογικού εξοπλισμού, στην ανάπτυξη πράσινων πολιτικών και διαδικασιών, στην ενσωμάτωση περιβαλλοντικών προτύπων και τέλος, στην ενημέρωση και προβολή του περιβαλλοντικού «προφίλ» των επιδοτούμενων επιχειρήσεων.

Στην Περιφέρεια Κρήτης συγκεντρώνεται το 29,1% του προϋπολογισμού των ενταγμένων έργων, έναντι 11,5% της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, 11,2% της Κεντρικής Μακεδονίας και 8,6% της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων. Μεταξύ των Περιφερειών με τη μικρότερη συμμετοχή στον προϋπολογισμό των ενταγμένων έργων περιλαμβάνονται οι Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας (1,4%), Πελοποννήσου (3,1%), Δυτικής Ελλάδας (3,4%), αλλά και η νησιωτική Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου (3,5%).

- **ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ:** Πράξη που εντάσσεται και αυτή στο ΕΠΑΕ και αποσκοπεί στη διαφοροποίηση και εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος με την επιχειρηματική αξιοποίηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού, ανάδειξη και τουριστική αξιοποίηση φυσικού και πολιτισμικού αποθέματος και άμβλυση της εποχικότητας. Στο πλαίσιο αυτό, η πράξη χρηματοδοτείται με συνολικό ποσό των € 22 εκ. (Δημόσια Δαπάνη), ο ελάχιστος προϋπολογισμός ανά πρόταση ανέρχεται σε € 10.000 και ο μέγιστος σε € 400.000, το ποσοστό της δημόσιας ενίσχυσης ανέρχεται στο 50% του προϋπολογισμού της επένδυσης. Σε όλη τη Χώρα υποβλήθηκαν 779 προτάσεις με συνολικό προϋπολογισμό € 105 εκ. Με απόφαση της Υπουργού Τουρισμού, στις 19/02/2013 εγκρίθηκε η ένταξη στο Πρόγραμμα «Εναλλακτικός Τουρισμός» 467 επενδυτικών σχεδίων με προϋπολογισμό 50 εκ. και κρατική ενίσχυση € 25 εκ. Οι ωφελούμενες επιχειρήσεις είναι τουριστικά καταλύματα, τουριστικά γραφεία, επιχειρήσεις εστίασης, επιχειρήσεις πλωτών μεταφορών, κ.α., οι οποίες δραστηριοποιούνται ή προτίθενται να δραστηριοποιηθούν στην παροχή εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Επιπρόσθετα, στο σχεδιασμό του Υπουργείου Τουρισμού για το 2013 εντάσσεται και νέα δράση ενισχύσεων υπό τον τίτλο **ΝΕΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΟΝ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ**, με στόχο την ενίσχυση αποκλειστικά νέων επιχειρήσεων σε δράσεις εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Κατάρτιση και Δράσεις ΕΚΤ

Για την αναβάθμιση της ποιότητας του ανθρώπινου δυναμικού του τουριστικού τομέα, καθώς και για τη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας των δημοσίων φορέων του τομέα υλοποιούνται δράσεις που αφορούν στην:

- Υλοποίηση εξειδικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων για ειδικότητες του τουριστικού κλάδου. Η δράση περιλαμβάνει δύο ενταγμένα έργα.
- Υλοποίηση δράσης κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού των κύριων και μη κύριων τουριστικών καταλυμάτων της αρχές προσέλκυσης, υποδοχής και εξυπηρέτησης επισκεπτών (Επιμόρφωση στελεχών Τομέα Τουρισμού στη βάση Διακρατικών Συνεργασιών, έργο για το οποίο έχει υποβληθεί πρόταση και αναμένεται η ένταξή της). Η δράση υλοποιείται μέσω δύο διαγωνισμών «Δράσεων κατάρτισης ανθρώπινου δυναμικού σε θέματα τουρισμού» από τη Διεύθυνση Τουριστικών Επενδύσεων της ΓΓΤΥΕ.

- Κωδικοποίηση της τουριστικής νομοθεσίας με δικαιούχο την Κοινωνία της Πληροφορίας Α.Ε. μέσω προγραμματικής σύμβασης με το Υπουργείο. Το έργο έχει ενταχθεί στο Ε.Π. «Διοικητική Μεταρρύθμιση».

Μελέτες – Τεχνική Βοήθεια

Μέσω του προγράμματος ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, εκπονήθηκαν πέντε στρατηγικές θεματικές μελέτες χρηματοδοτούμενες από το ΕΠΑΕ: Σχέδιο Δράσης για την ανάπτυξη επιλεγμένων βέλτιστων ειδικών μορφών **αθλητικού τουρισμού αναψυχής** – Σχέδιο Δράσης ανάπτυξης **συνεδριακού τουρισμού**, τουρισμού κινήτρων και επιλογή, εξειδίκευση και ωρίμανση επιπλέον δράσεων στο πλαίσιο του Ε.Σ.Π.Α. – Σχέδιο Δράσης για τη σύναψη συνεργασιών/ ανάληψη καινοτόμων πρωτοβουλιών για την αποδοτική –ποιοτική ανάπτυξη του **μαζικού – οργανωμένου τουρισμού** (τουριστικά πακέτα) και την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου με στόχο και την αύξηση της απασχόλησης στον τομέα – Σχέδιο Δράσης για την ανάπτυξη του **τουρισμού υγείας – ευεξίας** – Σχέδιο Δράσης για της προοπτικές ανάπτυξης του **τουρισμού κρουαζιέρας** με δυνατότητες βελτίωσης της οικονομικής δραστηριότητας των αντίστοιχων τουριστικών περιοχών.

Χωρική Ανάλυση των δράσεων για τον τουρισμό

Οι επενδύσεις μέσω του Αναπτυξιακού Νόμου στον τουριστικό τομέα συγκεντρώνονται κυρίως της Περιφέρειες Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης, ενώ αξιοσημείωτη είναι η συμμετοχή και τριών ακόμα Περιφερειών (Δυτικό τόξο), της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, η οποία είναι ήδη περιφέρεια με ανεπτυγμένες τουριστικές δραστηριότητες, καθώς και των Περιφερειών Ηπείρου και Πελοποννήσου. Στον αντίποδα η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (Τρίτη σε αριθμό μονάδων περιφέρεια) εμφανίζεται σε συγκριτικά υψηλά επίπεδα μόνο στις δράσεις κρατικών ενισχύσεων εκτός Αναπτυξιακού Νόμου. Σε αυτή την κατηγορία το μεγαλύτερο τμήμα του προϋπολογισμού των έργων που έχουν ενταχθεί στον τομέα του τουρισμού εντοπίζεται στις τρεις νησιωτικές περιφέρειες.

Αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η περιφερειακή κατανομή των επενδύσεων. Στην στήλη (1) αναφέρεται η σχετική συμμετοχή της κάθε περιφέρειας στην διαμόρφωση του εθνικά προσφερόμενου προϊόντος, βάσει του αριθμού ξενοδοχειακών κλινών. Στην στήλη (2) παρουσιάζεται η κατανομή των κρατικών ενισχύσεων (Αναπτυξιακός και ΕΠΑΕ) την περίοδο 2007-2012 (β' εξάμηνο), που προσδιορίζει το σχετικό μέγεθος των επενδύσεων στο σύνολο της παραγωγικής βάσης κάθε περιφέρειας. Της στήλες (3) και (4) παρουσιάζεται η περιφερειακή κατανομή των επενδύσεων (σε επίπεδο Π/Υ) από έργα Κρατικών Ενισχύσεων στον τουρισμό. Τέλος στον Πίνακα παρουσιάζεται η κατανομή των δημοσίων επενδύσεων (του ΕΠΑΕ) στον τομέα του τουρισμού.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ, ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Περιφέρεια	Ποσοστό κλινών επί του εθνικού δυναμικού (2007)	Κατανομή Κρατ. Ενισχ.	Ποσοστό Επενδύσεων Αν. Νόμου	Ποσοστό Επενδύσεων εκτός Αν. Νόμου	Εργα μη κρατικών ενισχύσεων
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Αν. Μακεδονίας Θράκης	2,74	7,9	7,1	7,6	5,7
Κεντρικής Μακεδονίας	11,76	16,7	-	11,2	2,3
Δυτικής Μακεδονίας	0,68	2,9	1,4	1,4	4,7
Θεσσαλίας	3,93	5,3	2,1	5,9	5,7
Ηπείρου	1,65	5,7	11,7	9,3	9,3
Ιονίων Νήσων	12,27	4,4	11,2	8,6	24,9
Δυτικής Ελλάδας	2,58	7,3	4,2	3,4	4,7
Στερεάς Ελλάδας	4,1	7,2	-	10,2	10,2
Πελοποννήσου	3,55	9,2	12,3	8%	8,0
Αττικής	8,95	14,4	1,6	7,5	4,7
Βορείου Αιγαίου	3,04	2,1	1,4	3,5%	14,3
Νοτίου Αιγαίου	23,47	8,2	20,8	11,5	6,0
Κρήτης	21,27	8,0	13,8	29,1	4,5

Κύρια συμπεράσματα είναι τα ακόλουθα:

- Οι τρεις περιφέρειες με την μεγαλύτερη ανάπτυξη, εξειδίκευση, άλλα και εξάρτηση του παραγωγικού της δυναμικού στον τουρισμό (Νότιο Αιγαίο, Κρήτη, Ιονίων Νήσων) εξακολουθούν να είναι οι κύριες περιοχές της οποίες κατευθύνονται οι επενδύσεις για τον τουρισμό, με κατανομές ωστόσο που είναι λίγο ως πολύ μικρότερες από την βαρύτητα της για τον τομέα. Η σχέση αυτή είναι λογική καθώς οι επενδύσεις υλοποιούνται κατά κύριο λόγο σε υφιστάμενες επιχειρήσεις (92,9% σύμφωνα με τα στοιχεία του ΕΠΑΕ).
- Οι δύο μεγαλύτερες πληθυσμιακά και με τις κατά τεκμήριο πολυσύνθετες παραγωγικές βάσεις περιφέρειες της χώρας (Αττική, Κεντρική Μακεδονία), οι οποίες έπονται ως προς το δυναμικό των τριών νησιωτικών, έχουν συγκριτικά μικρό μερίδιο επενδύσεων κρατικών ενισχύσεων στον τουρισμό. Η «υστέρηση» αυτή μπορεί να οφείλεται σε πολλούς παράγοντες. Για την Αττική δεν θα πρέπει να παραβλεφθεί η επικέντρωση της επενδυτικής προσπάθειας πριν της Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004. Δεν θα πρέπει της να παραβλεφθούν περιορισμοί στην αδειοδότηση νέων μονάδων στα ΠΣ Αθηνών και Θεσσαλονίκης. Σε κάθε περίπτωση, η μειωμένη τοποθέτηση επενδύσεων αποτελεί ένδειξη κορεσμού του τουριστικού της μοντέλου και πιθανή μειωμένη ανταγωνιστικότητα για την περαιτέρω ανάπτυξη μορφών τουρισμού πόλης όπως τα city breaks, ο συνεδριακός τουρισμός κ.ο.κ. Στην περίπτωση της Κεντρικής Μακεδονίας η υψηλή συγκέντρωση επενδύσεων εκτός αναπτυξιακού νόμου, πιθανώς να αναδεικνύει «διαρθρωτικά» προβλήματα για την περιοχή της Χαλκιδικής τα οποία θα αναφερθούν περαιτέρω στην ανάλυση της προσφοράς.
- Ιδιαίτερα αναπτυξιακή ώθηση την περίοδο 2007-2013 φαίνεται να έχει ο τουρισμός στην Δυτική πλευρά της Ελλάδας και στο ηπειρωτικό τμήμα κατά μήκος του Ιονίου. Πελοπόννησος, Ήπειρος και Δυτική Ελλάδα παρουσιάζουν υπερδιπλάσια ποσοστά προσέλκυσης επενδύσεων σε σχέση με την βαρύτητα του τουριστικού της προϊόντος. Η ανάπτυξη αυτή των επενδύσεων μπορεί να

οφείλεται στην βελτίωση της προσβασιμότητας (Εγνατία Οδός, γέφυρα Ρίου – Αντίρριου, τμήματα Ιόνιας Οδού, βελτίωση Οδ. Δικτύου Πελοποννήσου, Λιμάνι Ηγουμενίτσας), άλλα και στοχευόμενες πολιτικές περιφερειακής ανάπτυξης για την επέκταση του τουρισμού σε νέες περιοχές.

- Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης παρουσιάζει εξίσου σημαντική προσέλκυση επενδύσεων ευνοούμενη τόσο από την βελτίωση της προσβασιμότητας (Εγνατία Οδός), όσο και την βελτίωση των εισερχόμενων ροών (βλ. ανάλυση ζήτησης) από τα κράτη των Βαλκανίων και κυρίως την Βουλγαρία.
- Οι «Κεντρικές» περιφέρειες της Ελλάδας (Θεσσαλία, Στερεά Ελλάδα) καθώς και η μοναδική μη παράκτια Περιφέρεια (Δυτική Μακεδονία) δείχνουν σχετικά αυξημένα σε σχέση με τα μεγέθη της προσέλκυση επενδύσεων, χωρίς ωστόσο οι επενδύσεις στον τουριστικό τομέα να αποτελούν κύρια επιλογή (μικρότερα ποσοστά έναντι συνόλου ενισχύσεων).
- Το Βόρειο Αιγαίο παρά της τουριστικούς πόρους και την τοποθέτηση δημόσιων Επενδύσεων φαίνεται την περίοδο 2007-2013 να μην προσελκύει σημαντικά ποσά επενδύσεων. Η μέση επένδυση μέσω αναπτυξιακού νόμου ανέρχεται μόλις του 15% των αντίστοιχων επενδύσεων στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.
- Οι παρεμβάσεις για την ενίσχυση των τουριστικών υποδομών αφορούν κατά κύριο της νησιωτικές περιφέρειες της χώρας, κυρίως της Περιφέρειες Ιονίων Νήσων και Βορείου Αιγαίου.

1.2. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2014-20

Η δημιουργία αυτόνομου Υπουργείου Τουρισμού αναδεικνύει με έμφαση την πολιτική βούληση για την ανάπτυξη μίας ολοκληρωμένης Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης εντός της οποίας ο Τουρισμός έχει κεντρικό ρόλο με άξονες την επιχειρηματικότητα, τους ανθρώπινους πόρους, την καινοτομία και την εξειδίκευση.

Ο κεντρικός ρόλος του τουρισμού τεκμηριώνεται από τη συμβολή του στην απασχόληση, στην παραγωγή υπηρεσιών και στο σχηματισμό του συνολικού Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος της χώρας.

Ο κεντρικός αυτός ρόλος αναγνωρίζεται:

- Στις ΣΥΝΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ 2014-20 της 2^{ης} Εγκυκλίου του ΥπΑνΥπ, όπου τονίζεται ότι «Κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο ο Τουρισμός μπορεί να συμβάλει καθοριστικά στην προσπάθεια για αναγέννηση της Ελληνικής Οικονομίας με ισχυρές διατομεακές συνέργειες και συγκεκριμένες πολλαπλασιαστικές επιδόσεις σε περιφερειακή κλίμακα, ιδιαίτερα στην απασχόληση. Η θέση της Ελλάδας στη διεθνή αγορά τουριστικών υπηρεσιών έχει σημαντικά περιθώρια αναβάθμισης».
- Στο Position Paper της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όπου, σχετικά με την οριοθέτηση των προτεραιοτήτων χρηματοδότησης στην Ελλάδα⁶ επισημαίνεται η ανάγκη «στόχευσης των νέων χρηματοδοτικών πόρων σε τομείς (όπως ο Τουρισμός) με υψηλά συγκριτικά πλεονεκτήματα για την οικονομική – κοινωνική ανάπτυξη της χώρας».

Παρόμοιες αναφορές στη σημασία του Τουρισμού έγιναν από τον Πρωθυπουργό και τους Υπουργούς Τουρισμού και ΑνΥπ και από τον Επίτροπο J. Hahn στο 1^ο Εθνικό Αναπτυξιακό Συνέδριο.

Στη βάση και των πορισμάτων της ανάλυσης που προηγήθηκε, **ο στρατηγικός προγραμματισμός του Υπουργείου για την περίοδο 2014-20 επικεντρώνεται στους ακόλουθους ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ:**

1. Αλλαγή του παραδοσιακού μοντέλου «ήλιος-θάλασσα» με παράλληλη χρονική διεύρυνση της τουριστικής περιόδου και αύξηση του ποσοστού τουριστών υψηλού εισοδήματος. Το παραδοσιακό μοντέλο ανταποκρίθηκε με ταχύτητα στη ζήτηση και παρουσιάζει ευρύτατη διάχυση, τροφοδοτείται όμως σε διαρκώς αυξανόμενο ποσοστό από την εγχώρια ζήτηση και έχει ολοκληρώσει τον κύκλο του. Μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα το πλαίσιο δράσης έχει καταστεί πολύ πιο δυναμικό αλλά και απαιτητικό: η θέση του τουρισμού γίνεται ισχυρότερη σε σύγκριση με άλλους τομείς αλλά οι συσχετισμοί μεταξύ νέων και παραδοσιακών αγορών συνεχώς μεταβάλλονται.

---

⁶ Βλ. «Θέση των υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την ανάπτυξη συμφωνίας εταιρικής σχέσης και προγραμμάτων στην Ελλάδα για την περίοδο 2014-2020», Βρυξέλλες, 13.11.2012.

2. Εμπλουτισμός του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος και ανάδειξη νέων και ειδικών μορφών τουρισμού (Κρουαζιέρας και θαλάσσιος, Συνεδριακός, Ιαματικός, Υγείας – ευεξίας, City break, κ.α.). Η παγκοσμιοποίηση δεν έχει οδηγήσει μόνο σε ισοπέδωση αλλά αποτελεί ταυτόχρονα και ευκαιρία ανάπτυξης και αξιοποίησης των ποιοτικών κατά τόπους ιδιαιτεροτήτων που αποκτούν μεγάλη εμπορική αξία.
3. Ανάδειξη της στρατηγικής σχέσης με τους τομείς του Πολιτισμού και του Περιβάλλοντος και αναβάθμιση και τουριστική αξιοποίηση χώρων αρχαιολογικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος καθώς και ταυτόχρονη ανάδειξη και αξιοποίηση των περιβαλλοντικών πόρων.
4. Διαμόρφωση φιλικού επενδυτικού περιβάλλοντος. Σε αντίθεση με τις μέχρι σήμερα κυρίαρχες παραδοσιακές τουριστικές επενδύσεις, αποσπασματικές, κατά κανόνα χαμηλής ποιότητας και συνεισφοράς στην ανταγωνιστικότητα αλλά και με ελλιπείς θεσμοθετημένες διαδικασίες ελέγχου, επιδιώκεται η ανάδειξη και υποστήριξη σύνθετων και οργανωμένων τουριστικών επενδύσεων, μέσω της κατάλληλης χωροταξικής πολιτικής, της ενθάρρυνσης και της άρσης των εμποδίων για την ανάπτυξη νέων τουριστικών προϊόντων (σύνθετα τουριστικά καταλύματα, οργανωμένοι τουριστικοί υποδοχείς) υπό αυστηρούς κανονιστικούς όρους, της απλοποίησης διαδικασιών και πλαισίου λειτουργίας (ιδιαίτερα όσον αφορά στη νομοθεσία και φορολόγηση), της κατάλληλης στρατηγικής marketing.
5. Υλοποίηση αφενός των στρατηγικής σημασίας για τον τουρισμό έργων υποδομής (με έμφαση στις υποδομές και την πολυτροπικότητα αεροπορικών και θαλάσσιων μεταφορών) αφετέρου εκείνων των δικτύων και εδαφικά ολοκληρωμένων συνόλων που ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα του τομέα σε περιφερειακή και τοπική κλίμακα.
6. Ανάδειξη του ανθρώπινου δυναμικού σε κύριο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της χώρας στον τομέα, μέσα από τη στοχευμένη εκπαίδευση και κατάρτιση των απασχολούμενων και των επιχειρηματιών και επιτηδευματιών, με τομεακή και χωρική εξειδίκευση.
7. Βελτίωση του υφιστάμενου τουριστικού δυναμικού μέσω παρεμβάσεων για απόσυρση παλαιών και εκσυγχρονισμό υφιστάμενων τουριστικών καταλυμάτων. Παράλληλα, προώθηση όλων των αναγκαίων θεσμικών δράσεων και επενδυτικών παρεμβάσεων που θα οδηγήσουν σε πλήρη αξιοποίηση των ΤΠΕ ως βασικό εργαλείο της διοίκησης και των επιχειρήσεων
8. Προώθηση των συνεργιών των τουριστικών επιχειρήσεων, τόσο σε κλαδικό επίπεδο (μεταξύ των διαφόρων κλάδων παροχής συμπληρωματικών υπηρεσιών) όσο και μεταξύ ομοειδών επιχειρήσεων (π.χ. συνδεδεμένων, υπεργολαβικών, κ.λπ.), και δημιουργία ολοκληρωμένων τουριστικών δικτύων με βάση τη ζήτηση και τους τουριστικούς προορισμούς.

Στις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους η θέση του Τουρισμού ήταν αναντίστοιχη της προγραμματικής ανάδειξής του (στο κείμενο π.χ. του ΕΣΠΑ 2007-13). κυρίως λόγω έλλειψης στρατηγικού σχεδιασμού πέραν των συγκεκριμένων ειδικών παρεμβάσεων, με αποτέλεσμα η τελική χρηματοδότηση του τομέα να μην παράγει μετρήσιμα και ελεγχόμενα αποτελέσματα σε μεγάλη κλίμακα.

Κατά συνέπεια, στη νέα Προγραμματική Περίοδο για τον Τουρισμό απαιτείται **διακριτός ρόλος στον προγραμματισμό και σχεδιασμό εκείνων των δράσεων και υποδομών που είναι αναγκαίες για να προσαρμόζεται με ευελιξία αλλά και με ορατό στρατηγικό αποτέλεσμα η τουριστική πολιτική της χώρας στις δυναμικές ανάγκες της τουριστικής αγοράς:**

- Είτε μέσω ενός διακριτού, πολυταμειακού, Επιχειρησιακού Προγράμματος Τουριστικής Ανάπτυξης.
- Είτε μέσω διακριτού Αξονα Προτεραιότητας για τον τουρισμό στο πλαίσιο άλλων Επιχειρησιακών

Προγραμμάτων, με πρωτεύουσα συμμετοχή του Υπουργείου Τουρισμού στον προγραμματισμό των επιμέρους δράσεων, ενισχύοντας έτσι την ταχύτητα και ευελιξία απόκρισης του Υπουργείου στις ανάγκες της αγοράς του τουρισμού αλλά και τον προγραμματισμό στοχευμένων δράσεων.

- Οπωσδήποτε μέσω κοινού με συναρμόδια Υπουργεία προγραμματισμού μεγάλων στρατηγικών έργων υποδομής κρίσιμων για τον τουρισμό (π.χ. τερματικός λιμένας κρουαζιερόπλοιων, δίκτυο τουριστικών λιμένων, αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας, αναβάθμιση των πυλών εισόδου της χώρας κ.α.).

*Διακριτός Αξονας είναι ιδιαίτερα αναγκαίος στα Προγράμματα που θα χειριστούν τις δράσεις υπέρ της επιχειρηματικότητας και ανταγωνιστικότητας και για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας. Ο διατομεακός και διαπεριφερειακός χαρακτήρας των δράσεων του τουρισμού επιβάλλει οριζόντια συνεργασία τόσο με φορείς τομεακών πολιτικών εκ των οποίων εγγύτεροι είναι ο πολιτισμός, η νησιωτικότητα ,το περιβάλλον και το ανθρώπινο δυναμικό, όσο και με τις Περιφέρειες για την ανάδειξη των ανταγωνιστικών τους πλεονεκτημάτων στη βάση της έννοιας του **ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ**.*

- Οπωσδήποτε μέσω του κοινού με τις Περιφέρειες προγραμματισμού των παρεμβάσεων για αναβάθμιση των υποδομών τοπικής κλίμακας, αξιοποίηση τοπικών πόρων, προστασία και αναπτυξιακή διαχείριση των περιβαλλοντικών πόρων, ανάπτυξη των τοπικών ανθρώπινων πόρων. Ειδικότερα για την αναβάθμιση της τουριστικής εικόνας των μεγάλων αστικών κέντρων (κυρίως: Αθήνας και Θεσσαλονίκης) με παρεμβάσεις για αποκατάσταση της ελκυστικότητας και ασφάλειας και την καθιέρωσή τους ως τουριστικών προορισμών «city break», είναι σκόπιμη η διαμόρφωση ειδικών προγραμματικών εργαλείων στο πλαίσιο του εκάστοτε Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος.
- Οπωσδήποτε μέσω του ορισμού ειδικών κωδικών για τον Τουρισμό σε εκείνες τις κατά Διαρθρωτικό Ταμείο Επενδυτικές Προτεραιότητες όπου εντάσσονται οι παρεμβάσεις του.

Είτε στα πλαίσια ενός ειδικού Επιχειρησιακού Προγράμματος είτε δια ειδικών Αξόνων Προτεραιότητας σε άλλα προγράμματα, η **Στρατηγική Ανάπτυξης του Τουρισμού 2014-2020 συγκροτείται κατά τους ακόλουθους ΠΥΛΩΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ:**

1. Σημαντικές παρεμβάσεις σε αναγκαίες για την τουριστική ανάπτυξη υποδομές της χώρας:

Περιλαμβάνονται έργα υποδομής στρατηγικής σημασίας για τον τουρισμό, όπως υποδομές τερματικών λιμένων κρουαζιέρας σε Αθήνα και Ηράκλειο και ενδιάμεσων λιμένων σε άλλες πόλεις, επενδύσεις αξιοποίησης του δικτύου τουριστικών λιμένων σε συνδυασμό με σχετικές υπηρεσίες, το Συνεδριακό Κέντρο στο γυμναστήριο Tae Kwon Do στο Φάληρο σε συνδυασμό με τα έργα ανάπλασης του Φαληρικού Όρμου, η αναβάθμιση των πυλών εισόδου (αεροδρομίων και λιμένων) της χώρας και ιδιαίτερα σε βασικούς τουριστικούς προορισμούς, η αναβάθμιση μεταφορικών κόμβων όπως σιδηροδρομικοί σταθμοί, σταθμοί λεωφορείων, οι παρεμβάσεις για τη βελτίωση της εικόνας μεγάλων αστικών κέντρων, η περιβαλλοντική αναβάθμιση των λιμενικών υποδομών ως προς την χρήση ΑΠΕ για ολοκληρωμένη διαχείριση απορριμμάτων και ρών και περιορισμό της ρύπανσης, κ.λπ.

Παράλληλα, ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας στον τουρισμό με διασύνδεση Επιχειρήσεων με κέντρα Έρευνας και Καινοτομίας και την τριτοβάθμια εκπαίδευση (Πανεπιστήμια και ΤΕΙ), ανάπτυξη της δικτύωσης (clusters) και της ευφυούς εξειδίκευσης (smart specialization).

2. Υποδομές αξιοποίησης και παράλληλης προστασίας των «τουριστικών» φυσικών πόρων:

Παρεμβάσεις στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος όπως δράσεις ενεργειακής διαχείρισης τουριστικών εγκαταστάσεων και καταλυμάτων, έργα διαχείρισης αποβλήτων και υδάτινων πόρων σε τουριστικούς προορισμούς, δράσεις περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και κατάρτισης εμπλεκομένων στελεχών κ.α. Παραδείγματα συνεργιών με τον τομέα Περιβάλλοντος είναι το πρόγραμμα δημιουργίας τουριστικών διαδρομών εντός περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, το πρόγραμμα ανάδειξης προορισμών με δραστηριότητες σχετικές με το περιβάλλον (π.χ. ανάπλαση της περιοχής της λίμνης Καϊάφα με έργα τόσο αμιγώς περιβαλλοντικά όσο και ανακαίνισης και ανάδειξης παλιών εγκαταστάσεων Ιαματικών πηγών και διατηρητέων τουριστικών καταλυμάτων).

Ανάπτυξη πράσινων υποδομών, επιδοτήσεις και επιχορηγήσεις σε δράσεις για τη προστασία του περιβάλλοντος με τη δημιουργία ήπιας μορφής έργων υποδομής και την αξιοποίηση των εναλλακτικών μορφών ενέργειας, συνεργασία με ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς σχετικά με την ασφάλεια και την ενεργειακή διαχείριση

Παρεμβάσεις στον τομέα του πολιτισμού για την αναβάθμιση της επισκεψιμότητας χώρων αρχαιολογικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Παραδείγματα συνεργιών με τον τομέα του Πολιτισμού συνιστούν η ανάδειξη αρχαιολογικών τόπων και μνημείων για ενίσχυση του τουρισμού σε μια περιοχή, το πρόγραμμα δημιουργίας δικτύου αρχαίων θεάτρων που συνδυάζονται με αναβάθμιση τουριστικών καταλυμάτων, εστιατορίων κτλ, το πρόγραμμα «πολιτιστικά μονοπάτια» κ.ο.κ..

Σύνδεση με προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης για τη συνδυασμένη αξιοποίηση εγκαταστάσεων του πρωτογενούς τομέα της οικονομίας για τουριστική χρήση.

3. Δράσεις Ενίσχυσης των επιχειρήσεων

Περιλαμβάνονται:

- Στοχευόμενη ενίσχυση των τουριστικών επενδύσεων μέσω του Αναπτυξιακού Νόμου, με στόχο την επέκταση, τη διεύρυνση και την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος. Θα περιλαμβάνουν επενδύσεις σε ειδικές μορφές τουριστικής ανάπτυξης όπως (α) Επενδυτικά Σχέδια για ανάπτυξη θαλάσσιου, ιατρικού/ιαματικού/θεραπευτικού τουρισμού, τουρισμού φύσης-οικοτουρισμού, αθλητικού, πολιτιστικού, συνεδριακού-εκθεσιακού, θρησκευτικού, αγροτικού, αθλητικού, κλ.π., (β) Επενδυτικά σχέδια αναβάθμισης υποδομών και παρεχόμενων υπηρεσιών μαρίνων και τουριστικών λιμένων, (γ) Επενδυτικά σχέδια για αποκατάσταση και τουριστική αξιοποίηση παραδοσιακών ή/και διατηρητέων κτισμάτων, χώρων, επιχειρήσεων παραδοσιακής μορφής, κ.α. και (δ) Λοιπά επενδυτικά σχέδια για την ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού. Τα σχέδια θα υπάγονται στο πλαίσιο του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου του Τουρισμού.
- Δημιουργία μόνιμου καθεστώτος χρηματοδότησης που θα υλοποιεί την πολιτική ενίσχυσης βραχυπρόθεσμων επενδύσεων στο τομέα του τουρισμού για την επόμενη πενταετία, με συμπληρωματικότητα ως προς τον αναπτυξιακό Νόμο, και θα στηρίζει ειδικές επενδύσεις και στοχευόμενη αναβάθμιση τουριστικών καταλυμάτων, βασισμένο στο Γενικό Απαλλακτικό Κανονισμό. ή/και στον κανονισμό De Minimis. Η έννοια της στοχευόμενης αναβάθμισης θα είναι «υποχρεωτική». Θα περιλαμβάνει Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας (α) για ίδρυση νέων επιχειρήσεων από ομάδες πληθυσμού με περιορισμένη επιχειρηματικότητα ή/και σε περιοχές που πλήττονται από υψηλό ποσοστό ανεργίας, (β) για την ενίσχυση επιχειρηματικότητας ειδικών ομάδων πληθυσμού και

επιχειρηματικότητας σε νέες και καινοτόμες δραστηριότητες, (γ) για την ενίσχυση πρωτοβουλιών της ευρύτερης κοινωνικής οικονομίας που περιλαμβάνουν δραστηριότητες και πρωτοβουλίες που χαρακτηρίζονται από σαφή κοινωνικό σκοπό, όπως οι υπηρεσίες προστασίας του περιβάλλοντος, πολιτιστικής ανάπτυξης κ.ά.

- Συμπληρωματικά στο καθεστώς χρηματοδότησης πρέπει να σχεδιασθούν χρηματοπιστωτικά εργαλεία τα οποία θα διατίθενται στην αγορά σε περίοδο τουλάχιστον τριετή και θα χρηματοδοτούνται
- Είτε από ιδιαίτερο Ταμείο Τουρισμού
- Είτε από διακριτή γραμμή χρηματοδότησης στο ΕΤΕΑΝ.

4. Δράσεις ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού:

α) Καινοτόμα προγράμματα κατάρτισης και ενίσχυσης της απασχόλησης που να ενσωματώνουν νέες μεθόδους εκμάθησης και απαιτούμενες δεξιότητες για τις όλο και υψηλότερες απαιτήσεις υπηρεσιών φιλοξενίας, ιδιαίτερα στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

Οι Δράσεις θα απευθύνονται σε όλους τους απασχολούμενους, μισθωτούς, αυτοαπασχολούμενους και επιχειρηματίες των ΜΜΕ και μπορεί να περιλαμβάνουν επίσης ανάπτυξη επενδύσεων για την αυτό-απασχόληση, τις μικρο-επιχειρήσεις και τη δημιουργία επιχειρήσεων καθώς και ειδικά προγράμματα ένταξης στην τουριστική αγορά εργασίας των νέων, ειδικότερα αυτών που βρίσκονται εκτός εργασίας, εκπαίδευσης ή κατάρτισης

β) Προγράμματα ενίσχυσης της εκπαίδευσης και απόκτησης δεξιοτήτων

Βελτίωση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης στον τουριστικό τομέα με αναδιοργάνωση των υφιστάμενων σχολών τουριστικής εκπαίδευσης και ενίσχυση του συστήματος μαθητείας.

5. Υποδομές και Δράσεις ενίσχυσης Δικτύων για τις Ειδικές μορφές τουρισμού:

Δράσεις συγκρότησης και λειτουργίας τουριστικών δικτύων (clustering) με στόχο τη διασύνδεση υπηρεσιών και τη δημιουργία ολοκληρωμένων τουριστικών πακέτων. Θα δοθεί έμφαση καταρχήν σε ειδικές μορφές που έχουν ήδη πλήρως διερευνηθεί όπως:

- Θαλάσσιος Τουρισμός: Υποδομές δικτύων και τερματικών εγκαταστάσεων στο τομέα της κρουαζιέρας και των τουριστικών λιμένων. Παράλληλα: σχεδιασμός νέων ναυτικών διαδρομών κρουαζιέρας σε συνεργασία με αρμόδιους φορείς γειτονικών κρατών, δημιουργία εγκαταστάσεων εξυπηρέτησης επιβατών κρουαζιέρας σε λιμάνια ακτοπλοΐας, ανάπτυξη και βελτίωση δικτύων σύνδεσης της ενδοχώρας με υπάρχουσες λιμενικές και χερσαίες υποδομές, παροχή δυνατότητας υποδοχής κρουαζιερόπλοιων μικρής χωρητικότητας σε μαρίνες με την δημιουργία τεχνητών πλωτών έργων, αξιοποίηση τουριστικών λιμένων που έχουν παραμείνει ημιτελή, δημιουργία δικτύων με κύριους και δορυφόρους τουριστικούς λιμένες και μαρίνες, επανοριοθέτηση και ανασχεδιασμός συστημάτων Ζωνών Ναυσιπλοΐας Αναψυχής κ.λπ.
- Επαγγελματικός (Συνεδριακός): Τουρισμός: Ενισχύσεις Επενδυτικών Σχεδίων, Δημιουργία Διεθνούς Συνεδριακού Κέντρου στην Αθήνα (γυμναστήριο Tae Kwon Do στο Φάληρο)
- Αθλητικός Τουρισμός: Ενισχύσεις Επενδυτικών Σχεδίων, Σχέδιο για την προώθηση και ανάδειξη του κλασικού Μαραθωνίου Αθήνας.
- Τουρισμός Υγείας – Ευεξίας: Ενισχύσεις Επενδυτικών Σχεδίων ιατρικού τουρισμού με έμφαση σε συνδυασμένες υπηρεσίες τουριστικές και υγείας ή φροντίδας τρίτης ηλικίας, Σχέδια

ανάπτυξης υποδομών και υπηρεσιών ιαματικού τουρισμού (π.χ. Λουτρά λίμνης Καϊάφα).

6. Χωρικά ολοκληρωμένες παρεμβάσεις υποδομών και δράσεων:

Περιλαμβάνονται:

Δράσεις αναζωογόνησης και ανάπλασης υποβαθμισμένων περιοχών τουριστικού ενδιαφέροντος με απόσυρση παλαιών εγκαταστάσεων (αρχικά με πιλοτικά προγράμματα και στη συνέχεια με επέκτασή τους).

Στοχευμένα έργα υποδομής που να ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα των τουριστικών προορισμών αναδεικνύοντας τα σημαντικά τους στοιχεία π.χ. επιλεγμένες τουριστικές διαδρομές, τουριστικά περίπτερα σε επιλεγμένους προορισμούς, ανάδειξη τοπικού τουριστικού αποθέματος (παλιές βιοτεχνίες, μνημεία, δίκτυα πολιτιστικών διαδρομών), υποδομές οικότουριστικής ανάπτυξης κλ.π. Σε συνεργασία με τις Περιφέρειες, σχεδιασμός ολοκληρωμένων πολυταμειακών δράσεων, για την ενίσχυση ειδικών μορφών τουρισμού και με τη συμμετοχή τοπικών φορέων, ΟΤΑ, επιχειρήσεων, κοινωνικών εταίρων, τόσο ενδο- όσο και δια-περιφερειακά. Οι δράσεις μπορεί να περιλαμβάνουν κρατικές ενισχύσεις, δράσεις ΤΠΕ, έργα υποδομής, δράσεις προώθησης κ.λπ., ενώ θα συνδέονται και με τις κατευθύνσεις του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τον Τουρισμό.

7. Θεσμικές μεταρρυθμίσεις και δράσεις ενίσχυσης της διαχειριστικής ικανότητας:

Περιλαμβάνονται τόσο διοικητικές ενέργειες όσο και αξιοποίηση των ΤΠΕ και ιδιαίτερα με την ανανέωση του Μητρώου Τουριστικών Επιχειρήσεων και την ψηφιοποίηση των διαδικασιών εξυπηρέτησης τουριστικών επιχειρήσεων και επενδυτών. Επίσης, ο εκσυγχρονισμός των διαδικασιών και των προδιαγραφών πιστοποίησης πάσης φύσεως τουριστικών υπηρεσιών.

1.3. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ

Δύο συλλογικοί φορείς συμβάλλουν ενεργά στη διαμόρφωση της στρατηγικής για τον τομέα στη νέα περίοδο 2014-2020. Οι προτάσεις που υπέβαλαν αποτιμήθηκαν για τη συμπλήρωση της στρατηγικής του Υπουργείου.

Ο **Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων** παρουσίασε τον Οκτώβριο του 2013 ένα Στρατηγικό Σχέδιο δεκαετούς διάρκειας για την ανάπτυξη του Τουριστικού Τομέα στην Ελλάδα. Στόχος του την αύξηση κατά περίπου 50% του αριθμού επισκεπτών και η αντίστοιχη αύξηση στα συνολικά έσοδα. του τομέα ώστε να ανέλθουν στο ύψος των 750 - 800 εκ.€ για το 2024.

Το σχέδιο έχει τέσσερις στόχους:

- α) την αύξηση στο μερίδιο της αγοράς σε επιλεγμένα κράτη στόχους
- β) την επέκταση του μέσου χρόνου παραμονής
- γ) την αύξηση της μέσης δαπάνης των επισκεπτών
- δ) την μείωση της εποχικότητας.

Τα τέσσερα αυτά σημεία αποτελούν τους κύριους στόχους και του Υπουργείου Τουρισμού, όπως έχουν καταγραφεί στο προγραμματικό του έγγραφο.

Για την επίτευξη των στόχων το σχέδιο προτείνει μια "θεματική" προσέγγιση, δηλαδή μια προσέγγιση "ανά τύπο" τουριστικού προϊόντος, επικεντρώνοντας φυσικά στους τύπους στους οποίους η Ελλάδα εμφανίζει συγκριτικά πλεονεκτήματα. Οι θεματικές αυτές είναι:

- α) ο παραθεριστικός τουρισμός, τα city breaks (για Αθήνα – Θεσσαλονίκη)
- β) ο Συνεδριακός – Εκθεσιακός (MICE),
- γ) ο πολιτιστικός τουρισμός
- δ) ο Θαλάσσιος τουρισμός
- ε) ο τουρισμός υγείας.

Για κάθε μία από τις παραπάνω θεματικές μορφές προτείνονται ενέργειες και δράσεις που αφορούν:

- ελλείψεις σε υποδομές
- ενέργειες για την προσαρμογή των επιχειρήσεων
- ενέργειες προώθησης – προβολής
- ρυθμιστικές - κανονιστικές ενέργειες.

Για τον παραθεριστικό τουρισμό κύριες δράσεις που προτείνονται αφορούν:

- A. Την παρέμβαση σε υποδομές:
- Την ποιοτική αναβάθμιση των μονάδων και τον προσανατολισμό τους στις ανάγκες του τμήματος αγοράς που στοχεύουν
  - Την υλοποίηση στοχευμένων παρεμβάσεων στα διεθνή αεροδρόμια
  - Τον ανασχεδιασμό της μεταφορικής ικανότητας με την λειτουργία 2-3 τοπικών διακλαδωτών στα Νησιά
  - Την επίλυση των προβλημάτων δυναμικότητας των ενεργειακών, περιβαλλοντικών και συγκοινωνιακών υποδομών
  - Την αναβάθμιση των σιδηροδρομικών υποδομών
  - Την παρέμβαση σε έργα.
- B. Την παρέμβαση σε “ελαφριές” υποδομές (μεταφορικά μέσα, επιχειρηματικότητα, ψηφιακό περιεχόμενο)
- Γ. Την παρέμβαση στο επιχειρηματικό περιβάλλον και κύρια στο σχεδιασμό των χρήσεων γης και την χρήση εργαλείων (ΕΣΧΑΣΕ, ΕΣΧΑΔΑ, ΠΟΤΑ).
- Δ. Τη χάραξη μιας κατάλληλης στρατηγικής προώθησης.

Για τον τουρισμό πόλης στην ουσία προτείνεται η ενίσχυση της εικόνας των πόλεων και η οργάνωση δομημένων και διακριτών οδηγιών εμπειριών, καθώς και η ενίσχυση του αισθήματος ασφάλειας και σιγουριάς. Η ενίσχυση των παραπάνω θα μπορούσε να αξιοποιήσει τους μηχανισμούς των δράσεων Ολοκληρωμένης Αστικής Ανάπτυξης

Ο MICE τουρισμός (Συναντήσεων, Κινήτρων, Συνεδριακός και Εκθεσιακός) θεωρείται ως το κύριο μέσο για την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου. Αναγνωρίζεται ότι η Ελλάδα έχει μείνει σχετικά πίσω και οι προτεινόμενες δράσεις στοχεύουν κύρια στην διείσδυση στις αγορές και αφορούν πράξεις μάρκετινγκ.

Για τον πολιτιστικό τουρισμό πέρα από δράσεις προώθησης, το σχέδιο προτείνει την προτεραιοποίηση και αναβάθμιση κατά προτεραιότητα των “καλύτερων” αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων, καθώς και την ενίσχυση των δυνατοτήτων των κυριοτέρων μουσείων. Προτείνει επίσης την αναδιοργάνωση των κύριων γεγονότων και φεστιβάλ, τον σχεδιασμό |πακέτων εμπειρίας”, την δημιουργία ψηφιακών μουσείων και την αναβάθμιση της ηλεκτρονικής προβολής των μουσείων και αρχαιολογικών χώρων.

Για τον θαλάσσιο τουρισμό και τον τουρισμό κρουαζιέρας ο ΣΕΤΕ, όπως και το ΥΠΤΟΥ αναδεικνύουν την σημασία της μετατροπής του Πειραιά σε Home-port κρουαζιερόπλοιων, άλλα και την αναβάθμιση των λιμένων του Ηρακλείου και της Θεσσαλονίκης, ως κομβικών σημείων για κρουαζιέρες στην Ανατολική Μεσόγειο και τα νησιά του Αιγαίου για το πρώτο, και την Μαύρη Θάλασσα για το δεύτερο. Η πρόταση αυτή είναι ελαφρώς διαφοροποιημένη από τον σχεδιασμό του ΥΠΤΟΥ, το οποίο εντάσσει το λιμάνι της Θήρας έναντι αυτού της Θεσσαλονίκης. Για τον Ιστιοπλοϊκό τουρισμό προτείνεται δημιουργία 15 με 20 τουριστικών λιμένων και η λήψη μέτρων προσέλκυσης διεθνών “παικτών” που θα αναλάβουν τόσο την λειτουργία των υποδομών, όσο και την διαχείριση του τουριστικού στόλου.

Οι επιμέρους δράσεις που προτείνονται από τον ΣΕΤΕ είναι συναφείς με αυτές που προτείνει το Υπουργείο. Οι προτάσεις του είναι περισσότερο “ελεύθερες” καθώς δεν υπόκεινται από περιορισμούς επιλεξιμότητας και θεματικής επικέντρωσης, ενώ απουσιάζει και μια εκτίμηση κόστους εφαρμογής.

Το **Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας** συμβάλλοντας στη διαβούλευση επί του Προγραμματικού κειμένου του Υπουργείου κάνει καταρχάς τις ακόλουθες επισημάνσεις:

- Είναι μόνιμη η κριτική για το υφιστάμενο τουριστικό μοντέλο της χώρας («ήλιος + θάλασσα»), αυτό όμως αποτελεί τον κύριο παράγοντα της τουριστικής ανάπτυξης. Η «αλλαγή» του μοντέλου είναι μια πάγια επιδίωξη της πολιτικής τουριστικής ανάπτυξης, η οποία προφανώς υπονοεί την καλλιέργεια ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων για το προϊόν της χώρας πέρα από τα φυσικά - κλιματολογικά και μορφολογικά της χαρίσματα. Η κριτική για το υφιστάμενο μοντέλο δεν γίνεται με στόχο την απόρριψη του, άλλα τον εμπλουτισμό του με παραμέτρους που θα ωθήσουν την ανταγωνιστικότητα του.
- Είναι ανάγκη να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση σε στρατηγικό επίπεδο στον τομέα της ποιότητας, ιδίως στον ποιοτικό εκσυγχρονισμό των τουριστικών υποδομών και των τουριστικών καταλυμάτων. Η ποιοτική αναβάθμιση αποτελεί αναμφισβήτητα κύρια στόχευση του Υπουργείου, σε κάθε περίπτωση ωστόσο για τον σχεδιασμό των δράσεων 2014-2020 πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το εύρος των δυνατοτήτων που επιτρέπουν οι κανονισμοί των ΕΔΕΤ: για παράδειγμα η παραδοσιακή ποιοτική αναβάθμιση καταλυμάτων δεν είναι επιλέξιμη προς χρηματοδότηση.
- Η διάκριση των τουριστικών περιοχών πρέπει να γίνεται και με βάση το είδος της τουριστικής πελατείας που προσελκύουν και όχι μόνο με γεωγραφικά κριτήρια, προκειμένου οι δράσεις που θα αναπτυχθούν να φέρουν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.
- Εκτιμάται ότι απουσιάζουν δράσεις / θέσεις για την προσβασιμότητα των υπηρεσιών και των πληροφοριών σε όλες τις ειδικές κατηγορίες πελατών.

Ειδικές προτάσεις του ΞΕΕ αποτελούν:

- Δημιουργία ομάδας εργασίας ΞΕΕ-ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ για την υλοποίηση όλων των θεμάτων αξιοποίησης πόρων της νέας προγραμματικής περιόδου.
- Αξιοποίηση πόρων για την ενίσχυση των δομών του Ξ.Ε.Ε. για ανάληψη δράσεων πιστοποίησης των τουριστικών επαγγελματιών, καθώς και υπηρεσιών των ξενοδοχείων που εξειδικεύονται σε συγκεκριμένη πελατεία.
- Ενίσχυση και χρηματοδότηση δράσεων εξωστρέφειας και πιστοποίησης των ξενοδοχείων για την εφαρμογή προγράμματος «Ελληνικού Πρωινού» και «Ελληνικής Γαστρονομίας».
- Ενίσχυση και χρηματοδότηση της πρωτοβουλίας HOTELSTARS UNION, όπου συμμετέχει το ΞΕΕ, για την κατάταξη των ελληνικών ξενοδοχείων σύμφωνα με το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα κατάταξης 14 ευρωπαϊκών κρατών.
- Ενίσχυση και χρηματοδότηση προγραμμάτων ανάπτυξης του ιατρικού τουρισμού, του τουρισμού τρίτης ηλικίας, του καταδυτικού τουρισμού και της προσβασιμότητας του ελληνικού τουριστικού προϊόντος.

Οι εκτιμήσεις και προτάσεις του ΞΕΕ είναι συναφείς με αυτές του Υπουργείου, καθώς η αλλαγή του τουριστικού μοντέλου είναι προφανώς ένας μεσο- προς μακρο-πρόθεσμο στόχος και η αναβάθμιση των στοιχείων που συγκροτούν το βασικό σήμερα τουριστικό προϊόν της χώρας (μέσω ποιοτικής αναβάθμισης, διάκρισης περιοχών και με κριτήριο την προέλευση της ζήτησης) αντιμετωπίζεται μέσω των κατά Θεματικό Στόχο και Επενδυτική Προτεραιότητα δράσεων που προτείνονται στο κεφ. 1.4. Οι ειδικές προτάσεις του εμπεριέχονται στις προτεινόμενες δράσεις, ορισμένες όμως δεν μπορούν να επισημανθούν στο παρόν στάδιο σχεδιασμού του Σ.Ε.Σ. λόγω της δομής του προτύπου που επιβάλλει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αλλά θα εξειδικευθούν στο στάδιο σχεδιασμού των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

1.4. ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ, ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ, ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΕΩΝ

Λόγω της ένταξης της Πολιτικής της Συνοχής στους στόχους της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020», η αντιστοίχιση των αναγκών της χώρας στον τομέα του Τουρισμού με τους Θεματικούς Στόχους της νέας περιόδου και με τις νέες Επενδυτικές Προτεραιότητες των Διαρθρωτικών Ταμείων δεν είναι ορατή. Στα επόμενα γίνεται προσπάθεια να ενταχθούν στόχοι και αναγκαίοι τύποι παρεμβάσεων για τον τομέα στο δεσμευτικό πλαίσιο του υποδείγματος ΣΕΣ που παρέσχε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Επισημαίνεται εξ αρχής ότι πρόκειται για προτάσεις για τον τομέα ανεξαρτήτως του φορέα που θα κληθεί τελικά να διαχειριστεί κάθε παρέμβαση ή του Επιχειρησιακού Προγράμματος στο οποίο αυτή θα ενταχθεί.

Θ.Σ.1. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

Ο 1ος Θεματικός Στόχος στοχεύει στην ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων προκειμένου να υλοποιηθούν κυρίως οι Στρατηγικές Ευφυούς Εξειδίκευσης (Smart Specialization Strategies) για τις ελληνικές περιφέρειες, οι οποίες αποτελούν ένα νέο στοιχείο του σχεδιασμού της νέας περιόδου.

Ο τουρισμός αναμένεται να ωφεληθεί σημαντικά από δράσεις που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του ΘΣ1 και οι οποίες θα στοχεύουν σε αποτελέσματα όπως:

- Προαγωγή της αριστείας στην έρευνα και στην χρηματοδότηση της έρευνας αιχμής με διεύρυνση της διασύνδεσης μεταξύ πανεπιστημίων /ερευνητικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων
- Ανάπτυξη συστάδων παραγωγικών δραστηριοτήτων, κοινοπραξιών, πλατφορμών, πόλων καινοτομίας, ή άλλων δομών με συμμετοχή επιχειρήσεων και ερευνητικών/ εκπαιδευτικών οργανισμών
- Η αξιοποίηση ερευνητικών αποτελεσμάτων από τουριστικές επιχειρήσεις.
- Η δημιουργία δικτύου σύγχρονων και διεθνώς ανταγωνιστικών υποδομών που θα προσφέρουν τη δυνατότητα παραγωγής γνώσης και διάχυσής της στην οικονομία.
- Η Εξειδίκευση του ερευνητικού ανθρώπινου δυναμικού.

Η εξειδίκευση ειδικών πράξεων για τον τουρισμό θα προκύψουν κατά την διαμόρφωση των Στρατηγικών Εξυπνης Εξειδίκευσης, εθνικής και περιφερειακών (RS3) στο πλαίσιο των οποίων θα ενταχθούν. Ως εκ τούτου οι σχετικές δράσεις θα διαμορφωθούν από τις Στρατηγικές αυτές ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τις δυνατότητες και ανάγκες του κάθε περιφερειακού συστήματος καινοτομίας, άλλα και τις ιδιαίτερες ανάγκες ή ευκαιρίες που παρουσιάζονται για την τουριστική ανάπτυξη σε περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο .

Οπωσδήποτε, λόγω του αντικειμένου εργασιών στον τομέα, δεν αναμένεται ότι θα προκύψουν πολύ σημαντικές «αυτόνομες» δράσεις για τον Θ.Σ. 1 στον τομέα, αλλά κατά πάσα ένδειξη θα προκύψουν συνεργατικές πολυτομεακές δράσεις στις οποίες ο τουρισμός μπορεί να συμμετέχει.

Θ.Σ. 2. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ, ΧΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Ε.Π. «Ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ, ηλεκτρονικού εμπορίου (e-commerce) και ενίσχυση ζήτησης ΤΠΕ»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ - ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

Βελτίωση της προβολής και της εξ αποστάσεως διεπαφής μεταξύ επιχειρήσεων και τουριστών.

Αύξηση της ανταγωνιστικότητας της Ελλάδας ως τουριστικού προορισμού, βελτίωση της ποσότητας και ποιότητας της πληροφορίας που λαμβάνει ο υποψήφιος τουρίστας πριν την εκτέλεση της τουριστικής του πράξης, απλοποίηση και ασφάλεια στην διενέργεια εξ αποστάσεως οικονομικών και διαχειριστικών πράξεων.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	Ενισχύσεις προς επιχειρήσεις / Ομάδες Επιχειρήσεων / φορείς προώθησης - προβολής
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Η αναζήτηση, η επιλογή και η πώληση υπηρεσιών που σχετίζονται με τον τουρισμό γίνονται σε μεγάλο ποσοστό στο τόπο διαμονής του τουρίστα και όχι στον τόπο παροχής των υπηρεσιών. Είναι συνεπώς ιδιαίτερα κρίσιμο να παρέχεται τεχνολογικά σύγχρονη και πλούσια εικόνα που θα προσελκύσει τον υποψήφιο τουρίστα, άλλα και δυνατότητα διεκπεραίωσης οικονομικών και οργανωτικών πράξεων στον τόπο διαμονής του με αξιοπιστία και ασφάλεια. Στο πλαίσιο αυτό προωθείται: • Ψηφιακός Τουρισμός – Ενίσχυση δικαιούχων για την υιοθέτηση, δημιουργία και εγκατάσταση ψηφιακών εφαρμογών, πρωτοκόλλων ή ψηφιακού περιεχομένου που θα προσφέρει ολοκληρωμένη, πραγματική και «πλούσια» εικόνα του τουριστικού προϊόντος και των υπηρεσιών και θα επιτρέψει την διεύρυνση της προώθησης τους, άλλα και την ασφαλή δικτυακή διάδραση τους με απομακρυσμένους πελάτες. Ανάπτυξη και χρήση «έξυπνων εργαλείων» προβολής, την αξιοποίηση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (social media) κ.ο.κ. • Προβολή - Παραγωγή στοχευμένου υλικού για την προβολή των τουριστικών πόρων της χώρας.
ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ	Τουριστικές επιχειρήσεις
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	Τουριστικές επιχειρήσεις / Ομάδες Επιχειρήσεων / φορείς προώθησης – προβολής
ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	<i>Δεν προβλέπονται κατά το παρόν στάδιο σχεδιασμού</i>

Ε.Π. «Ενίσχυση εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική κυβέρνηση (e-government), ηλεκτρονική μάθηση (e-learning), ηλεκτρονική ένταξη (e-inclusion), ηλεκτρονικός πολιτισμός (e-culture) και ηλεκτρονική υγεία-(e-health)»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ -

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

Χρήση προηγμένων τεχνολογικά συστημάτων για την βελτίωση της παροχής τουριστικών υπηρεσιών και της ασφάλειας των τουριστικών πράξεων

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	Υποστήριξη καινοτόμων και πειραματικών εφαρμογών, ψηφιοποίηση και επεξεργασία δεδομένων, λειτουργία ολοκληρωμένων πληροφοριακών συστημάτων
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Περιλαμβάνονται σχέδια για: • Ανάπτυξη ηλεκτρονικών ενδο και εξω-διοικητικών υπηρεσιών για τουριστικές επιχειρήσεις. • Ανάπτυξη προωθημένης στρατηγικής «Hellenic Content Industry» (HCI) και πολυμεσική προώθηση του Ελληνικού Τουρισμού (Innovative Web & Social Marketing). • Στοχευμένη και πιστοποιημένη διασύνδεση της ηλεκτρονικής τουριστικής προβολής σε εθνική-περιφερειακή-τοπική κλίμακα (κατά τα πρότυπα της Ισπανίας, της Ιταλίας, της Αυστραλίας κ.λπ. – Ανάπτυξη ολοκληρωμένων συστημάτων διαχείρισης τουριστικών προορισμών (eDMS – Destination Management Systems) με αξιοποίηση του HCI και κινητοποίηση τοπικών αρχών, κοινωνικών εταίρων και επιχειρήσεων • Ανάπτυξη και λειτουργία ενιαίου συστήματος ηλεκτρονικής ενημέρωσης διαχείρισης του θαλάσσιου τουρισμού που θα περιλαμβάνει real time πληροφορία για διαθεσιμότητα θέσεων ελλιμενισμού, τιμολόγηση, παροχές, έκτακτα συμβάντα, φόρτους κλπ
ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ	Επιχειρήσεις και Επαγγελματίες τουρισμού (άμεσα και έμμεσα)
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΥΠΟΤ, ΥΓΠΝΑ
ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	<i>Δεν υπάρχουν / προβλέπονται</i>

Θ.Σ. 3. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ (ΓΙΑ ΤΟ ΕΓΤΑΑ), ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ (ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΘΑ)

Ε.Π. «Ανάπτυξη και εφαρμογή νέων επιχειρηματικών μοντέλων για ΜΜΕ, ιδίως για τη διεθνοποίηση».

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ -

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

Εφαρμογή σε πολλές ειδικές μορφές τουρισμού όπως ιατρικός (ολοκληρωμένες νοσοκομειακές

υπηρεσίες, *patient friendly hotels*), συνεδριακός, θρησκευτικός π.χ. το δίκτυο με τα βήματα του Αποστόλου Παύλου, γαστρονομικός π.χ. ελληνικό πρωινό, ιαματικός, αθλητικός κτλ. Ενδεικτικά αναπτύσσεται στη συνέχεια ο τομέας του θαλάσσιου τουρισμού που αποτελεί πρώτη προτεραιότητα για τον σχεδιασμό του τομέα.

Αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει η «μπλε οικονομία» για την επιχειρηματικότητα, την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και την βιώσιμη ανάπτυξη του τουριστικού τομέα. Αύξηση της επιχειρηματικότητας - ανταγωνιστικότητας στον θαλάσσιο τουρισμό.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	Υποστήριξη Επιχειρηματικών Σχεδίων ανάπτυξης Ειδικών Υποδομών, ενισχύσεις επιχειρήσεων, Δημόσιες υποδομές.
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Ο Θαλάσσιος τουρισμός είναι ένα προνομιακό για την Ελλάδα πεδίο βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης. Η χώρα υστερεί σημαντικά σε οργάνωση, υποδομές έναντι των ανταγωνιστών της, ενώ παράλληλα λόγω των ίδιων ελλείψεων η επιχειρηματικότητα στον τομέα περιορίζεται τόσο ως προς τις παρεχόμενες υπηρεσίες, όσο και ως προς τα μεγέθη. Οι προτεινόμενες δράσεις περιλαμβάνουν: • Ανάπτυξη ειδικών υποδομών για τη δημιουργία νέων προορισμών κρουαζιέρας. • Διευκόλυνση, προώθηση και ανάπτυξη Δικτύου Τουριστικών Λιμένων (κυρίων και δορυφόρων). • Εξυγίανση υφιστάμενου αποθέματος δικτύου Τουριστικών Λιμένων και συμπλήρωσή του, προκειμένου να καταστεί λειτουργικό και ανταγωνιστικό – Μόχλευση και προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων. • Επαναχωροθέτηση αλιευτικών καταφυγίων που στην πραγματικότητα λειτουργούν ως τουριστικά. • Διασφάλιση διαλειτουργικότητας του τουρισμού με τον πολιτισμό και συνδυασμένη αξιοποίηση του «cultural economy». • Διασφάλιση διαλειτουργικότητας του τουρισμού με την ναυτιλία και συνδυασμένη αξιοποίηση της «blue economy».
ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ	Επιχειρήσεις
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	Υπουργεία και Περιφέρειες, Επιχειρήσεις
ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	Τερματικός λιμένας κρουαζιέρας σε Αθήνα και Ηράκλειο, δίκτυο ενδιάμεσων λιμένων (Θεσσαλονίκη, Ρόδος, Κρήτη, Σαντορίνη, Μύκονος, Κέρκυρα, Κατάκωλο κτλ) Αξιοποίηση δικτύου τουριστικών λιμένων Συνεδριακό Κέντρο στο γυμναστήριο Tae Kwon Do στο Φάληρο

Ε.Π. «Ενίσχυση της δημιουργίας και της επέκτασης των προηγμένων δυνατοτήτων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών».

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ -

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

Βελτίωση της πρόσβασης των ΜΜΕ του τουρισμού στην χρηματοδότηση και παροχή εξειδικευμένων εργαλείων για την υποστήριξη της ανταγωνιστικότητας τους. Βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών των επιχειρήσεων και της ανταγωνιστικότητας τους.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	Ενισχύσεις Επιχειρήσεων (κρατικές ενισχύσεις), υποστήριξη πιστοποίησης
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Δημιουργία ενός σταθερού μηχανισμού χρηματοδότησης συμπληρωματικό του Αναπτυξιακού Νόμου που θα υποστηρίξει ολοκληρωμένα και συνεχώς την στρατηγική τουριστικής ανάπτυξης, θα προσφέρει ένα σταθερό επενδυτικό πλαίσιο και θα υποστηρίξει την δημιουργία νέων τουριστικών προϊόντων. Οι ενισχύσεις θα διαθέτουν ειδικό / εξειδικευμένο Οδηγό που θα καθορίζει την επιλεξιμότητα, τις δαπάνες, ανάλογα με τα εκάστοτε λειτουργικά πρότυπα. Θα αφορά: α) Επενδυτικά Σχέδια για την ανάπτυξη του θαλάσσιου, ιατρικού /ιαματικού/θεραπευτικού τουρισμού, τουρισμού φύσης–οικοτουρισμού, αθλητικού τουρισμού, πολιτιστικού, συνεδριακού–εκθεσιακού τουρισμού, θρησκευτικού τουρισμού, αγροτικού, αθλητικού, κ.λπ. β) Επενδυτικά σχέδια αναβάθμισης των υποδομών και των παρεχόμενων υπηρεσιών των μαρίνων και των τουριστικών λιμένων, γ) Επενδυτικά σχέδια για την αποκατάσταση και τουριστική αξιοποίηση παραδοσιακών ή/και διατηρητέων κτισμάτων, χώρων, επιχειρήσεων εστίασης παραδοσιακής μορφής, κ.α., δ) Λοιπά επενδυτικά σχέδια για την ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού. Παροχή Ειδικών Χρηματοδοτικών Εργαλείων για τις τουριστικές Επιχειρήσεις. Δημιουργία ειδικά προσαρμοσμένων στις ανάγκες των επιχειρήσεων του τουριστικού τομέα χρηματοδοτικών εργαλείων για την υποστήριξη της ανταγωνιστικότητας τους. Οι πόροι για την υποστήριξη των χρηματοδοτικών εργαλείων θα αντληθούν είτε από ξεχωριστό Ταμείο είτε ειδική γραμμή του ΕΤΕΑΝ. Ανανέωση προτύπων και διαδικασιών πιστοποίησης. Διεύρυνση πεδίου εφαρμογής στις τουριστικές επιχειρήσεις
ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ	Επιχειρήσεις του τουριστικού τομέα
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	Επιχειρήσεις του τουριστικού τομέα
ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	<i>Δεν προβλέπονται κατά το παρόν στάδιο σχεδιασμού</i>

**Ε.Π. «Ενίσχυση των ικανοτήτων των ΜΜΕ να εμπλακούν
σε διαδικασία ανάπτυξης και καινοτομίας»**

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ -

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

Πρώθηση της Επιχειρηματικότητας υψηλής προσδοκίας και προστιθέμενης αξίας στον τομέα του τουρισμού με την δημιουργία και ανάδειξη ποιοτικότερων και περισσότερο βιώσιμων δραστηριοτήτων. Χωρική και θεματική «εξάπλωση» της επιχειρηματικότητας στον τουρισμό.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας – Ενισχύσεις Επιχειρήσεων
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Αφορά προγράμματα που θα περιλαμβάνουν δράσεις που αφορούν: α) την ίδρυση νέων επιχειρήσεων σε υπο ανάπτυξη περιοχές (κατ. Β και Γ ΕΠΧΠΣΑΑ) β) την ενίσχυση επιχειρηματικότητας σε νέες και καινοτόμες δραστηριότητες που συνδέονται με την ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού ή/και τον εμπλουτισμό του προϊόντος σε ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές, γ) την ενίσχυση επιχειρηματικών πρωτοβουλιών που συνδυάζουν την τουριστική αξιοποίηση με την παροχή υπηρεσιών προστασίας του περιβάλλοντος, πολιτιστικής ανάπτυξης, αθλητισμού κ.ά. δ) την υποστήριξη στοχευμένης παρεμβάσεων αναβάθμισης και συμπλήρωσης των τουριστικών υποδομών με μικρά / συνεκτικά έργα υποδομής που να λειτουργούν συμπληρωματικά σε δράσεις ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού τομέα κατά τόπους. Τα Ολοκληρωμένα Προγράμματα είναι δυνατό / σκόπιμο να συντονιστούν / συνδυαστούν κατά περίπτωση με σχέδια Ολοκληρωμένης Εδαφικής Επένδυσης, Ολοκληρωμένες Αστικές Επεμβάσεις κ.ο.κ.
ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ	Επιχειρήσεις
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	Επιχειρήσεις, Υπουργεία, Περιφέρειες, ΟΤΑ
ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	<i>Δεν προβλέπονται κατά το παρόν στάδιο σχεδιασμού</i>

**Θ.Σ. 4. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΧΑΜΗΛΩΝ ΕΚΠΟΜΠΩΝ ΡΥΠΩΝ
ΣΕ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ**

**Ε.Π. «Πρώθηση της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας
στις ΜΜΕ**

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ -

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

Μείωση της ενεργειακής εξάρτησης των δραστηριοτήτων παροχής και κατανάλωσης τουριστικών υπηρεσιών από ορυκτά καύσιμα και βελτίωση της αποδοτικότητας χρήσης τους. Μείωση του

ενεργειακού και οικολογικού αποτυπώματος των επιχειρήσεων και των λειτουργιών του τουριστικού τομέα

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	Ενισχύσεις Επιχειρήσεων
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Πράσινος Τουρισμός: Ενισχύσεις επιχειρήσεων για την προώθηση της ενεργειακής διαχείρισης των τουριστικών εγκαταστάσεων με αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, την προώθηση τεχνολογιών και συστημάτων εξοικονόμησης νερού, την υιοθέτηση αρχών βιοκλιματικής και οικολογικής δόμησης κτλ.. Αναβάθμιση της Ενεργειακής κλάσης των υποδομών και μετατροπή κτιριακών εγκαταστάσεων σε κτίρια μηδενικής κατανάλωσης. Πιστοποίηση συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης τουριστικών υποδομών και ανωδομών.
ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ	Κάτοικοι τουριστικών περιοχών – Επιχειρήσεις - Τουρίστες
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	Επιχειρήσεις
ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	<i>Δεν προβλέπονται κατά το παρόν στάδιο σχεδιασμού</i>

Ε.Π. «Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτιρίων, και στον τομέα της στέγασης»

**ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ -
ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:**

Μείωση της ενεργειακής εξάρτησης των δραστηριοτήτων παροχής και κατανάλωσης τουριστικών υπηρεσιών από ορυκτά καύσιμα και βελτίωση της αποδοτικότητας χρήσης τους. Μείωση του ενεργειακού και οικολογικού αποτυπώματος των υποδομών του Τουριστικού τομέα

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	Ενεργειακή Αναβάθμιση Ειδικών Τουριστικών Υποδομών
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Πράσινες Τουριστικές Υποδομές: Έργα για την βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας και την αντικατάσταση πηγών ενέργειας σε ειδικές τουριστικές εγκαταστάσεις όπως (μαρίνες, χιονοδρομικά κέντρα) καθώς και συνδέσεις με δίκτυα για τον εφοδιασμό τουριστικών στόλων με καθαρότερα ενεργειακά προϊόντα. Περιλαμβάνει: • Εγκαταστάσεις και εσωτερικά δίκτυα «έξυπνης» ενεργειακής διαχείρισης τουριστικών λιμένων • Εγκαταστάσεις παραγωγής ενέργειας και θερμότητας από Α.Π.Ε. • Αντικατάσταση ενεργοβόρου εξοπλισμού με νέα χαμηλής ή μηδενικής ενεργειακής απαίτησης. • Βελτίωση των δικτύων και πρακτικών ενεργειακού ανεφοδιασμού των τουριστικών σκαφών. • Αναβάθμιση ενεργειακής κλάσης υποδομών και μετατροπή υφιστάμενων

εγκαταστάσεων

ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ	Κάτοικοι τουριστικών περιοχών – Επιχειρήσεις - Τουρίστες
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	Επιχειρήσεις
ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	Αιολικό Πάρκο Χιονοδρομικού Κέντρου Παρνασσού Ταμιευτήρας όμβριων υδάτων Χιονοδρομικού Κέντρου Παρνασσού Ενεργειακή Αναβάθμιση Κτηριακών Υποδομών Χιονοδρομικού Κέντρου Παρνασσού Αναβάθμιση ενεργειακής κλάσης τουριστικών υποδομών και μετατροπή υφιστάμενων εγκαταστάσεων σε υποκαταστήματα της ΕΤΑΔ

Ε.Π. «Ανάπτυξη και εφαρμογή ευφυών συστημάτων διανομής σε επίπεδο χαμηλής και μέσης τάσης»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ -

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

Πρώθηση ευφυών συστημάτων σε τουριστικές περιοχές. Μείωση του ενεργειακού αποτυπώματος του Τουριστικού τομέα, άλλα και μείωση των εξόδων των επιχειρήσεων για ενέργεια.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	Ενισχύσεις Επιχειρήσεων – Έργα Αναβάθμισης Ενεργειακών Δικτύων
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Πρώθηση των έξυπνων δικτύων σε περιοχές τουριστικής ανάπτυξης (οργανωμένους υποδοχείς τουριστικής ανάπτυξης, αστικές ή μη περιοχές υψηλής συγκέντρωσης) με στόχο την μείωση των ενεργειακών αναγκών και την αποδοτικότερη εκμετάλλευση της ενέργειας , μέσα από δικτυώσεις – διασυνδέσεις και συλλογικές υποδομές «έξυπνων δικτύων, συνεκμετάλλευση ενεργειακών εκροών ή/ και συμπαραγωγή ενέργειας - θερμότητας.
ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ	Κάτοικοι τουριστικών περιοχών – Επιχειρήσεις - Τουρίστες
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	Επιχειρήσεις, Διαχειριστές δικτύων Ενέργειας
ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	Επιδεικτικό έργο εγκατάστασης θερμοκηπίων με χρήση ΑΠΕ και μονάδας βιοαερίου σε τουριστικό ακίνητο.

Ε.Π. «Προώθηση στρατηγικών για χαμηλές εκπομπές άνθρακα για όλους τους τύπους περιοχών, ιδίως τις αστικές, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της βιώσιμης αστικής κινητικότητας, των καθαρών αστικών μεταφορών και των σχετικών μέτρων άμβλυνσης και προσαρμογής.

**ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ -
ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:**

Μείωση της κατανάλωσης καυσίμων για την εξυπηρέτηση και κίνηση των τουριστικών ροών. Μείωση του ενεργειακού αποτυπώματος των υποδομών του Τουριστικού τομέα και μείωση των ρύπων.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	Επένδυση σε υποδομή και μέσα βιώσιμης κινητικότητας – Συγκοινωνιακά έργα και διευθετήσεις
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Συγκοινωνιακά έργα και παρεμβάσεις σε τουριστικές περιοχές ή περιοχές που διέρχονται υψηλές τουριστικές ροές στις οποίες παρατηρούνται δυσλειτουργίες, όπως συμφόρηση, μειωμένη προσπελασιμότητα, υπερβάλλουσα χρήση ενέργειας. Συγκοινωνιακά έργα και παρεμβάσεις σε περιοχές διεπαφής λιμενικών ζωνών με τα αστικά δίκτυα για την βελτίωση των κυκλοφοριακών συνθηκών κατά τις ώρες αιχμής. Βελτίωση της πρόσβασης και της διασύνδεσης συστημάτων ΜΜΜ με τουριστικούς πόρους, σημεία τουριστικού ενδιαφέροντος και κόμβους τουριστικών ροών και εγκατάσταση συστημάτων πληροφόρησης που θα διευκολύνουν την χρήση τους από τουρίστες Σχεδιασμός Ολοκληρωμένων Δικτύων Ποδηλατοδρόμων σε τουριστικούς προορισμούς και εγκατάσταση συστημάτων κοινόχρηστης ποδηλασίας. (Δανειστικό Ποδήλατο).
ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ	Κάτοικοι τουριστικών περιοχών - Τουρίστες
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	Ιδιοκτήτες Διαχειριστές μεταφορικών υποδομών, Επιχειρήσεις
ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	Προμήθεια υβριδικών διαστρωτικών και εκχιονιστικών μηχανημάτων – λεωφορείων. Εγκατάσταση συστημάτων κοινόχρηστης ποδηλασίας και ηλεκτρικών οχημάτων στα οικοτουριστικά πάρκα Καϊάφα, Παλιουρίου, Φαναρίου. Προμήθεια υβριδικών πλοιαρίων στη λίμνη Καϊάφα.

Θ.Σ. 5. ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΣΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ.

Ε.Π. «Πρώθηση της Ασφάλειας και ποιότητας περιβάλλοντος σε τουριστικές περιοχές»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ -

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

Υποστήριξη επενδύσεων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και την προστασία των περιβαλλοντικών πόρων σε όλη την χώρα οι οποίοι αποτελούν κύριο στοιχείο του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος του ελληνικού τουρισμού

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	Υδραυλικά - αντιπλημμυρικά έργα, έργα διαχείρισης φυσικών πόρων, δασική προστασία.
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Η κατηγορία δράσεων είναι γενική και αφορά έργα που θα σχεδιαστούν και υλοποιηθούν από τους αρμόδιους φορείς (ΥΠΕΚΑ, ΥΠΟΜΕΔΙ, Περιφέρειες κ.α.) και τα οποία ανήκουν σε ευρύτερους σχεδιασμούς για την πρόληψη και την προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή όπως η εφαρμογή της Οδηγίας πλαίσιο για τα Νερά 60/2000/ΕΚ, της Οδηγίας 60/2007 για την αντιμετώπιση του πλημμυρικού κίνδυνου κ.ο.κ.
ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ	Κάτοικοι τουριστικών περιοχών – Επιχειρήσεις - Τουρίστες
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	Υπουργεία, Περιφέρειες, Δήμοι.
ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	<i>Δεν προβλέπονται κατά το παρόν στάδιο σχεδιασμού. Θα καθοριστούν στο πλαίσιο των νέων ΠΕΠ</i>

Θ.Σ. 6. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ

Ε.Π. «Αντιμετώπιση των σημαντικών αναγκών για επενδύσεις στον τομέα των απορριμμάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του Ευρωπαϊκού περιβαλλοντικού κεκτημένου»

Η αντιμετώπιση των προβλημάτων διαχείρισης απορριμμάτων που παράγονται από τις τουριστικές δραστηριότητες θα εξεταστούν από τον συνολικό σχεδιασμό σύμφωνα με τις διατάξεις του σχετικού πλαισίου (Ν.4042/2012 ΦΕΚ 24/Α 13.02.2012).

Η ενίσχυση για την προσαρμογή τουριστικών επιχειρήσεων σε δράσεις μείωσης της κατανάλωσης, επανάχρησης, ανακύκλωσης και ανάκτησης θα ενταχθεί στο πλαίσιο συνολικού σχεδιασμού ενεργειών ενίσχυσης του πράσινου τουρισμού.

Ε.Π. «Αντιμετώπιση των σημαντικών αναγκών για επενδύσεις στον τομέα του νερού για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του Ευρωπαϊκού περιβαλλοντικού κεκτημένου»

Η αντιμετώπιση των προβλημάτων διαχείρισης υγρών αποβλήτων που παράγονται από τις τουριστικές δραστηριότητες και σε τουριστικές περιοχές θα εξεταστούν από τον συνολικό σχεδιασμό σύμφωνα με τις υποχρεώσεις Εφαρμογής της Οδηγίας 271/91 και της εφαρμογής των Σχεδίων Διαχείρισης των λεκανών απορροής της χώρας σύμφωνα με την Οδηγία Πλαίσιο 60/2000/ΕΚ.

Ε.Π. «Προστασία, προώθηση και ανάπτυξη της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ -

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

«Ενεργητική» προστασία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς μέσω συνεργιών με την τουριστική τοπική ανάπτυξη. Προστασία του οικολογικού και πολιτιστικού αποθέματος της μέσα από την ενίσχυση δραστηριοτήτων συμβατών με την προστασία και την ανάπτυξη συνεργιών μεταξύ τοπικής ανάπτυξης και αναβάθμισης του οικολογικού πλούτου

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	Υποδομές / έργα ανάπτυξης, κρατικές ενισχύσεις
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Δράσεις ανάπτυξης υποδομών Οικοτουριστικής Ανάπτυξης, όπως ενδεικτικά: • Οικοτουριστικές διαδρομές και μονοπάτια: εργασίες ανάδειξης, σήμανσης, εξυπηρέτησης επισκεπτών, παρατηρητήρια, υποδομές ασφάλειας και παρακολούθησης κ.α.. • Υποδομές εξυπηρέτησης υπαίθριων δραστηριοτήτων που συνδέονται με την άσκηση τουριστικών δραστηριοτήτων (αθλητικών, πεζοπορικών κ.α.). • Ανάπτυξη υπαίθριας αγοράς. • Ανάπτυξη πίστας/διαδρομών υπαίθριων δράσεων (Ορ. Ποδήλατο). • Δημιουργία τοπικών μουσείων και εγκατάσταση κέντρων πληροφόρησης. Επενδυτικά σχέδια για την αποκατάσταση και τουριστική αξιοποίηση παραδοσιακών ή/και διατηρητέων κτισμάτων, χώρων, επιχειρήσεων εστίασης παραδοσιακής μορφής, κ.α., (βλέπε επίσης και Θ.Σ.3)
ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ	Κάτοικοι υπαίθρου
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	Υπ. Τουρισμού και άλλοι συναρμόδιοι φορείς, Περιφέρειες, ΟΤΑ, Επιχειρήσεις
ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	Αποκατάσταση και ανάδειξη υφιστάμενων κτηριακών υποδομών Ιαματικής Πηγής Καϊάφα. Ανάδειξη κήπων – δάσους Μουσείου Αχιλλείου στη Κέρκυρα. Ανάδειξη περιοχής Ιαματικών Πηγών Νιγρίτας Σερρών.

Ε.Π. «Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας, προστασία και αποκατάσταση του εδάφους, προώθηση υπηρεσιών σχετικών με το οικοσύστημα, συμπεριλαμβανομένου του δικτύου NATURA 2000 και των πράσινων υποδομών.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ -

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

Εξασφάλιση της προστασίας των φυσικών και βιολογικών πόρων από ανθρωπογενής δραστηριότητες. Πρόληψη και αποφυγή επιπτώσεων από την ήπια τουριστική ανάπτυξη σε ευαίσθητες περιοχές

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	Μελέτες / Σχέδια / Έρευνες / Έργα υποδομών
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Σύνταξη και εφαρμογή τεκμηριωμένων σχεδίων για την εφαρμογή και παρακολούθηση τουριστικής ανάπτυξης σε προστατευόμενες περιοχές που θα ενισχύσουν τις προσπάθειες προστασίας των περιοχών ενώ παράλληλα θα υποστηρίξουν το εισόδημα του τοπικού πληθυσμού. Θα περιλαμβάνουν: • Έργα οικολογικής φιλοσοφίας για την προστασία ειδών και οικοτόπων από την έκθεση σε τουριστικές δραστηριότητες ή την αποκατάσταση περιοχών με στόχο την πρόσβαση τουριστών. • Υποδομές και εξοπλισμός για την ασφαλή έκθεση του οικολογικού πλούτου (παρατηρητήρια) και την πληροφόρηση των επισκεπτών για τους κανόνες και τους περιορισμούς που εκάστοτε ισχύουν. Σύνταξη και εφαρμογή Ολοκληρωμένων Σχεδίων για την Διαχείριση της Παράκτιας Ζώνης (πολυτομεακά)
ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ	Κάτοικοι
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	Υπ. Τουρισμού και άλλοι συναρμόδιοι φορείς, ΦΔ προστατευόμενων περιοχών, ΟΤΑ, Επιχειρήσεις,
ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	Ανάδειξη λίμνης και υποδομών ιαματικής πηγής Καϊάφα Οικολογικό καταφύγιο Γλαρόκαβος Παλιουρίου Χαλκιδικής Επιδεικτική οικολογική κατασκήνωση Φαναρίου Ροδόπης. Ανάδειξη νήσου Τελένδου, δημιουργία αναρριχητικού – οικοτουριστικού πάρκου. Εγκαταστάσεις βιολογικού καθαρισμού στο Χιονοδρομικό Κέντρο Παρνασσού.

Ε.Π. «Δράση για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, αναζωογόνηση των υποβαθμισμένων βιομηχανικών εκτάσεων και μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ -

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

Αξιοποίηση αργούντων ακινήτων αρμοδιότητας ΥΠΟΤ και υποβαθμισμένων αστικών περιοχών και εκτάσεων με στόχο την οικονομική και περιβαλλοντική τους αναγέννηση. «Ανακύκλωση» αστικής γης / απαξιωμένης τουριστικής υποδομής

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	Σχέδια και έργα ανάπλασης ή/και επανάχρησης αργούντων ακινήτων και υποστήριξη των διαδικασιών αξιοποίησης τους
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Περιλαμβάνονται: • Έργα σχεδιασμού ή/και υλοποίησης αναπλάσεων σε επιβαρημένες τουριστικές περιοχές, ή σε υποβαθμισμένες αστικές περιοχές που παρουσιάζουν δυνατότητες τουριστικής αξιοποίησης στο πλαίσιο ανάπτυξης του «τουρισμού πόλης». • Έργα προετοιμασίας και αξιοποίησης αργούντων τουριστικών ακινήτων «χαρτοφυλακίου» των υπηρεσιών του Υπ. Τουρισμού, προκειμένου να επαναχρησιμοποιηθούν και να αξιοποιηθούν από ιδιώτες.
ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ	Κάτοικοι, Επιχειρήσεις
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	Υπ. Τουρισμού και άλλοι συναρμόδιοι φορείς, ΟΤΑ, Επιχειρήσεις
ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	Πρόγραμμα Ολοκληρωμένης Ανάπλασης Φαληρικού Όρμου. Θα υλοποιηθεί τμηματικά στην παρούσα περίοδο

Θ.Σ. 7. ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΩΝ ΒΙΩΣΙΜΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ ΣΥΜΦΟΡΗΣΗΣ ΣΕ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

Ε.Π. «Στήριξη πολυτροπικού Ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου Μεταφορών επενδύοντας στο δίκτυο του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)».

και

Ε.Π. «Ενίσχυση περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτεύοντων κόμβων με τις υποδομές ΔΕΔ-Μ».

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ - ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

Ενίσχυση της διατροπικότητας και διασύνδεσης των μερών του μεταφορικού συστήματος για την υποστήριξη της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού τομέα. Αύξηση της προσβασιμότητας των τουριστικών περιοχών / πόρων.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	Συγκοινωνιακά έργα και παρεμβάσεις
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Ανάπτυξη μεταφορικής υποδομής για την βελτίωση της συνδεσιμότητας

τουριστικών προορισμών με συγκοινωνιακούς κόμβους με έμφαση σε κόμβους και κυρίως:

- Εκσυγχρονισμός αεροδρομίων / ελικοδρομίων
- Συνδέσεις αεροδρομίων με χώρους συγκέντρωσης υποδομών φιλοξενίας
- Τουριστικών λιμένων και λιμένων εξυπηρέτησης Κρουαζιέρας με κύριους τουριστικούς πόρους της ευρύτερης περιοχής
- Ανάπτυξη δικτύου υποδομής για την εξυπηρέτηση συνδέσεων με υδροπλάνα και θαλάσσια Ταξί

Λειτουργικές παρεμβάσεις για την ενίσχυση της συνδεσιμότητας τουριστικών προορισμών με βασικές αγορές προέλευσης π.χ. απευθείας αεροπορικές συνδέσεις με νέες αγορές, εξασφάλιση VISA

ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ	Κάτοικοι, Επιχειρήσεις
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΥΠΑΝΥΠ, Περιφέρειες, ΥΠΝΑ, Υπ. Τουρισμού και άλλοι συναρμόδιοι φορείς, Επιχειρήσεις
ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	Αναβάθμιση μεταφορικών κόμβων (σταθμοί τρένων, λεωφορείων, λιμένες, αεροδρόμια) και υποδομών εξυπηρέτησης επιβατών

Ε.Π. «Ανάπτυξη συστημάτων μεταφοράς φιλικών προς το περιβάλλον και με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (σιδηροδρομικές, ποτάμιες και θαλάσσιες μεταφορές και λιμάνια)

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ -

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

Ενίσχυση των υποστηρικτικών υποδομών του τουρισμού κρουαζιέρας. Αύξηση των επιβατών - επισκεπτών.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	Λιμενικά Έργα
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Ανάπτυξη εγκαταστάσεων κρουαζιέρας σε βασικούς τουριστικούς προορισμούς • Προώθηση ενεργειών για τη δημιουργία υποδομών για cruise passenger terminal επικουρικά στις υπάρχουσες υποδομές του ΛΠ, καθώς και αξιοποίηση των υφισταμένων ολυμπιακών εγκαταστάσεων ως πόλων έλξης για τους τουρίστες με την ανάπλαση του Φαληρικού Όρμου. • Σύνδεση της μαρίνας του Κατάκωλου Ηλείας με τον αρχαιολογικό χώρο της Ολυμπίας και τα νησιά του Ιονίου και προώθηση του ως Home Port, αναγνωρίζοντας ότι αποτελεί τη δυτική πύλη της Ελλάδας. • Αξιοποίηση των λιμένων Ηρακλείου, Σαντορίνης κ.α. για κρουαζιέρες στο Αιγαίο και την ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου, προβολή του αρχαιολογικού χώρου της αρχαίας πόλης της Θήρας και παράλληλη προβολή της τοπικής κουζίνας

- Προώθηση της κρουαζιέρας στην περιοχή του Αιγαίου με ιδιαίτερη έμφαση στη σύνδεση Κυκλάδων με την Κρήτη, τη Ρόδο – Δωδεκάνησα και το νότιο τόξο της Μεσογείου

ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ	Κάτοικοι, Επιχειρήσεις
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	Διαχειριστές Υποδομών
ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	Τερματικός λιμένας κρουαζιέρας σε Αθήνα και Ηράκλειο, δίκτυο ενδιάμεσων λιμένων (Θεσσαλονίκη, Ρόδος, Κρήτη, Σαντορίνη, Μύκονος, Κέρκυρα, Κατάκωλο κτλ). Αξιοποίηση δικτύου τουριστικών λιμένων

Θ.Σ. 8. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

Ε.Π. «Πρόσβαση στην απασχόληση για τους αναζητούντες θέση εργασίας και οικονομικά μη ενεργά άτομα, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών πρωτοβουλιών για την απασχόληση και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ - ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

Στοχευμένη εφαρμογή προγραμμάτων δια βίου μάθησης σε νέους, ανέργους και μακροχρόνια ανέργους προκειμένου να αποκτήσουν δεξιότητες σε τουριστικές δραστηριότητες και υποστήριξη της κινητικότητάς τους προκειμένου να απασχοληθούν στον τουρισμό.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	Κατάρτιση - πληροφόρηση
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Περιλαμβάνει δράσεις: • Ενίσχυση μερικής και πλήρους απασχόλησης, απόκτηση εργασιακής εμπειρίας, επιδότηση νέων θέσεων εργασίας για αναζητούντες εργασία. • Οργάνωση υπηρεσιών πληροφόρησης σε επίπεδο τοπικό / περιφερειακό για ευκαιρίες και προοπτικές στην αγορά εργασίας στο τουρισμό, την άμεση κάλυψη της ζήτησης κ.α.
ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ	Άνεργοι (μακροχρόνια, νέοι)
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΟΤΑ, επιχειρήσεις τουριστικού τομέα
ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	<i>Δεν προβλέπονται γενικώς στο ΣΕΣ 2014-2020</i>

Ε.Π. «Βιώσιμη ένταξη στην αγορά εργασίας των νέων, ειδικότερα για αυτούς που βρίσκονται εκτός εργασίας, εκπαίδευσης ή κατάρτισης.»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ -

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

Στοχευμένη εφαρμογή προγραμμάτων δια βίου μάθησης σε νέους, ανέργους και μακροχρόνια ανέργους προκειμένου να αποκτήσουν δεξιότητες σε τουριστικές δραστηριότητες και υποστήριξη της κινητικότητάς τους προκειμένου να απασχοληθούν στον τουρισμό.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	Υποστήριξη προσλήψεων
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Περιλαμβάνει δράσεις: • Προγράμματα επιχορήγησης επιχειρήσεων για πρακτική άσκηση νέων με παράλληλη εξειδικευμένη κατάρτισή τους με στόχο την απόκτηση πρώτης εργασιακής εμπειρίας. • Διασφάλιση της συμβολής του Τουρισμού στην ανάπτυξη και προώθηση της πρωτοβουλίας «εγγύηση για τη νεολαία», με στόχο την πρόληψη της διαφυγής του καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού στον τουρισμό (Tourism brain drain), τόσο στα στάδια της εκπαίδευσης όσο και κατά την εργασία.
ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ	Άνεργοι (μακροχρόνια, νέοι)
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	Άνεργοι
ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	<i>Δεν προβλέπονται γενικώς στο ΣΕΣ 2014-2020</i>

Ε.Π. «Προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή».

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ -

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

Βελτίωση των δεξιοτήτων και των προσόντων εργαζομένων και επιχειρήσεων με στόχο την συμβολή τους στην επίτευξη της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	Κατάρτιση - πληροφόρηση
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Περιλαμβάνει δράσεις: • Ειδικά προγράμματα κατάρτισης για ανάπτυξη περιβαλλοντικής συνείδησης του Τουριστικού Τομέα. • Ειδικά προγράμματα κατάρτισης επιχειρηματιών και προσωπικού νέων επιχειρήσεων με στόχο τη βελτίωση των παρεχόμενων Τουριστικών Υπηρεσιών. • Κατάρτιση επαγγελματιών, εργοδοτών και εργαζομένων σε επιλεγμένες

ειδικές μορφές τουρισμού και τη σύνδεσή τους με την παραγωγική διαδικασία.

ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ	Εργαζόμενοι, επιχειρήσεις
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	Επιχειρήσεις Τουριστικού τομέα
ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	<i>Δεν προβλέπονται γενικώς στο ΣΕΣ 2014-2020</i>

Ε.Π. «Ενεργός και υγιής γήρανση».

**ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ -
ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:**

Ενίσχυση της δομής των τουριστικών επαγγελματιών

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	Υποστήριξη προσλήψεων
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Περιλαμβάνει δράσεις: - Ενίσχυση τουριστικών επιχειρήσεων για την απασχόληση ανέργων (λίστα ΟΑΕΔ) απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας και της διεύρυνσης της συμβολής του τουρισμού στην ενεργό και υγιή γήρανση. - Εκσυγχρονισμός και ενίσχυση των θεσμών της αγοράς εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των ενεργειών για τη βελτίωση της διακρατικής κινητικότητας των εργαζομένων
ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ	Εργαζόμενοι, επιχειρήσεις
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	Επιχειρήσεις- Ανεργοί
ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	<i>Δεν προβλέπονται γενικώς στο ΣΕΣ 2014-2020</i>

Θ.Σ. 9. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

Ε.Π. «Στήριξη για φυσική, οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση υποβαθμισμένων αστικών και αγροτικών κοινοτήτων-και περιοχών»

και *Δεν υπάρχουν*

Ε.Π. «Υποστήριξη για κοινωνικές επιχειρήσεις».

**ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ -
ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ**

Ενίσχυση ειδικών ομάδων μέσω της προαγωγής της κοινωνικής οικονομίας στον τουρισμό.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	Κατάρτιση – πληροφόρηση – υποστήριξη προσλήψεων – ενίσχυση μικρο-επενδύσεων

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Περιλαμβάνει δράσεις: • Προγράμματα βοηθητικών ή επικουρικών εργασιών(τρίτη ηλικία, μερική απασχόληση). • Προώθηση της απευθείας προμήθειας αγαθών και υπηρεσιών από μικρής κλίμακας παραγωγούς (χωρίς μεσάζοντες) από ανώνυμες επιχειρήσεις σε τουρίστες και επαγγελματίες (τοπικά παραδοσιακά προϊόντα, μανιτάρια, ζυμαρικά, κλπ).
ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ	Ειδικές κατηγορίες πληθυσμού
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	Επιχειρήσεις τουριστικού τομέα, επαγγελματίες τουρισμού
ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	<i>Δεν προβλέπονται γενικώς στο ΣΕΣ 2014-2020</i>

Ε.Π. «Ενεργές πολιτικές ένταξης με στόχο τη βελτίωση των ευκαιριών απασχόλησης»

και

Ε.Π. «Καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού»

και

Ε.Π. «Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας»

και

Ε.Π. «Προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων»

και

Ε.Π. «Τοπικά αναπτυξιακά προγράμματα (Community-led local development strategies)».

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ –

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Προώθηση ολοκληρωμένης επιχειρηματικότητας στον τουρισμό σε τοπικό επίπεδο.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Δράσεις που αφορούν: α) ίδρυση νέων επιχειρήσεων από ομάδες πληθυσμού με περιορισμένη επιχειρηματικότητα και σε περιοχές που πλήττονται από υψηλή ανεργία, β) ενίσχυση επιχειρηματικότητας ειδικών ομάδων πληθυσμού και επιχειρηματικότητας σε νέες και καινοτόμες δραστηριότητες, γ) ενίσχυση πρωτοβουλιών ευρύτερης κοινωνικής οικονομίας που περιλαμβάνουν δραστηριότητες και πρωτοβουλίες που χαρακτηρίζονται από σαφή κοινωνικό σκοπό.

ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ Επιχειρήσεις και Επαγγελματίες τουρισμού (άμεσα και έμμεσα)

ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ Δημόσιοι Φορείς (ΥπΤ και Περιφέρειες) Συλλογικοί επαγγελματικοί φορείς Τουρισμού

ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ Δεν προβλέπονται γενικώς στο ΣΕΣ 2014-2020

Θ.Σ.10. ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΣΤΙΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΣΤΗ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

Ε.Π. «Βελτίωση της πρόσβασης στη διά βίου μάθηση, αναβάθμιση των δεξιοτήτων και ικανοτήτων του εργατικού δυναμικού, συμπεριλαμβανομένων των μαθητευόμενων, και αύξηση της σύνδεσης των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας».

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ – ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Ελλάδας μέσα από την βελτίωση των δεξιοτήτων και των γνώσεων των επαγγελματιών της παραγωγικής βάσης, σε όλα τα επίπεδα και τις βαθμίδες εκπαίδευσης.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ Σχεδιασμός και εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων και παροχή υπηρεσιών εκπαίδευσης

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ Περιλαμβάνει δράσεις που αφορούν:

- Ανάπτυξη Ολοκληρωμένης Στρατηγικής για την Τουριστική Εκπαίδευση – Αξιοποίηση υφιστάμενης εμπειρίας για την αναβάθμιση των προγραμμάτων και των υποδομών εκπαίδευσης με διερεύνηση πλαισίου μόχλευσης επενδυτικών κεφαλαίων. Εφαρμογή κυκλικής εκπαίδευσης.
- Κατάρτιση της τοπικής κοινωνίας για μεγιστοποίηση της συμμετοχής της στην οικονομική δραστηριότητα (σεμινάρια διαχείρισης μικρών επιχειρήσεων, προγράμματα κατάρτισης οικοξεναγών, κατάρτιση στον σχεδιασμό και την προώθηση οικοτουριστικών προϊόντων, κατάρτιση ειδικών ομάδων επαγγελματιών του τουρισμού κλπ.).
- Κατάρτιση σε θέματα κατασκευής οικολογικών καταλυμάτων και κτιρίων καθώς και σε θέματα εξοικονόμησης ενέργειας και διαχείρισης αποβλήτων.
- Εκπαίδευση διάσωσης και άμεσης βοήθειας σε αιφνίδια ατυχήματα τουριστών στα πεδία δράσης των εναλλακτικών μορφών τουρισμού (π.χ. αναρριχητικά πεδία, καταδυτικά, ορειβατικά κ.λπ.) αλλά και θεμάτων πολιτικής προστασίας

ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ Επιχειρήσεις και Επαγγελματίες τουρισμού (άμεσα και έμμεσα)

ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ Δημόσιοι Φορείς (ΥπΤ και Περιφέρειες) Συλλογικοί επαγγελματικοί φορείς Τουρισμού

ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ *Δεν προβλέπονται ειδικώς για τον τουρισμό – πιθανή ένταξη σε δράσεις που θα καθοριστούν σε ΕΠ για την Εκπαίδευση*

Θ.Σ.11. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΘΕΣΜΙΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ.

Ε.Π. «Επένδυση στη θεσμική ικανότητα και στην αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης και των δημοσίων υπηρεσιών με στόχο τις μεταρρυθμίσεις, την καλύτερη κανονιστική ρύθμιση και τη χρηστή διακυβέρνηση»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ – ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Πλήρης απόκτηση θεσμικής και διοικητικής / διαχειριστικής επάρκειας.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	Ενίσχυση της θεσμικής Ικανότητας στον τομέα του Τουρισμού
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Περιλαμβάνει δράσεις που αφορούν: • Ανανέωση – επέκταση του Μητρώου Τουριστικών Επιχειρήσεων, επέκταση ηλεκτρονικών Υπηρεσιών αδειοδότησης, ελέγχου και πολλαπλής συμμόρφωσης τουριστικών επιχειρήσεων. (Ήδη προωθείται η υλοποίηση του έργου στην παρούσα περίοδο). • Πλήρης αναμόρφωση θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου για ανάπτυξη, αδειοδότηση, λειτουργία και αξιοποίηση Τουριστικών Λιμένων (Ν. 2160/2003). Δημιουργία «ενιαίου σημείου επαφής» για οργάνωση και προώθηση τουριστικών επενδύσεων, διαγωνισμών και παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών σε επενδυτές – Αναδιοργάνωση Υπηρεσιών Υπ. Τουρισμού και αναπροσαρμογή ρόλου Επιτροπής Τουριστικών Λιμένων. • Ανάπτυξη (ηλεκτρονικού) Μητρώου Τουριστικών Λιμένων για την υποστήριξη του σχεδιασμού του θαλασσίτου τουρισμού • Οργάνωση Παρατηρητηρίου Τουρισμού, σύνδεση με δορυφόρο λογαριασμό Τουρισμού (προωθείται η υλοποίηση στο πλαίσιο της παρούσας περιόδου). • Διοικητική αναδιοργάνωση και εξορθολογισμός - αποκέντρωση αρμοδιοτήτων τουριστικής αδειοδότησης και συμμόρφωσης σε Αιρετές Περιφέρειες και Δήμους Δημιουργία Περιφερειακών Συλλογικών Μηχανισμών Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής.
ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ	Επιχειρήσεις και Επαγγελματίες τουρισμού (άμεσα και έμμεσα)
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΥπΤ και Περιφέρειες
ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	<i>Δεν προβλέπονται ειδικώς για τον τουρισμό – πιθανή ένταξη σε δράσεις που θα καθοριστούν σε ΕΠ για τη Δημόσια Διοίκηση</i>

1.5. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2014-20: ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ

Οι Περιφέρειες στο πλαίσιο των απαντήσεων για την 2η Εγκύκλιο σχεδιασμού των προγραμμάτων της Περιόδου 2014-2020 έχουν τοποθετηθεί ως προς την αναπτυξιακή στρατηγική τους συμπεριλαμβάνοντας σε μεγάλο ή μικρότερο βαθμό τον τομέα του τουρισμού. Το εύρος της αναφοράς στον τουρισμό καθώς και η εξειδίκευση των προτάσεων που παρουσιάζουν εξαρτάται από την βαρύτητα που ο τομέας αυτός έχει στο συνολικό παραγωγικό σύστημα, αλλά και από τις προοπτικές που προδιαγράφονται με βάση τους πόρους κάθε Περιφέρειας. Ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο είναι ότι σε σχεδόν όλες τις Περιφέρειες (πλην Δυτικής Μακεδονίας) ο τουρισμός συμπεριλαμβάνεται στις δραστηριότητες που εξετάζονται στο πλαίσιο κατάρτισης των περιφερειακών στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης. Αναλύοντας την στρατηγική κάθε περιφέρειας και επικεντρώνοντας στις αναφορές - κατευθύνσεις που αφορούν τον τουρισμό, η γενική εικόνα που προκύπτει είναι ότι στις περισσότερες οι αναφορές σε ανάγκες ή προοπτικές ταυτίζονται σε μεγάλο βαθμό με τα ειδικά χαρακτηριστικά του τουριστικού περιφερειακού προϊόντος. Πλέον εξειδικευμένες, ως προς τις προτάσεις τους στον τομέα του τουρισμού είναι περιφέρειες που χαρακτηρίζονται ως οι πλέον τουριστικές της χώρας (**Κρήτη, Αττική, Ιόνια**).

Για τις περισσότερες περιφέρειες (κυρίως αυτές που παρουσιάζουν μικρή εξειδίκευση όπως η Θεσσαλία, η Στερεά Ελλάδα, το Βόρειο Αιγαίο) ως κύριο ζητούμενο αναφέρεται η "Διασύνδεση / αξιοποίηση των προϊόντων του πρωτογενή τομέα και της μεταποίησης στις τουριστικές υπηρεσίες" χωρίς ωστόσο να περιγράφονται συγκεκριμένες δράσεις για την επίτευξη του στόχου αυτού. Αντίθετα η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων εξειδικεύει την προτεραιότητα αυτή αναφέροντας την δημιουργία δικτύων με επίκεντρο τον τουρισμό, τον πολιτισμό και την ποιοτική γεωργία («οριζόντια» δίκτυα παραγωγών τοπικών πιστοποιημένων προϊόντων ή προσφοράς ποιοτικών τουριστικών υπηρεσιών και «κάθετα» δίκτυα διασύνδεσης αγροτικού, διατροφικού, τουριστικού, πολιτιστικού ή/και περιβαλλοντικού τομέα). Η Αττική επίσης εξειδικεύει την πρόταση της ως προς συγκεκριμένες μορφές τουρισμού και κατ' επέκταση συγκεκριμένους υποκλάδους επιχειρήσεων (συνεδριακός, εξω-νοσοκομειακής υγείας).

Μία άλλη προτεραιότητα που εξίσου αναφέρεται από τις περισσότερες περιφέρειες είναι (στο πλαίσιο του Θ.Σ.2) η προβολή των τουριστικών προορισμών με νέα ψηφιακά μέσα και η ελαχιστοποίηση του κόστους διαχείρισης και διαφήμισης. Η δράση αυτή εξειδικεύεται στην περιφέρεια Αττικής μέσα από την πρόταση για "συγκρότηση συλλογικών μορφών διαχείρισης και προώθησης της τουριστικής προβολής της Αττικής, σε συνδυασμό με την τέλεση μόνιμου mega-event", ωστόσο στις περισσότερες περιπτώσεις έχει μόνο γενική αναφορά.

Ως προς τις ενισχύσεις επιχειρήσεων (Θ.Σ.3) σε πολλές περιπτώσεις δεν υπάρχουν συγκεκριμένες αναφορές για τις επιχειρήσεις των τουριστικών κλάδων, υπάρχουν ωστόσο ορισμένες περιπτώσεις που αναφέρουν τον τουρισμό διακριτά. Συγκεκριμένα:

- Η **Ηπειρος** προτείνει δημιουργία διακριτού Καθεστώτος Ενίσχυσης Διασύνδεσης / αξιοποίησης των προϊόντων του πρωτογενή τομέα και της μεταποίησης στις τουριστικές υπηρεσίες.

- Η περιφέρεια **Νοτίου Αιγαίου** προτείνει την εστίαση των ενισχύσεων προς τη διεύρυνση του χρόνου ετήσιας λειτουργίας των τουριστικών επιχειρήσεων σε συγκεκριμένα νησιά έντονου τουριστικού χαρακτήρα και προσανατολισμού, με δημιουργία νέων τουριστικών προϊόντων.
- Η Περιφέρεια **Αττικής** αναφέρει την στήριξη επιχειρήσεων ως μέσο για την προσαρμογή στις νέες συνθήκες Παγκόσμιου και Ευρωπαϊκού Διαπεριφερειακού Ανταγωνισμού / διεύρυνση της Μητροπολιτικότητας σε συγκεκριμένες αγορές – στόχους (συνεδριακός τουρισμός, θαλάσσιος τουρισμός, mega events, Homeporting στις κρουαζιέρες).

Στους Θ.Σ. 4 έως 6 που αφορούν τη βιώσιμη ανάπτυξη, οι περιφέρειες επικεντρώνουν κύρια τις προτεραιότητες τους στην ανάπτυξη του οικοτουρισμού και την προστασία της παράκτιας ζώνης. **Κρήτη, Θεσσαλία, Ιόνια Νησιά και Αττική** εστιάζουν τις προτεραιότητες τους προς την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού, Σε σχέση με την προστασία του περιβάλλοντος τέσσερις περιφέρειες (**Θεσσαλία, Πελοπόννησος, Στερεά Ελλάδα, Ανατολική Μακεδονία - Θράκη**) αναφέρουν την ανάγκη "αποτελεσματικής διαχείρισης των υγρών αποβλήτων η οποία επηρεάζει αρνητικά με αντίστοιχα περιβαλλοντικά προβλήματα, τουριστικές περιοχές της Περιφέρειας". Στην **Ηπειρο** αναφέρεται επιπλέον η ανάγκη εφαρμογής συστημάτων εξοικονόμησης πόσιμου ύδατος, ιδιαίτερα στις παραθαλάσσιες – τουριστικές περιοχές, με ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση του νερού. Η εξοικονόμηση ενέργειας από επιχειρήσεις και υποδομές του τουριστικού τομέα (Θ.Σ.4) αναφέρεται αμυδρά στα κείμενα, χωρίς να αναφέρονται συγκεκριμένες ανάγκες - προτεραιότητες σε σχέση με τον τουρισμό. Οι δύο Νησιωτικές Περιφέρειες του **Αιγαίου** έχουν ωστόσο επισημάνει ότι "Η ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στον τουρισμό και στη μεταποίηση, απαιτεί ενεργειακή επάρκεια και σταθερότητα στην προσφορά της, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους"

Σε σχέση με την προσπελασιμότητα/κινητικότητα (Θ.Σ. 7) κύρια προτεραιότητα για τις περισσότερες περιφέρειες είναι οι συνδέσεις οικιστικών κέντρων και τουριστικών – πολιτιστικών περιοχών με το κύριο οδικό δίκτυο και διευρωπαϊκούς άξονες. Συγκεκριμένες αναφορές σε έργα ή άλλες δράσεις στον τομέα των μεταφορών που δρουν υπέρ της τουριστικής ανάπτυξης αφορούν:

- Την συμπλήρωση λιμενικών εγκαταστάσεων (**Νότιο Αιγαίο, Ιόνια**)
- Την ενίσχυση υποδομών για το home-porting και την ανάπτυξη του τουρισμού κρουαζιέρας (**Αττική, Κρήτη**)
- Την δημιουργία υδατοδρομίων (**Ιόνια**).

Για τους Θ.Σ. που αναφέρονται στην εκπαίδευση, την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, την φτώχεια και την δημόσια διοίκηση, οι προτάσεις των περιφερειών είναι γενικές και αναφέρονται κυρίως στην ανάγκη επαγγελματικής κατάρτισης επιχειρηματιών και εργαζομένων. Η Περιφέρεια **Κεντρικής Μακεδονίας** αναφέρει την ανάγκη για Ολοκληρωμένα Προγράμματα Διαρθρωτικής Προσαρμογής των Επιχειρήσεων (του τουριστικού τομέα) στο οικονομικό Περιβάλλον με στόχο την ενσωμάτωση της καινοτομίας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας, της παραγωγικότητας σε συνδυασμό με την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και την εγγύηση της απασχόλησης. Παρομοίως η Περιφέρεια **Ηπείρου** αναφέρει ως δράση την δημιουργία Ολοκληρωμένων σχεδίων ανάπτυξης φυσικών και πολιτιστικών πόρων χωρικών ενοτήτων της Περιφέρειας για την ενίσχυση της.

Ως προς την Ολοκληρωμένη Εδαφική Προσέγγιση συγκεκριμένες προτάσεις που στοχεύουν αποκλειστικά ή κύρια στον τουρισμό αναφέρονται από την Περιφέρεια Κρήτης, όπου προτείνεται ο σχεδιασμός και η εφαρμογή μίας Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης στην παράκτια τουριστική ζώνη.

Τέλος, στη δική του πρόταση, **το Υπουργείο Παιδείας** αναφέρει για τον τομέα της Εκπαίδευσης, των δεξιοτήτων και της Δια Βίου Μάθησης, την πρόθεση του να χρησιμοποιήσει το εργαλείο των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων ως μέσο εστίασης της ευφυούς εξειδίκευσης σε

αναγνωρισμένες προοπτικές ή ακόμα και ειδικούς στρατηγικούς στόχους (π.χ. συνεργασία Πανεπιστημίων για δημιουργία διεθνώς ανταγωνιστικών προγραμμάτων σπουδών στον τουρισμό).

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται συνοπτικά η συνάφεια των απόψεων - προτάσεων των περιφερειών σε σχέση με την τοποθέτηση του Υπουργείου Τουρισμού. Με την ένδειξη **A** και το ανοικτό πράσινο χρώμα σημειώνεται η ύπαρξη σχετικής αναφοράς στην Περιφέρεια που εμπίπτει στο πλαίσιο των δράσεων που έχει εξειδικεύσει το Υπουργείο Τουρισμού για την συγκεκριμένη Επενδυτική Προτεραιότητα. Στις περιπτώσεις αυτές, όπως περισσότερο αναλυτικά έχει αναφερθεί παραπάνω, οι προτάσεις των περιφερειών είναι γενικές, χωρίς να εξειδικεύουν στο βαθμό που έχει κάνει το ΥπΤ. Αναγνωρίζεται συνεπώς μια κοινή ανάγκη / προτεραιότητα μεταξύ υπουργείου και περιφέρειας.

Στις περιπτώσεις που μια περιφέρεια εξειδικεύει περαιτέρω το περιεχόμενο των δράσεων που προτείνει στην συγκεκριμένη Επενδυτική Προτεραιότητα, στο κελί σημειώνεται η ένδειξη **E** (Εξειδίκευση πρότασης, σκούρο πράσινο). Σε ορισμένες περιπτώσεις οι εξειδικεύσεις αυτές διαφοροποιούνται από τις δράσεις του υπουργείου. Τότε συμπληρώνεται η τιμή **Δ** (Διαφοροποίηση). Επισημαίνεται ότι διαφοροποίηση δεν σημαίνει κατ' ανάγκη και μη συμβατότητα των προτάσεων του Υπουργείου και της Περιφέρειας. Για παράδειγμα στον τομέα της ενέργειας η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου θέτει το θέμα της ενεργειακής αυτάρκειας το οποίο δεν αναφέρεται στις σχετικές δράσεις του Υπουργείου καθώς αφορά ένα γενικότερο αναπτυξιακό ζήτημα.

Στις επενδυτικές προτεραιότητες για τις οποίες δεν υπάρχει συνάφεια με τις περιφέρειες, εντοπίζονται κατά κύριο λόγο "οριζόντια θέματα" που αφορούν την αγορά (π.χ. εθνικά μητρώα, εθνικό σύστημα τουριστικής εκπαίδευσης), ή δράσεις στις οποίες δεν έχουν αρμοδιότητες οι περιφέρειες.

Θ.Σ.	ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ												
		ΑΜΘ	ΚΜ	ΔΜ	ΗΠ	ΘΕΣ	ΣΤΕ	ΔΕ	ΙΟΝ	ΠΕΛ	ΑΤΤ	ΒΑ	ΝΑ	ΚΡ
Θ.Σ. 1.														
Θ.Σ. 2.	«Ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ, ηλεκτρονικού εμπορίου (e-commerce) και ενίσχυση ζήτησης ΤΠΕ»													
	«Ενίσχυση εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική κυβέρνηση (e-government), ηλεκτρονική μάθηση (e-learning) .....»	A			A	A	A	A	E	A	E	A		
Θ.Σ. 3.	«Ανάπτυξη και εφαρμογή νέων επιχειρηματικών μοντέλων για ΜΜΕ, ιδίως για τη διεθνοποίηση».								E					
	«Ενίσχυση της δημιουργίας και της επέκτασης των προηγμένων δυνατοτήτων για την ανάπτυξη .....».	A	A	A	E			A	A	A	E	A	A	E
	«Ενίσχυση των ικανοτήτων των ΜΜΕ να εμπλακούν σε διαδικασία ανάπτυξης και καινοτομίας»													
Θ.Σ. 4.	«Πρωώθηση της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις ΜΜΕ											A		
	«Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, ...»													
	«Ανάπτυξη και εφαρμογή ευφών συστημάτων διανομής σε επίπεδο χαμηλής και μέσης τάσης»											E/Δ	E/Δ	
	«Πρωώθηση στρατηγικών για χαμηλές εκπομπές άνθρακα για όλους τους τύπους περιοχών, ιδίως τις αστικές, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της βιώσιμης αστικής κινητικότητας, ...»													

Θ.Σ.	ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ												
		ΑΜΘ	ΚΜ	ΔΜ	ΗΠ	ΘΕΣ	ΣΤΕ	ΔΕ	ΙΟΝ	ΠΕΛ	ΑΤΤ	ΒΑ	ΝΑ	ΚΡ
Θ.Σ. 5.	«Πρωώθηση της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις ΜΜΕ													
Θ.Σ. 6.	«Αντιμετώπιση των σημαντικών αναγκών για επενδύσεις στον τομέα των απορριμμάτων για την ικανοποίηση των ....»	A			A	A	A			A				
	«Προστασία, προώθηση και ανάπτυξη της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς»								A		E/Δ			A
	«Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας, προστασία και αποκατάσταση του εδάφους, προώθηση υπηρεσιών σχετικών με το οικοσύστημα.....				E	A				A	A	A		A
	«Δράση για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, αναζωογόνηση των υποβαθμισμένων βιομηχανικών εκτάσεων και μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης»								E		A			
Θ.Σ. 7.	«Στήριξη πολυτροπικού Ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου Μεταφορών επενδύοντας στο δίκτυο του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)».													
	«Ενίσχυση περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων με τις υποδομές ΔΕΔ-Μ».				A	A			E	A			A	E
	«Ανάπτυξη συστημάτων μεταφοράς φιλικών προς το περιβάλλον και με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (σιδηροδρομικές, ποτάμιες και θαλάσσιες μεταφορές και λιμάνια)								E		A			E

Θ.Σ.	ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ												
		ΑΜΘ	ΚΜ	ΔΜ	ΗΠ	ΘΕΣ	ΣΤΕ	ΔΕ	ΙΟΝ	ΠΕΛ	ΑΤΤ	ΒΑ	ΝΑ	ΚΡ
Θ.Σ. 8.	«Πρόσβαση σε απασχόληση για αναζητούντες θέση εργασίας και οικονομικά μη ενεργά άτομα, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών πρωτοβουλιών ....»												A	
	«Βιώσιμη ένταξη στην αγορά εργασίας των νέων, ειδικότερα για αυτούς που βρίσκονται εκτός εργασίας, εκπαίδευσης ή κατάρτισης.»													
	«Προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών...».													
	«Ενεργός και υγιής γήρανση».													
Θ.Σ. 9.	«Στήριξη για φυσική, οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση υποβαθμισμένων αστικών και αγροτικών κοινοτήτων-και περιοχών»								A					
	«Υποστήριξη για κοινωνικές επιχειρήσεις».													
	«Ενεργές πολιτικές ένταξης με στόχο τη βελτίωση των ευκαιριών απασχόλησης»													
	«Καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, ...»													
	«Βελτίωση πρόσβασης σε οικονομικές, βιώσιμες, υψηλής ποιότητας υπηρεσίες»													
	«Πρώθηση της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων»													
	«Τοπικά αναπτυξιακά προγράμματα».		E		E							A		
Θ.Σ.10.	«Βελτίωση της πρόσβασης στη δια βίου μάθηση, αναβάθμιση των δεξιοτήτων .....».													
Θ.Σ.11	«Επένδυση στη θεσμική ικανότητα και στην αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης													

ΕΝΟΤΗΤΑ 3: ΧΩΡΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

3.1. Η ΧΩΡΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΠΡΟΣΦΟΡΑ

Η Ελλάδα διαθέτει 1.597 Ξενοδοχειακές μονάδες και 771.281 κλίνες (περίπου 0,07/ ανά κάτοικο). Από το 1990 (περίπου την περίοδο έναρξης του Α' ΚΠΣ) το δυναμικό των καταλυμάτων έχει αυξηθεί κατά περίπου 82% και κυρίως έχει αναβαθμιστεί ποιοτικά καθώς στο ίδιο διάστημα οι κλίνες ανώτερα ποιοτικά στάθμης (5 αστέρων) έχουν υπερτετραπλασιαστεί (4,6) και οι κλίνες τεσσάρων αστέρων έχουν διπλασιαστεί. Ανατρέχοντας τα αναλυτικά στοιχεία η εξέλιξη της υποδομής παρότι είναι συνεχής μπορεί να διαχωριστεί σε δύο περιόδους. Η πρώτη περίπου μέχρι το 2000 κατά την οποία η ποσοτική αύξηση είναι μεγαλύτερη της ποιοτικής και η δεύτερη κατά την οποία η ποιοτική αύξηση υπερτερεί. Η διάκριση των δύο περιόδων αποτελεί κύριο αποτέλεσμα της αναπτυξιακής πολιτικής όπως αυτή διαμορφώθηκε στον τομέα του τουρισμού από το ΕΠΑΝ και τον Αναπτυξιακό Νόμο από το 3^ο ΚΠΣ και έπειτα.

Κατά τις δύο τελευταίες προγραμματικές περιόδους η δημόσια και ιδιωτική τουριστική υποδομή αυξήθηκε ποσοτικά και αναβαθμίστηκε ποιοτικά. Συνολικά από το 2002 ως το 2011 προστέθηκαν σε λειτουργία σε όλη την χώρα 121.500 καταλύματα αυξάνοντας την συνολική δυναμικότητα κατά 19,1%. Η αύξηση αυτή δεν ήταν ενιαία, καθώς τα στοιχεία του πίνακα που ακολουθεί δείχνουν ότι το μεγαλύτερο μέγεθος των επενδύσεων κατευθύνθηκε στις «παραδοσιακά» τουριστικές περιοχές: Νότιο Αιγαίο, Κρήτη και Κεντρική Μακεδονία είναι οι περιφέρειες που το 2002 συγκέντρωναν τον υψηλότερο αριθμό μονάδων και κλινών και σε αυτές και με την ίδια περίπου αναλογία προστέθηκαν οι περισσότερες νέες κλίνες. Παράλληλα, υπάρχει μια σημαντική ποσοστιαία αύξηση σε μη «παραδοσιακούς» προορισμούς, όπως η Δυτική Μακεδονία και η Ήπειρος, των οποίων το ξενοδοχειακό δυναμικό διπλασιάζεται. Η αύξηση αυτή πιθανώς να συνδέεται με την αύξηση της ζήτησης για «χειμερινούς» προορισμούς και την βελτίωση της προσβασιμότητας σε ορισμένες περιοχές μέσω της Εγνατίας Οδού.

ΑΠΟΛΥΤΗ ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΑΥΞΗΣΗ ΚΛΙΝΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΟ

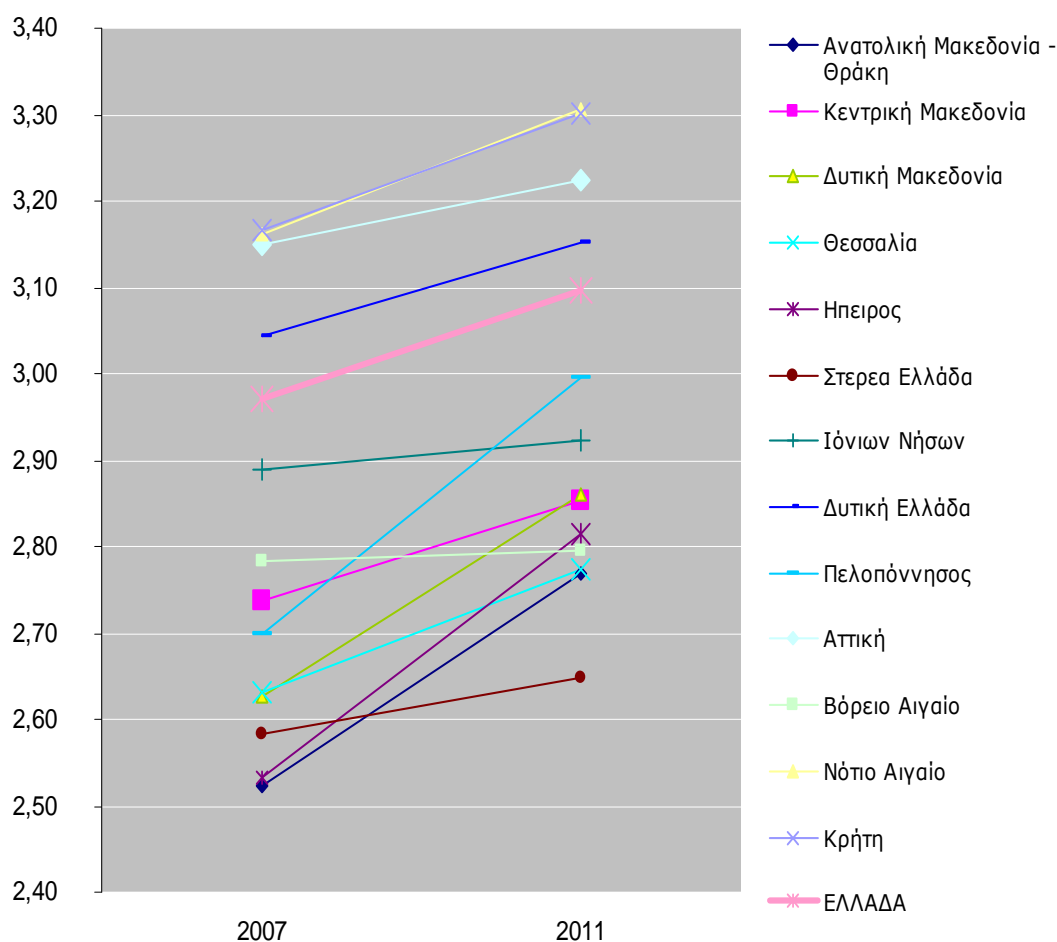
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	2002/2007	2007/2011	2002/2011
Ανατολική Μακεδονία – Θράκη	2.442 14,7%	2.561 13,5%	5.003 30,2%
Κεντρική Μακεδονία	12.799 18,6%	6.190 7,6%	18.989 27,6%
Δυτική Μακεδονία	965 25,5%	949 20,0%	1.914 50,6%
Θεσσαλία	2.068 8,2%	1.157 4,3%	3.225 12,8%
Ηπειρος	1.211 11,8%	3.096 27,1%	4.307 42,1%
Στερεά Ελλάδα	-1.172 -4,0%	2.097 7,4%	925 3,1%
Ιόνιων Νήσων	4.353 5,4%	4.069 4,8%	8.422 10,2%
Δυτική Ελλάδα	2.780 18,4%	551 3,1%	3.331 22,0%
Πελοπόννησος	-6.683 -21,4%	3.764 15,3%	-2.919 -9,3%
Αττική	1.362 2,2%	-2.151 -3,5%	-789 -1,3%
Βόρειο Αιγαίο	-628 -2,9%	886 4,2%	258 1,2%
Νότιο Αιγαίο	14.558 9,8%	25.786 15,8%	40.344 27,2%
Κρήτη	22.664 18,2%	15.762 10,7%	38.426 30,8%
ΕΛΛΑΔΑ	56.719 8,9%	64.717 9,3%	121.436 19,1%

Ως προς τον χαρακτήρα της ποιοτικής αναβάθμισης η «μέση κλίνη» στην Ελλάδα «αναβαθμίστηκε» από 2,96 σε 3,1 αστέρια. Σύμφωνα με το ακόλουθο Γράφημα αλλά και τα ποσοτικά δεδομένα που παρουσιάστηκαν παραπάνω, προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- Νότιο Αιγαίο και Κρήτη εξακολουθούν να διαθέτουν σε μέσους όρους το υψηλότερο ποιοτικά δυναμικό, το οποίο μάλιστα εξέλιξαν περαιτέρω κατά την περίοδο 2007-2011.

- Ήπειρος, Δυτική Ελλάδα και Πελοπόννησος αναβάθμισαν σε σχετικούς όρους το δυναμικό της. Τα στοιχεία του ΕΠΑΝ II, δείχνουν ότι οι τρεις αυτές περιφέρειες αποτέλεσαν τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες από πλευράς προσφοράς περιοχές της χώρας
- Η Στερεά Ελλάδα φαίνεται με διαφορά να διαθέτει το πλέον ποιοτικά αδύναμο τουριστικό δυναμικό. Η τάση αυτή θα πρέπει να διερευνηθεί ιδιαίτερα σε σχέση με το καθεστώς ενισχύσεων στην Περιφέρεια.
- Τόσο τα ποσοτικά όσο και τα ποιοτικά στοιχεία δείχνουν σχετική υποχώρηση της Αττικής μετά το 2004, όταν και η ανωδομή μειώνεται ποσοτικά. Ο σχετικά αργός ρυθμός αναβάθμισης (σε σύγκριση με Κρήτη και Νότιο Αιγαίο) πιθανόν να οφείλεται στον αστικό τύπο της υποδομής (boutique hotels vs Resorts).
- Η Κεντρική Μακεδονία (Τρίτη σε μέγεθος σε αριθμό μονάδων και τέταρτη σε αριθμό κλινών περιφέρεια της χώρας) εμφανίζει ιδιαίτερα χαμηλό για το μέγεθος εξειδίκευσης της ποιοτικό δυναμικό. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την «χαμηλή» συμμετοχή σε επενδύσεις του αναπτυξιακού νόμου, την υψηλή συμμετοχή σε μη εντασσόμενες στον αναπτυξιακό νόμο κρατικές ενισχύσεις και το χαμηλό σε σχέση με τον Εθνικό μ.ο. (και πολύ χαμηλό σε σχέση με της τουριστικά ανεπτυγμένες περιφέρειες της χώρας) μέσο μέγεθος μονάδων, προσδιορίζει την ιδιαιτερότητα της ΠΚΜ σε σχέση με το «παραδοσιακό μοντέλο».

«ΜΕΣΗ ΤΑΞΗ» ΑΣΤΕΡΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

ΖΗΤΗΣΗ

Η Τουριστική ζήτηση δεν είναι ενιαία, ούτε ως προς την ποσοτική, ούτε ως προς την ποιοτική της σύνθεση. Πέρα των προσφερόμενων τουριστικών πόρων καθορίζεται από πολλούς εξωτερικούς και εσωτερικούς παράγοντες, η προσβασιμότητα (περιλαμβανομένων και των διευκολύνσεων στην κίνηση φυσικών προσώπων και συναλλάγματος) κάθε περιοχής προορισμού από κάθε περιοχή προέλευσης, τα οικονομικά και κοινωνικά δεδομένα κάθε χώρας, την κουλτούρα και τις επιδιώξεις του «τυπικού» πολίτη, την προβολή, την κατανόηση και το επίπεδο συνεργασίας των μερών της τουριστικής αλυσίδας, την φήμη κ.ο.κ..

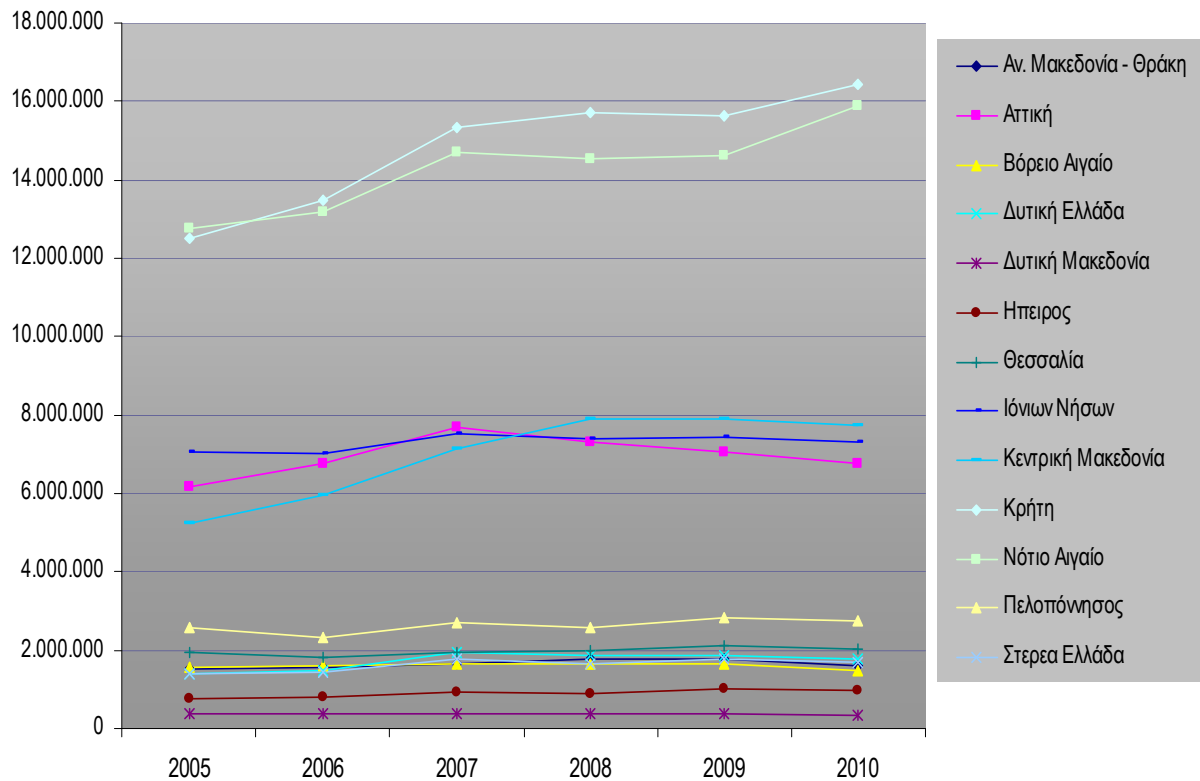
Η περιφερειακή δομή της ζήτησης έχει ως ακολούθως:

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΖΗΤΗΣΗΣ⁷

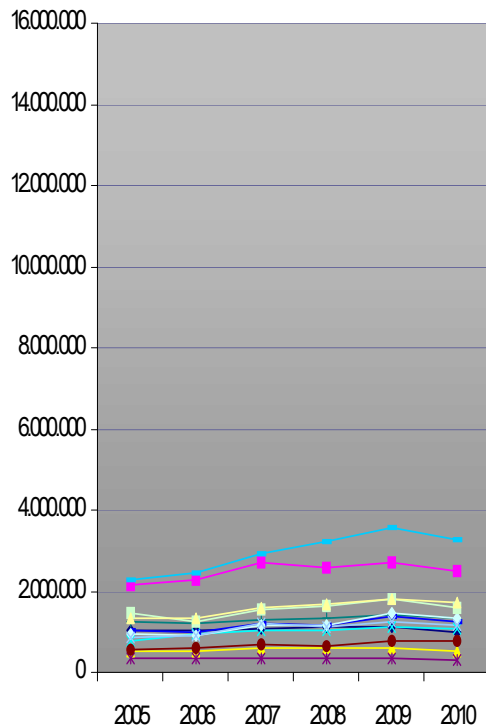
	ΑΜΘ	ΑΤΤ	Β.ΑΙΓ.	Δ. ΕΛΛ.	Δ.Μ.	ΗΠ.	ΘΕΣ.	Ι. Ν.	Κ.Μ.	ΚΡ.	Ν. ΑΙΓ.	ΠΕΛ	ΣΤ. ΕΛΛ.	ΕΛΛΑΔΑ
DE-ΓΕΡΜΑΝΙΑ	2	5	3	1	6	3	5	2	1	1	1	4	3	1
GB-ΗΝ. ΒΑΣ.	5	4	2	6	15	4	3	1	4	3	2	5	9	2
FR-ΓΑΛΛΙΑ	14	2	14	2	11	7	4	5	16	2	7	2	1	3
IT-ΙΤΑΛΙΑ	9	3	4	5	4	2	2	7	9	8	3	1	4	4
US-Η.Π.Α.	15	1	11	3	13	9	1	19	12	14	13	3	2	5
RU-ΡΩΣΙΑ	22	13	21	4	1	20	9	4	2	4	5	8	6	6
NL-ΟΛΛΑΝΔΙΑ	13	11	1	11	12	5	8	3	19	6	4	7	10	7
SE-ΣΟΥΗΔΙΑ	10	17	5	25	25	6	12	11	21	5	6	19	25	8
PL-ΠΟΛΩΝΙΑ	12	21	24	15	23	25	10	10	8	9	12	6	7	9
BE-ΒΕΛΓΙΟ	23	14	12	9	21	18	24	6	18	11	8	9	11	10
NO-ΝΟΡΒΗΓΙΑ	21	20	6	27	29	10	19	20	30	7	11	24	30	11
IL-ΙΣΡΑΗΛ	29	23	27	23	7	13	16	26	17	12	9	14	13	12
CY-ΚΥΠΡΟΣ	11	6	17	16	3	8	11	21	7	19	21	11	17	13
AT-ΑΥΣΤΡΙΑ	7	25	10	8	18	15	18	9	11	17	10	18	20	14
DK-ΔΑΝΙΑ	17	24	8	26	28	21	17	15	27	10	15	25	24	15
ES-ΙΣΠΑΝΙΑ	24	7	18	7	22	17	7	24	24	21	20	12	5	16
RO-ΡΟΥΜΑΝΙΑ	4	15	22	18	9	11	14	13	5	20	24	15	18	17
CZ-ΤΣΕΧΙΑΣ	8	30	9	22	27	26	28	8	13	16	14	21	29	18
AU-ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	19	8	15	14	10	12	22	22	23	23	18	16	14	19
CH-ΕΛΒΕΤΙΑ	18	16	16	10	19	19	25	12	20	15	17	13	21	20
FI-ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	27	27	13	28	16	16	27	16	28	13	16	20	22	21
CS-ΣΕΡΒΙΑ	6	26	30	21	14	23	20	14	3	25	27	23	16	22
BG-ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	1	22	23	24	5	14	21	18	6	28	29	26	19	23
CA-ΚΑΝΑΔΑΣ	26	9	19	19	20	24	15	25	25	22	19	10	12	24
JP-ΙΑΠΩΝΙΑ	30	10	28	12	30	29	6	29	29	29	28	22	8	25
TR-ΤΟΥΡΚΙΑ	3	18	7	29	8	22	26	28	10	0	25	28	26	26
AL-ΑΛΒΑΝΙΑ	16	19	20	17	2	1	13	23	14	27	30	17	15	27
CN-ΚΙΝΑ	25	12	25	20	24	30	23	30	26	26	26	27	23	28
UA-ΟΥΚΡΑΝΙΑ	28	29	29	13	17	27	29	27	22	18	22	30	28	29
HU-ΟΥΓΓΑΡΙΑ	20	28	26	30	26	28	30	17	15	24	23	29	27	30

⁷ Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

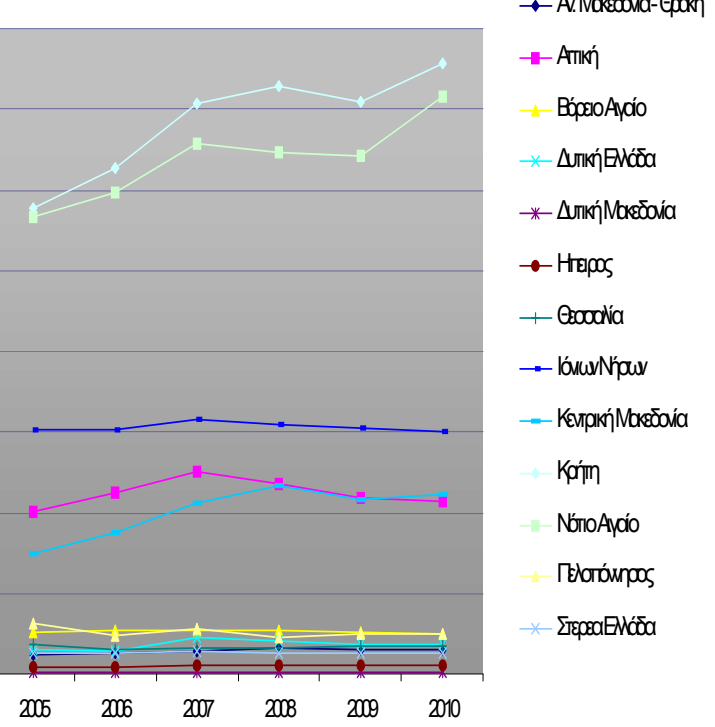
Σύνολο

Ημεδαποί

Αλλοδαποί

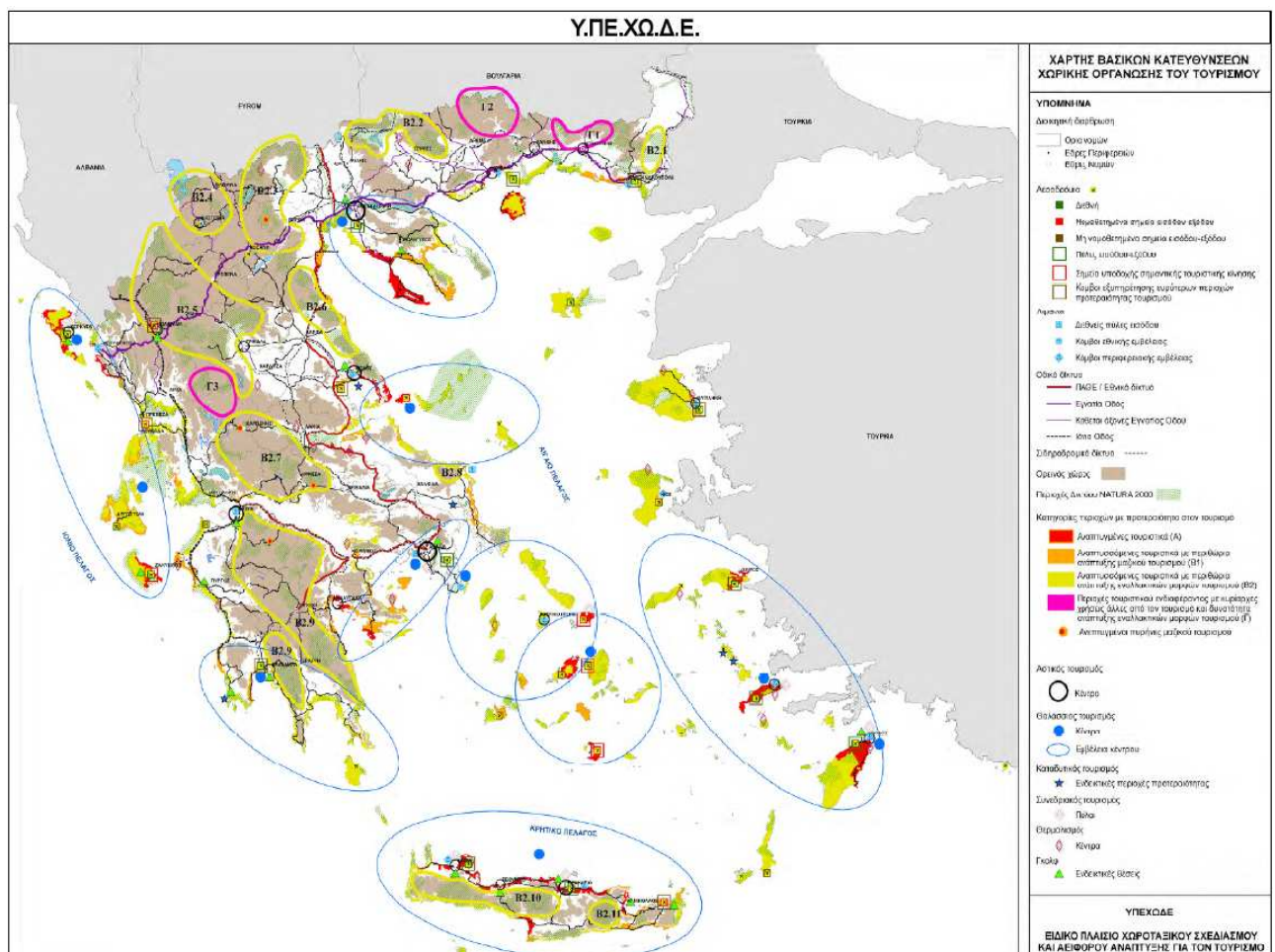
ΧΩΡΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Ο τουρισμός είναι δραστηριότητα που κατεχοχίν εξαρτάται από τους τοπικούς πόρους και κατεχοχίν έχει ανάγκη από εκείνες τις χωρικές ρυθμίσεις που θα του επιτρέψουν να αναπτυχθεί, τοπικά, επιχειρηματικά απρόσκοπτα αλλά και χωρίς να εξαντλεί τους τοπικούς πόρους από τους οποίους εξαρτάται η επιβίωση του.

Ο τουρισμός «ζει» κατά **ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥΣ** και κατά **ΔΙΚΤΥΑ**. Κατά συνέπεια, ο κατάλληλος εντοπισμός και οργάνωση και ρύθμιση συγκεκριμένων τουριστικών περιοχών και δικτύων έχει για τον τουρισμό εξαιρετική σημασία. Η σχετική διαδικασία χωροταξικής ρύθμισης αυτή δεν έχει νομοθετικά ολοκληρωθεί, αλλά έχουν ήδη προσδιοριστεί και περιοχές και εργαλεία, που συνεργούν απολύτως με την απαιτούμενη **ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ** στο πλαίσιο του Σ.Ε.Σ. 2014-2020.

Ο εντοπισμός περιοχών και δικτύων γίνεται στα πλαίσια του (υπό αναθεώρηση-οριστικοποίηση) Ειδικού Πλαισίου Χωρικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης του Τουρισμού:

ΕΙΔΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ (έκδοση υπό αναθεώρηση)

Στα εκπονούμενα νέα **Περιφερειακά Πλαίσια Χωρικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης** έχουν εντοπιστεί (στις περισσότερες περιπτώσεις) οι περιοχές τουριστικής ανάπτυξης ή οι περιοχές όπου τα προβλήματα ή οι δυνατότητες επιβάλλουν συγκεκριμένη παρέμβαση.

3.2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

3.2.1. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Οι ειδικές περιοχές/ζώνες/δίκτυα καθορίζονται για την κάθε εξειδικευμένη παρέμβαση τουριστικής ανάπτυξης ως εξής:

Οργανωμένοι Υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων:

- Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΠΟΤΑ) του άρθρου 29 του ν. 2545/1997.
- Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων τουρισμού (ΠΟΑΠΔ) του ν. 2742/1999, στις οποίες η αποκλειστική ή η κύρια χρήση είναι η χρήση τουρισμού-αναψυχής.
- Περιοχές Ειδικά Ρυθμιζόμενης Πολεοδόμησης (ΠΕΡΠΟ) του ν. 2508/1997, στις οποίες επιτρέπονται χρήσεις τουρισμού-αναψυχής.
- Δημόσια Ακίνητα, των οποίων ο γενικός προορισμός σύμφωνα με τα εγκεκριμένα Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Δημοσίων Ακινήτων (ΕΣΧΑΔΑ) του ν. 3986/2011 είναι ο τουρισμός – αναψυχή ή η δημιουργία παραθεριστικού –τουριστικού χωριού.
- Περιοχές, για τις οποίες εκδίδονται Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΣΧΑΣΕ) του ν. 3894/2010 (Α' 204) για επενδύσεις στον τομέα του τουρισμού.

Αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές

Στην κατηγορία αυτή υπάγονται περιοχές είτε αναπτυγμένες τουριστικά είτε με περιθώρια ανάπτυξης μαζικού τουρισμού:

- Αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές:

Αναγνωρίσιμης τουριστικής ταυτότητας και αναγνωρίσιμου τουριστικού προορισμού, υψηλής συγκέντρωσης μαζικού τουρισμού, υψηλού βαθμού εξάρτησης της περιφερειακής και τοπικής οικονομίας από τη δραστηριότητα στο τουρισμό, με πιέσεις προς τους φυσικούς και ενεργειακούς ανθρωπογενείς πόρους, με εμφανή χαρακτηριστικά κορεσμού των υποδομών και των υπηρεσιών, με απαιτήσεις εξυγίανσης, βελτίωσης και διαφοροποίησης του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος.

- Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές

Περιοχές οι οποίες έχουν αποκτήσει ή εμφανίζουν σταδιακά σημαντική δυναμική τουριστικής ανάπτυξης και έχουν περιθώρια ανάπτυξης μαζικού τουρισμού, δεν διαθέτουν ισχυρή τουριστική ταυτότητα, χαρακτηρίζονται από χαμηλότερη ένταση τουριστικής ανάπτυξης και προορίζονται κατά

προτεραιότητα έναντι άλλων τουριστικών δραστηριοτήτων για ολοκληρωμένες και οργανωμένες τουριστικές παρεμβάσεις με αναπτυξιακό χαρακτήρα.

Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης μορφών ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού

Είτε ευρύτερες περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού είτε πόλοι εντατικής ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού εντός ευρύτερων περιοχών με περιθώρια ανάπτυξης ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού. Διακρίνονται σε:

- Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού:

Π.χ.: Ανατολική και Δυτική Ροδόπη – Όρη Λεκάνης – Παγγαίο – Σύμβολο – Φαλακρό – Παρανέστια περιοχή – Δέλτα Έβρου – Δαδιά – Παράρδιες περιοχές. Λίμνη Κερκίνης – Μαυροβούνι – Κερκίνη – Άγγιστρο – Όρβηλος – Βρόντου – Μενοίκιο. Πιέρια – Βέρμιο – Κάιμακτσαλάν – Πάικο – Έδεσσα – Βέροια – Νάουσα. Καστοριά – Φλώρινα – Πρέσπες. Περιοχή Β. Πίνδου – Ζαγορίου – Τζουμέρκων – Ορεινός χώρος Δυτικής Θεσσαλίας. Όλυμπος – Κίσσαβος – Μαυροβούνι. Ορεινοί όγκοι Όθρυος – Τυμφρηστού – Καλιακούδας – Χελιδώνας – Παναιτωλικού – Ναυπακτίας – Βαρδουσίων – Γκιώνας – Παρνασσού – Καλλιδρομου – Οίτης. Δίρφυς. Ορεινός όγκος Καρυστίας. Ξηρόμερο. Όρη Βάλτου. Αράκυνθος. Ορεινός χώρος Πελοποννήσου (Παναχαϊκό, Χελμός, Ζήρεια, Ερύμανθος, Μαίναλο, Πάρνωνας και Ταΰγετος, ορεινή κεντρική Μεσσηνία και Νέδα). Ορεινός χώρος κεντροδυτικής Κρήτης (Λευκά Όρη – Ίδη). Ορεινός χώρος Κεντρικής Κρήτης (Δίκτη)

- Πόλοι εντατικής ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού

Περιοχές εγκαταστάσεων υφισταμένων χιονοδρομικών κέντρων, καθώς και των οικισμών που τα περιβάλλουν. Λουτροπόλεις.

Μητροπολιτικές περιοχές

Ταυτίζονται με τα όρια εφαρμογής των Ρυθμιστικών Σχεδίων Αθήνας (πλην της Χωρικής Ενότητας Νησιωτικής Αττικής) και Θεσσαλονίκης.

Περιοχές που ορίζονται με βάση τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά:

- Νησιά

Αναπτυγμένα και αναπτυσσόμενα τουριστικά νησιά. Σχετικά μικρά νησιά με προβλήματα ανάπτυξης. Βραχονησίδες και ακατοίκητα νησιά

- Παράκτιος χώρος

Πρόκειται για τις περιοχές της ηπειρωτικής χώρας, καθώς και της Κρήτης και της Εύβοιας, που εκτείνονται σε απόσταση 350 μ. από τη γραμμή αιγιαλού.

- Ορεινές περιοχές.

Περιοχές που ορίζονται με βάση την ευαισθησία περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων:

Περιοχές και οικισμοί ειδικού αρχιτεκτονικού, πολιτιστικού, ιστορικού ή περιβαλλοντικού χαρακτήρα:

- Περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών

Περιλαμβάνονται όλες οι περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών του ν. 3937/2011, όπως έχουν οριοθετηθεί σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

- *Προστατευόμενοι και εγκαταλελειμμένοι οικισμοί*

Περιλαμβάνονται οι χαρακτηρισμένοι παραδοσιακοί οικισμοί, άλλοι οικισμοί που προστατεύονται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού ή το Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής με ειδικά καθεστώτα, καθώς και οι οικισμοί με μηδενικό ή στάσιμο πληθυσμό σύμφωνα με την εκάστοτε τελευταία απογραφή πληθυσμού.

- *Αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία και ιστορικοί τόποι*

Περιλαμβάνονται οι χαρακτηρισμένοι αρχαιολογικοί χώροι και τα μνημεία του Καταλόγου Παγκόσμιας Κληρονομιάς, καθώς και οι ιστορικοί τόποι που είναι εγγεγραμμένοι στον Κατάλογο Μνημείων Μείζονος Σημασίας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού.

- *Περιοχές ιδιαίτερου χαρακτήρα*

Περιλαμβάνονται περιοχές με αξιόλογα τοπία, ιδιαίτερα γεωμορφολογικά, αρχιτεκτονικά, ιστορικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά, όπως Ζαγοροχώρια, Πήλιο, Μάνη, Πάτμος, καστροπόλεις Χίου.

Η ανάπτυξη των παραπάνω κατηγοριών περιοχών μπορεί κατά περίπτωση να ενταχθεί σε ένα από τα εργαλεία της **ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΣΤΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ**.

Τέλος, με τη μορφή των **ΔΙΚΤΥΩΝ** μπορούν να αντιμετωπιστούν οι **ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**:

- Συνεδριακός –Εκθεσιακός τουρισμός
- Αστικός Τουρισμός
- Θαλάσσιος Τουρισμός:
  - Τουρισμός κρουαζιέρας
  - Τουρισμός με σκάφη αναψυχής (Διαμόρφωση Ζωνών Ναυσιπλοΐας Αναψυχής - Πύκνωση του δικτύου τουριστικών λιμένων)
  - Αλιευτικός τουρισμός
  - Τουρισμός καταδύσεων αναψυχής
- Πολιτισμικός Τουρισμός (και Θρησκευτικός Τουρισμός)
- Αθλητικός Τουρισμός:
  - Γκολφ
  - Χιονοδρομικός τουρισμός
  - Αθλητικές δραστηριότητες αναψυχής στον ορεινό χώρο
- Ιαματικός και θεραπευτικός τουρισμός
- Τουρισμός υπαίθρου
- Γεωτουρισμός.

3.2.2. ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΤΑ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Κατά εργαλείο Ολοκληρωμένης Προσέγγισης στη Χωρική Ανάπτυξη, περιοχές και δίκτυα μπορούν να ενταχθούν ως εξής:

ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΕΔΑΦΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Επιτρέπουν να γίνει ολοκληρωμένη παρέμβαση με βάση την τουριστική ανάπτυξη σε συγκεκριμένες περιοχές και δίκτυα που έχουν εντοπιστεί.

Εργαλείο ειδικά κατάλληλο για τον Πυλώνα Παρέμβασης 2014-2020 (βλ. σελ. 29):

6. Χωρικά ολοκληρωμένες παρεμβάσεις υποδομών και δράσεων,

όπου περιλαμβάνονται Δράσεις αναζωογόνησης και ανάπτυξης υποβαθμισμένων περιοχών τουριστικού ενδιαφέροντος με απόσυρση παλαιών εγκαταστάσεων (αρχικά με πιλοτικά προγράμματα και στη συνέχεια με επέκτασή τους) και στοχευμένα έργα υποδομής που να ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα των τουριστικών προορισμών αναδεικνύοντας τα σημαντικά τους στοιχεία π.χ. επιλεγμένες τουριστικές διαδρομές, τουριστικά περίπτερα σε επιλεγμένους προορισμούς, ανάδειξη τοπικού τουριστικού αποθέματος (παλιές βιοτεχνίες, μνημεία, δίκτυα πολιτιστικών διαδρομών), υποδομές οικότουριστικής ανάπτυξης κ.λπ. Σε συνεργασία με τις Περιφέρειες, σχεδιασμός ολοκληρωμένων πολυταμειακών δράσεων, για την ενίσχυση εναλλακτικών μορφών τουρισμού και με τη συμμετοχή τοπικών φορέων, ΟΤΑ, επιχειρήσεων, κοινωνικών εταίρων, τόσο ενδο- όσο και δια-περιφερειακά. Οι δράσεις μπορεί να περιλαμβάνουν κρατικές ενισχύσεις, δράσεις ΤΠΕ, έργα υποδομής, δράσεις προώθησης κ.λπ., ενώ θα συνδέονται και με τις κατευθύνσεις του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τον Τουρισμό.

Πιλοτικές περιοχές: Φαληράκι, Χερσόνησος, Καρδάμαινα, Κάβος.

Ολοκληρωμένες Εδαφικές Επενδύσεις μπορούν επίσης να σχεδιαστούν, **περί ή για την κατάλληλη τοπικά αναπτυξιακή ενσωμάτωση** των Οργανωμένων Υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων:

- Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης
- Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων τουρισμού (ΠΟΑΠΔ)
- Περιοχές Ειδικά Ρυθμιζόμενης Πολεοδόμησης (ΠΕΡΠΟ)
- Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Δημοσίων Ακινήτων (ΕΣΧΑΔΑ)
- Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΣΧΑΣΕ).

Στο πλαίσιο ευρύτερων αναπτυξιακών επιλογών, σε Ολοκληρωμένες Εδαφικές Επενδύσεις μπορούν να ενταχθούν Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης μορφών ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού:

- Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού
- Πόλοι εντατικής ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού.

ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Επιτρέπουν να γίνει ολοκληρωμένη παρέμβαση με βάση την τουριστική ανάπτυξη π.χ. σε πόλεις που

είναι κατάλληλες για εφαρμογή του City break ή σε πόλεις ΚΕΝΤΡΑ της τουριστικής έλξης (Αθήνα, Θεσσαλονίκη). Οι παρεμβάσεις μπορούν να γίνουν σε συνδυασμό των Θεματικών Στόχων:

Θ.Σ. 3. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Θ.Σ. 4. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΧΑΜΗΛΩΝ ΕΚΠΟΜΠΩΝ ΡΥΠΩΝ ΣΕ ΌΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ

Θ.Σ. 6. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ

Θ.Σ. 7. ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΩΝ ΒΙΩΣΙΜΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ ΣΥΜΦΟΡΗΣΗΣ ΣΕ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

Θ.Σ. 8. ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

Θ.Σ. 9. ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΈΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ.

ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (ΤΑΠΤΚ)

Επιτρέπουν να αξιοποιηθεί ο τουρισμός για την ανάκαμψη και ανάπτυξη σε συγκεκριμένες αστικές περιοχές και ζώνες της υπαίθρου, όπως εξάλλου έχει γίνει δια των εργαλείων LEADER, ΟΠΑΑΧ κ.α. στις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους.

Συγκεκριμένα, το εργαλείο μπορεί να εφαρμοστεί σε:

Περιοχές που ορίζονται με βάση τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά:

- Νησιά
- Παράκτιος χώρος
- Ορεινές περιοχές.

Περιοχές που ορίζονται με βάση την ευαισθησία περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων:

- Περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών
- Προστατευόμενοι και εγκαταλελειμμένοι οικισμοί
- Αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία και ιστορικοί τόποι
- Περιοχές ιδιαίτερου χαρακτήρα

ΔΙΚΤΥΑ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΜΕ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (ΤΑΠΤΚ)

Επιτρέπουν να γίνει ολοκληρωμένη παρέμβαση με βάση την τουριστική ανάπτυξη σε συγκεκριμένα δίκτυα που έχουν εντοπιστεί, ειδικά για τον Πυλώνα Παρέμβασης 2014-2020:

5. Υποδομές και Δράσεις ενίσχυσης Δικτύων για τις Ειδικές μορφές τουρισμού,

όπου ορίζονται Δράσεις συγκρότησης και λειτουργίας τουριστικών δικτύων (clustering) με στόχο τη διασύνδεση υπηρεσιών και τη δημιουργία ολοκληρωμένων τουριστικών πακέτων, με έμφαση καταρχήν σε ειδικές μορφές που έχουν ήδη πλήρως διερευνηθεί:

- Αθλητικός Τουρισμός

- Επαγγελματικός (Συνεδριακός)
- Τουρισμός Υγείας – Ευεξίας
- Θαλάσσιος Τουρισμός.

Σε κάποιο βαθμό ο τουρισμός μπορεί επίσης να συμβάλει στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη σε περιοχές ΜΕ ΜΟΝΙΜΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ/ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ, σε περιοχές ΠΟΥ ΠΛΗΤΤΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗ ΦΤΩΧΕΙΑ, σε ΟΜΑΔΕΣ-ΣΤΟΧΟΥΣ ΣΕ ΥΨΗΛΟΤΕΡΟ ΚΙΝΔΥΝΟ και σε περιοχές ΜΕ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ.

Τα κριτήρια για τον ορισμό των Περιοχών, οι συγκεκριμένοι Χωρικοί Τύποι, η κάθε φορά καταλληλότερη κλίμακα, τα Ταμεία που μπορούν να αξιοποιηθούν και ο ρόλος κάθε Ταμείου σε διαφορετικούς χωρικούς τύπους, οι πλέον ενδεδειγμένες Επενδυτικές Προτεραιότητες ανά Ταμείο, οι καταλληλότερες κάθε φορά ρυθμίσεις εφαρμογής, το καταλληλότερο είδος και χαρακτήρας μηχανισμών διαχείρισης και εφαρμογής, το καταλληλότερο μίγμα παρεμβάσεων και η έκταση της προσφυγής σε άλλα εργαλεία, π.χ. στα Χρηματοδοτικά Εργαλεία, θα καθοριστούν, σε ότι αφορά στον τουρισμό, σε συνεργασία με τις Περιφέρειες και το ΥΠΑΥΠ.